

Improbatur 1
Ens possibile
cōparatū cū po-
tentia physica
solum vt obie-
ctum eius.

Improbatur 2.
Potētia me-
taph. & actus
inueniuntur in
rebus pductis
Ratio.

Potentia per-
ficitur p actū,
nō destruitur.

Improbatur 3
Secundū il-
lam positio-
nem existētia euer-
tit rerum esse-
tias.

12.
Eadem sent.
habet, quod es-
sentia sola me-
te concepta ex
istētia recipit.
Improbatur 1
Sequeretur
quod essentia
producta non
verē reciperet
sed essentiali-
ter haberent
existentiam.

Improbatur 2.
Essentia re-
cipiunt existe-
tia m per crea-
tionē atq; adeo
extra intelle-
ctū & causam:
Nō vt natu-
ra generica re-
cipit differen-
tias in specie.
Hoc modo
reciperetur ex
istentia, si esset
actus purē me-
taphysicus.

13.
Improbatur 3.
Ex dissonā-
tia cum sua do-
ctrina conce-
dente, materiā
aut suppositū
esse receptacu-
lū existentia.

non productis nulla est, sed sola possibili-
tas, vt antea docuimus: possibile autē
est, quod est obiectum potentia: & hoc
non comparatur ad existentia vt poten-
tia ad actum; sed comparatur cum sola
potentia physica vt obiectum eius: qua-
re neque vt potentia metaphysica, cōsi-
derari potest. Præterea potentia meta-
physica & actus, inueniuntur in rebus pro-
ductis; aliās non erunt vera entia, neque
facient metaphysicam compositionem;
illi autem concedunt quod existētia de-
struit illam potentiam; quia quod est in
actu, non est in potentia: potētia autem
per actum non destruitur, sed perficitur.
Denique hæc existentia evertit rerum
essentias; quæ cum sint finitæ, secundum
se sunt entia in potentia; & adueniente
existentia non sunt entia in potentia.
Quod autem secundum se inest, semper
inest: fabula est igitur potentia ista me-
taphysica; sed est realis aptitudo siue ca-
pacitas; imò naturalis potentia passiva
essentiarum, vt recipiant existentias.

Ipsū verò modū recipiendi, mirū est
quomodo declarent. Nam cum essentia
producta (ex mente illorum) includat in
sui ratione formali existentiam; necesse
est vt essentia solā mente concepta reci-
piat existentiam: quæ receptio fictitia est
& non vera. Sanè si rerum essentia pro-
ducta in sui intima ratione includunt ex-
istentiam; non recipiunt, sed essentiali-
ter illam habent, vt probatum est. Præ-
terea essentia rerum recipiunt existen-
tiam per creationē; ergo non recipiunt
illam in actu intellectus; sed extra intel-
lectum & causam. Natura enim generi-
ca recipit differentias in specie, sola spe-
culatione animi; ad quam receptionem
non est necessaria creatio. At verò si ex-
istentia similimodo est actus purē meta-
physicus, nihil distinctus re ipsa ab essen-
tia; non recipitur existentia per creatio-
nem in essentia; esto essentia ipsa cree-
tur, quæ actu & potentia metaphysica
constet. Hoc ergo est eludere Theolo-
gorum enunciata, non explicare.

Nec verò consentaneum est ipsi eorū
doctrinæ, quod concedant, receptaculū
existentia esse materiā, aut suppositum,
vt illi philosophantur, propriae mentis
obliti: sed potentia receptrix existentia,
erit quoque metaphysica potētia; siqui-
dem existentia est actus metaphysicus,
ex illorū sententia. Illi autē philosophā-

A tur de existētia hac in re vt de actu phy-
sico, qui per materiam, aut per suppo-
sitū, in quo recipitur, definitur; cū alias
negent esse actum physicū. Nam et si nō
distinguant re ipsa essentiam ob existen-
tia, sufficit tamen distinctio rationū for-
malium; vt existentiam non cōparēt cū
physica potentia passiva, sed cum meta-
physica potentia. Hæc autē omnia val-
de sunt futilia, & quæ nulla ratione re-
guntur.

Confirmatio.

B Quid essentia finita sit subiectū ex-
istentia, & habeat potētia recep-
tricē illius, docet S. Thom. multis in lo-
cis. 1. p. q. 90. ar. 2. ad 1. affirmat essentia
animæ esse quasi materiale, cuius actus
sit ipsum esse. Et lib. 2. contra gēt. c. 54.
ostendit cōpositionē realem ex essentia
& esse, vt ex potentia & actu; vbi verbis
expressis essentia attribuit potētia pas-
siuam. Idē docet lib. de ente & essentia
cap. 5. Præterea multis in locis existētia
appellat vltimā actualitatem; cuius actus
potentia passiva, est in ipsa essentia. Et
opusc. 37. ait existētia esse principiū for-
male, quod essentia inest: est ergo essen-
tia existentia subiectū, cui scilicet existe-
tia inest. Et huiusmodi multa reperies a-
pud Doctorem Sanctum. Et est frequens
C Theologorum opinio.

PARS SECVNDA.

Existētia nō habet causam formalem.

D Quid esse consequatur essentia siue
formā, docet S. Thom. multis in lo-
cis 1. p. q. 45. art. 5. & q. 90. art. 2. ad 1. &
lib. 2. cōtra gent. cap. 54. & aliās sæpius.
Consequentia autē rerū, indicat depen-
dentia & causalitatem; quia causa est ad
quā sequitur effectus. Cū verò definitū
sit essentiam esse receptaculū existentia,
hoc satis est ad causalitatem, quod existen-
tia pendeat ab essentia vt à subiecto. Et
in ijs quidē, quæ sunt formæ subsistētes,
eadem forma est subiectum quod est, &
natura qua est, vt explicauimus: quare
ipsa forma est subiectū existentia vtroq;
modo, scilicet subiectum quod & quo.
Sed in rebus materialibus natura nō est
id quod est; & ita non est subiectum ex-
istentia quod, sed quo: forma autem neu-
tro modo est subiectum, quia non est
natura

Hæc sententia
philosophan-
tur de existen-
tia hac in re
vt de actu phy-
sico, cum aliās
neget esse actū
physicum.

14.
S. Thom.
1. locus.

2. locus.

3. locus.

4. locus.

1.
Prænot.

Esse consequi-
tur essentiam
siue formā ex
S. Thom.

Consequentia
rei denotat de-
pendentia, &
causalitatem.

Quod existe-
tia pendeat ab
essentia vt à re-
ceptaculo satis
est ad causalita-
tē subiecti.

De formis
subsistentibus
p. 1. n. 1.

In rebus ma-
terialibus na-
tura est subie-
ctū non quod
sed quo existe-
tia formaverō
neutro modo,

Natura composita est effectus formalis formæ.

Forma concurrens ad existentiam in eo de genere causæ materialis, quocirca partes componentes restant, & insuper in genere causæ formalis, in quantum præstat materiæ capacitatem existentie, sicut diaphaneitas aeri dispositio nem ad recipiendam lucem.

Materia pendet à forma secundum esse. *S. Thom.*

Ratio dependentie totius à partibus, est in forma.

Illatum: Existentia non materiæ sequitur, sed formam.

2. Quæst. de essentia, aut forma, an eam existentia sequatur, non solum, &c.

3. Adnotand. 1. Causalitas materialis, & dicta ratio formalis causandi sufficiunt ad illud, Existentia sequitur essentiam, siue formam.

Hic sequitur sumitur late etiam pro necessario coniuncto cum alio.

Existentia non sequitur materiam.

Ratio. Sequitur dispositiones materiam.

natura, sed pars naturæ. Sed quoniam ipsa natura composita, est effectus formalis formæ; quæ natura est subiectum existentie; concurrens forma ad existentiam in genere causæ materialis, eo modo quo diximus partes componentes, quatenus partes sunt, concurrere in genere causæ materialis ad componendum totum; diuersis tamen modis iuxta naturam vtriusque partis: ergo & modo eodem, concurrunt ad existentiam recipiendam in genere causæ materialis; quamuis neutra pars sit proprium subiectum existentie, neque quod, neque quo; forma autem alio etiam modo concurrens ad existentiam in genere causæ formalis, scilicet præstando materiæ capacitatem existentie; sicut diaphaneitas præstat aeri dispositionem necessariam ad recipiendam lucem: & ideo materia pendet à forma secundum esse, vt docet *S. Thom.* 2. contra gent. Quare etsi vtraque pars tam materia, quam forma, concurrat in genere causæ materialis ad existentiam totius, & existentia totius ab vtraque pendeat: tamen ratio istius dependentie est in forma, quæ constituit subiectum existentie, scilicet essentiam, & tribuit materiæ quasi dispositionem ad existentiam, constituens illam in esse specifico essentiali. Quare existentia non materiæ sequitur, sed formam, vt omnes Philosophi assenerant.

His ergo statutis, quæ erant ad questionem propositam explicanda, considerandum est, vtrum existentia sequatur essentiam aut formam, non solum in genere causæ materialis, sed etiam in genere causæ formalis?

Primò arbitramur, causalitatem materiale cum ista ratione formali causandi, quæ est in forma non in materia, satis esse ad illud pronunciatum commune, quod existentia sequatur essentiam, siue formam. Nam eodem modo dicimus, formam sequi dispositionem materiæ: sequi enim hoc loco dicitur, quod non solum pendet ab alio, sed quod est necessario coniunctum cum alio: materia autem est principium commune cuiusque essentia, & ante formam est in pura potentia, non capax existentie: ergo existentia hoc loquendi modo, non sequitur materiam: sequitur tamen dispositiones materiæ remotè, & proximè sequitur essentiam, & formam. Et hoc

credimus asseri à *S. Thoma*, & Doctoribus in huiusmodi enunciatis. Sed nunc quærimus de causalitate formali.

Deindè illud videtur apud plerosque constare, quod existentia non sit effectus formalis essentia; essentia enim siue natura, non est causa formalis, nisi aliquo modo dicatur formalis causa suppositi. An verò ipsum existere, quod est quasi effectus formalis existentie, sit effectus essentia, postmodum disputabimus.

De forma igitur substantiali, quæ est pars compositi, dubitatur vtrum sit causa formalis existentie? Affirmat *Ioan. Capreol.* in 1. d. 8. q. 1. ad 3. & *Francisc. Ferrar.* 2. contra gent. c. 54. & 55. *Paul. Soncin.* 5. *Metaph.* q. 5. & *Dominicus à Soto* in physicis, & alij. Et videtur patetinari auctor libri de causis, propos. 3. affirmans animam dare esse.

Sed statim occurrunt argumentum ductum ab opinione *S. Thom.* quod humanitas in Christo non habet existentiam propriam; effectus autem formalis non potest separari ab ipsa forma; ergo anima Christi non est causa formalis existentie. Responsio communis est, quod effectus primus formæ, non potest separari ab illa, sed secundus potest: existentia autem non est formæ effectus primus, sed secundus. Sicut extensionem quantitatis corporis Christi in Eucharistia in ordine ad ipsum corpus, aiunt esse effectum primum quantitatis inseparabilem; & extensionem in ordine ad locum, separabilem esse, quia est effectus secundus, vt colligunt ex *S. Thoma*, & alijs Doctoribus in 4. d. 10. quæst. vnica, art. 3.

Hic verò dicendi modus iure optimo videtur esse in scholis antiquatus. Nam effectus formalis nullus potest à forma separari, aut effectus formalis non est: neque refert sit effectus primus, aut secundus. Nam iuxta doctrinam *S. Thomæ* anima præstat in corpore effectus formales plures ordine quodam, scilicet esse vegetabile, & sensibile, & in nobis esse rationale: & neque tertius effectus potest ab illa separari, ne dicam secundus. Ponderandum enim est, quod effectus formæ, est ipsum coniunctum ex materia, & forma constitutum: in quo coniuncto quicquid est rei, intinsecum est coniuncto, & non potest ab illo separari: ergo neque à forma potest separari, quæ est

4. De essentia, siue natura, assertio:

Ea non est formalis causa, nisi si aliquo modo suppositi.

5.

De forma sent. affirmans eam esse causam formalem existentie.

Capreol.

Ferrar.

Soncin.

Sot.

Lib. de causis

6.

Obiectio ex doctrina *S. Thomæ*.

Responsio communis.

Declaratur exemplo.

S. Thomæ.

7.

Improbatur: Effectus formalis nullus potest à forma separari, siue primus sit, siue secundus.

Exemplum animæ præstantis plures effectus formales ordine quodam.

1. Ratio.

Effectus formæ est ipsum coniunctum, in quo quicquid est rei, intrinsecum est coniuncto.

Declaratur. Sicut non potest intelligi coniunctum sine sua causa formali, ita nec aliquid coniunctum separari a forma, dum est in coniuncto causa formalis illius. Idem est de coniuncto per accidens.

Extensio ad locum non est effectus formalis quantitatis, neque etiam secundus.

Confirm. Illa que vocantur effectus formales secundos, sunt potius causa formalis.

Probatur 1. Extensio est actus coniuncti cum corpore extenso, & coniunctum est effectus formalis extensionis.

Ex S. Thom. existentia est causa formalis huius coniuncti, suppositum existens, & non effectus formalis formæ.

Probatur 2. Idem. existentia comparat ad formam, ut actum illius.

Hæc est mens S. Thomæ, ostenditur ex verbis eius relatis.

est causa formalis illius coniuncti, verbi gratia, anima rationalis est causa formalis, cuius effectus est hoc coniunctum, humanitas, siue homo. At in isto coniuncto inuenies plures gradus essentielles distinctos re ipsa inter se, sed omnes sunt de ratione formali coniuncti: ergo sicut non potest intelligi coniunctum hoc sine sua causa formali, quæ est anima; ita neque aliquid huius coniuncti potest separari ab anima, dum est in coniuncto causa formalis illius. Et eodem modo philosophandum est de coniuncto per accidens, ut de corpore quanto. Quare extensio in ordine ad locum non est effectus formalis quantitatis, neque etiam secundus effectus formalis, quia non continetur in ipsa ratione formali coniuncti.

Hoc ipsum confirmatur; quia hæc quæ vocantur secunda effecta formalia, sunt potius causæ formales suorum effectuum; & ita nomina resque ipsas confundunt, perturbantque. Nam extensio in ordine ad locum, si sit quid additum quantitatis, est sanè causa formalis effectus istius, quod est esse extensum. Probatur, quia ipsa extensio est actus qui ipsam coniunctus cum corpore extenso, & coniunctum est effectus formalis extensionis. Eodem modo existentia est actus quidam essentialis, ut sapientissime docet S. Thom. & nullus refragatur; & est principium formale, ut verbis conceptis docet opusc. 37. & libr. 2. contra gent. cap. 54. quod constituit coniunctum ex essentia, & esse; quod coniunctum est effectus existentia; ergo existentia est causa formalis, ut cap. sequenti docebimus; ergo non est effectus formalis formæ, cum sit ipsa existentia causa formalis. Imò S. Thom. colib. 2. contra gent. comparat existentiam cum forma, ut actum illius. Et ita in opinione S. Thom. nulla vacillandi causa est, quin existentia non sit effectus formalis substantialis formæ. Nam & inde à verbis eius petimus argumentum. Est enim coniunctum ex essentia, & existentia, cuius coniuncti principium formale est existentia, ut liquet: ergo ipsa non est effectus formalis in illo coniuncto, cuius potius est causa formalis; effectus autem formalis in ipso coniuncto cernitur: ergo evidentissime demonstratur existentiam non esse effectum formale substantialis formæ.

Adhuc tamen superest dubium, si comparemus formam, & existentiam cum ipso coniuncto, quod ex essentia, & esse componitur, utrum illius coniuncti, forma substantialis sit causa formalis? & idem dubium est, utrum ipsa essentia sit causa formalis illius coniuncti, quod constituitur ex essentia, & existentia? Coniunctum autem illud est suppositum existens quod ex essentia, & existentia constat. Docuimus autem superius, in supposito & naturam, & proprietatem esse quasi causas formales constituentes suppositum; quia constituunt per modum actus, aut formæ, licet natura comparata cum proprietate hypostatica, sit quasi materia: quia proprietates in illo coniuncto est ultimus actus. Similiter ergo et si forma substantialis siue ipsa natura composita, collata cum existentia sit quasi materia, siue potètia, cuius actus est existentia; tamen comparata cum supposito existente, quod est quoddam coniunctum ex essentia, & existentia, potest habere rationem causæ formalis.

Arbitramur igitur in omni coniuncto etiam per accidens, formam esse causam formalem coniuncti. Nam ipsum coniunctum per accidens, verbi gratia, homo albus, idè dicitur ens per accidens, quia est coniunctum ex duobus entibus in actu; & ita habet duo principia formalia constituentia. Neque enim Petrus per albedinem est homo albus, sed per humanitatem, & albedinem; & utrumque in suo ordine est quasi formale principium constituens illud coniunctum. Hoc ergo coniunctum, homo existens, similiter est effectus formalis, aut quasi formalis humanitatis, & existentia; & quia humanitatis formale principium est anima, ipsa præcipue est causa formalis huius coniuncti, scilicet hominis existentis. Itaque forma comparata cum existentia est principium quasi materiale, & disponens, sed si conferatur cum existente est formale principium; sicut etiam in coniunctis per accidens est formale principium.

Est tamen aduertendum, quod homo est etiam effectus materiz; sed materiz effectus est materialis, formæ verò formalis effectus. Cum verò coniunguntur duo actus, aut quasi actus; et si vnus sit alterius quasi materia; tamen ipsius coniuncti, vterque actus est quasi forma.

Nam

9. Dub. an coniuncti ex essentia & esse, sc. suppositi existentis, cuius formalis sit forma, aut etiam essentia.

Ratio dub. pro p. affirm. ex cap. 18. p. 3. n. 3. & cap. 21. p. 1. n. 7. & p. 24. n. 7.

10. Resolutio affirm.

In omni coniuncto etiam per accidens forma est causa formalis coniuncti. Ideò coniunctum per accidens dicitur ens per accidens.

Exemplum hominis albi. Homo existens est effectus quasi formalis humanitatis, & existentia. Forma comparata cum existentia est principium quasi materiale; cuius existente est formale.

11.

Aduert. 1. Homo est effectus materiz, formæ verò formalis.

Quando coniunguntur duo actus, et si vnus sit alterius quasi materia, tamen cuius vterque actus est quasi forma.

Exemplū ho-
minis albi.

Nam humanitas non est materia hominis albi, sed est quasi forma, secundum quod homo albus est homo. Et ad hunc modum dicimus, quod anima verbi gratia, est causa formalis hominis existentis.

12.
Additamentū.
Homo existens non est ens per accidens nisi per hoc intelligas contingenter.

His autem addendum est, quod homo existens, nullo modo est ens per accidens, nisi per accidens, intelligas contingenter; nam & accidere dicimus quod contingit. Quo sensu fatemur homini accidere existentiam, & esse ens per accidens: aliās tamen existentia pertinet per se ad hominem, ut complementum essentiae, & maxime pertinet ad suppositum: est enim suppositum id quod est. Suppositum ergo existens, est quoddam coniunctum per se, ut cap. sequenti explicabimus; cuius coniunctionis causa per se est forma substantialis, ut ibidem dicemus. Coniunctum autem ipsum est effectus formalis per se duorum actuum, scilicet formae substantialis, & existentiae. Et forma quidem substantialis est principalis causa illius coniuncti; sed existentia est causa formaliter, ut potest ultimus actus a quo sumitur differentia entis, & nomen rei. Hoc autem conceptis verbis docet S. Thom. 2. contra gent. affirmans formam esse qua homo est, & existentiam esse a qua appellatur ens, scilicet existens. Sicut igitur suppositum constituitur formaliter per hypostaticam proprietatem, ut per actum ultimum; sed per naturam, ut per formam hypostaticam principalem: ita suppositum existens per naturam, siue formam qua est, constituitur principaliter; sed per existentiam magis formaliter, ut per actum ultimum.

Aliās suppositum existens est coniunctum per se, ut c. 31.

Forma substantialis est principalis causa illius coniuncti: sed existentia est causa formaliter, ut ultimus actus a quo sumitur differentia entis S. Thom.

Similiter in supposito, hypost. propriet. & natura.

13.
Aduert. 2.
quoad modum loquendi.
Hominē esse album est effectus formalis solius albedinis.
Ratio.

Aduertendum verò est aliquid amplius quoad modum loquendi; scilicet quod hominem esse album, est effectus formalis solius albedinis, quamuis homo albus sit effectus humanitatis, & albedinis, ut diximus. Ratio est, quia esse album non indicat totum coniunctum, scilicet hominem album; sed tantum album indicat, quod dicitur esse effectus solius albedinis; quia ibi est coniunctio duorum entium completorum, scilicet hominis, & albedinis, & vnum non includit alterum. At verò hominem esse, non dicitur esse effectus formalis solius existentiae, sed humanitatis simul, siue etiam formae; quia in ipso esse contine-

Est ibi coniunctio duorum entium completorum.

Hominē esse, dicitur effectus formalis existentiae, & humanitatis simul, siue forma, quia

A tur humanitas per esse completa. Quo sensu dicimus quod forma dat esse siue existere in genere causae formalis; non quod ipsum esse, ut est effectus existentiae, sit effectus formalis formae substantialis: sed quia hominem esse siue existere, includit hominem existentem, cuius coniuncti per se, forma siue humanitas est causa formalis. Sicut si dicamus quod Petrum esse suppositum est effectus humanitatis; quia etsi esse suppositum sit a proprietate, ut ab actu ultimo, & non ab humanitate: tamen in hoc ipso effectu hypostaticae proprietatis continetur natura suppositi, siue qua non potest intelligi suppositum. Est enim suppositum per se coniunctum, & completum ex natura & proprietate. Eodem modo, quia suppositum existens est quoddam coniunctum per se ipsum, quod dicitur existens, dicitur effectus naturae quasi formalis, quia suppositum humanitate existit. Et ita forma substantialis est principium essendi, quae sunt verba S. Thom. 2. contra gent. & potest dici principium formale essendi: non principium formale existentiae, sed existendi, qui est etiam effectus existentiae; vel potius principium formale existentis; sicut diaphaneitas aeri est principium lucendi aliquo modo formale, non comparatum cum luce ad quam disponit, sed cum aere quem informat. Quod est exemplum S. Thomae eo loco: sed diaphanum, & lucidum sunt coniuncta per accidens, & ideo non est omnino simile exemplum. In his autem nihil significamus, nisi loquendi modum, ut illud proloquium in scholis tritum elucidemus, quod forma dat esse, hoc est, existere; quia scilicet forma cum existentia constituunt vnum per se coniunctum, quod est hominem existere; aut ex parte albedinis hominem existere album, quia illud coniunctum existere album, ab albedine est, ut a causa principali formali, & ab existentia albedinis, ut ab ultimo actu. Igitur existentia nullo modo est effectus formalis formae, aut naturae; sed ipsum existere, siue potius existens, potest dici effectus formalis naturae, siue formae specificae; quatenus indicat quoddam per se coniunctum, quod est formae, & existentiae effectus formalis coniunctus. Quod videtur innuisse S. Thom. 1. p. q. 42. art. 1. ad 4. ubi ait quod effectus primus formae est esse, secundus operatio; quod

humanitas continetur in esse quo completur. In hoc sensu dicitur forma dare esse in genere causae formalis.

Exemplum de supposito, quod in eodem sensu dicitur effectus formalis humanitatis.

Ex S. Thom. Forma substantialis potest dici principium formale essendi, id est, non existentiae, sed existendi, seu existentis.

Exemplum diaphaneitatis comparatur non cum luce, sed cum aere. Ex his quoad modum loquendi elucidatur illud proloquium, quod forma dat esse.

Hominē existere album, effectus est ab albedine, ut a causa principali formali; ab existentia verò albedinis, ut ab ultimo actu.

Ex S. Thom. 1. effectus formae est esse, 2. operatio.

quod

Explicatur hoc in genere causae formalis

Idem.

Lib. de causis

quod possumus interpretari in genere causae formalis: esse autem dicitur primus effectus cum operatione comparatus; quia aliàs est effectus secundus formae, cuius effectus primus est essentia composita, Et q. 8. de potent. ar. 2. ad 1. esse appellat actum essentiae: quasi effectum formalem. Et iisdem enarranda est propositio illa 3. ex libr. de causis, *Anima nobilis habet operationem diuinam, in quantum dat esse.*

PARS TERTIA.

Existencia habet causam finalem, cui.

1. Prænotatio de perfectione existentiæ.

2. 1. sentent.

Scot.

Existentiæ esse perfectionem minimam.

1. Arg.

2. Arg. Scoti.

2. sent.

S. Thom.

esse maximam.

3.

Aduert. 1.

Quest. hæc versari potest in metaphysica cõsideratione: vel in physica.

In confid. priori est 2. arg.

Scoti.

4.

1. Respons.

Commune cõsideratur, ut est actu aliquid, vel ut est potentia plura.

1. modo, quod magis commune est, est magis perfectum.

2. modo, imperfectum est. In his cum essentia, & existentiæ sint pares;

HOc in loco occurrit nobis illa questio de nobilitate existentiæ; id enim quod est nobilius, est finis cæterorum. Vt igitur disputemus de causa finali existentiæ, prius delibandum est aliquid de ista quæstione perfectionis.

Ioan. Scot. in 4. d. 1. q. 1. ait existentiæ esse inter cæteras perfectiones minimam: est enim solum complementum speciei, & ut arbitrantur quidam, realis modus. Et quod est argumentum Scoti, esse est communissimum, recipiens omnium rerum additameta, quod est summae imperfectionis. At verò S. Thom. 1. p. q. 4. ar. 1. ad 3. ait existentiæ, quam vocat esse, præcellere omnibus perfectionibus.

In hac quæstione aduertendum est, quod in consideratione metaphysica, & physica versari potest. In consideratione metaphysica, quæ abstracta est, consideramus rerum existentiæ, prout à nobis intelliguntur; quo pacto esse est commune quoddam prædicatum conueniēs omnibus existentibus: quod autem est commune, additamento aliquo fit particulare, & ita imperfectum est: vnde colligit Scot. quod sit imperfectissimum quid, ipsa existentiæ.

Huic tamen obiectioni multa sunt, quæ respondeamus. Primum id, quod est commune potest considerari, ut est actu aliquid, & ut est potentia plura. Priori modo id quod est magis commune, est magis perfectum, quia est magis amplum, & minus finitum. Posteriori modo, ut in potentia quadam includit multa, imperfectum est: sed hoc quoque pacto essentia imperfecta est, quia est communis. Et cum in his pares sint es-

A sentia, & existentiæ, præcellit existentiæ, quæ est actus ipsius essentiæ: quod videtur respondere Doctor Sanctus illi argumento 1. p. loco nunc recitato. Deinde existentiæ nihil additur, sicut neque enti: quare existentiæ communis non fit particularis aliquo addito; sed intrinseco modo, qui non est additus quasi extraneus, sed intimus in simplici conceptu. Adhuc essentia quidem quæ in genere est, species habet, & differentias additas: existentiæ autem etiam in genere non habet species, sed est actus indiuidui sola analogia communis: ergo ipso modo intelligendi existentiæ est quid perfectissimum, quæ omni ex parte intelligitur ut actus, & non ut potentia recipiens; cum neque in animi speculatione aliquid recipiat. Thom. Caiet. in illa respons. ad 3. ait existentiæ esse communem non ut potentiam, sed ut actum; & hoc Ioanem Scot. non percepisse. Sed Scotus certè id probauerat, quod Caiet. negat, scilicet existentiæ esse communem secundum potentiam, siquidem id quod commune est, est quasi potentia ad differentias contrahentes. Negandum ergo est etiam isto modo existentiæ esse imperfectam; imò perfectiorem quàm essentiam, esse commostrauimus, in hac consideratione actus, & potentia, quod postea magis explicabimus.

B Alio modo possumus conferre existentiæ cum alijs perfectionibus, ut cum sapientia, & vita. Et quidem si hæc considerentur nominibus concretis, sapiens est perfectius aliquid quàm viuens, quia includit viuens, & addit sapientiam; & viuens est perfectius, quàm ens, quia includit ens, & addit vitam. Nominibus verò abstractis vnum nõ includit aliud, & idè viceuersa esse est perfectius quàm vita; & vita est perfectior, quàm sapientia, ut docet S. Thom. in illa q. 4. ar. 2. ad 3. Et idem, nihil immutando, docet Fracisc. Ferrar. lib. 1. contra gent. cap. 28. ex doctrina S. Thom. acceptum.

C Quæ in re aduertendum est, quod sapiens non includit viuens essentialiter, cum sapientia adueniat viuenti; neque viuens includit esse, hoc est, existere essentialiter, ut docuimus, cum existentiæ sit extra essentiæ viuents in rebus creatis: sed ea quæ sunt posteriora, & addita dicuntur includere quæ sunt priora, quia illis hæc supponuntur. Si verò comparatio

D Si comparatur existentiæ cum vita, &c. in concreto, perfectior est viuens, quàm ens, quia addit vitam. Si in abstracto, perfectius est esse, quàm vita, &c.

E S. Thom. Ferrar. Aduertendū, Sapiens nõ includit viuens essentialiter; neque viuens, esse, sed posteriora includit priora præsuppositiue.

præcellit existentiæ, quæ est actus ipsius essentiæ.

S. Thom.

2. Respons.

Existentiæ communis non fit particularis aliquo addito, sed intrinseco modo, ut ens.

Existentiæ etiam in genere est solum actus indiuidui sola analogia comunis.

Hoc modo existentiæ nec speculatione animi potentia est, sed actus.

Responsio

Caiet.

Refellitur à

Scoto.

Existentiæ ut est communis secundum potentiam nõ est imperfectior, quàm essentia, ut in 1. resp.

5.

Si comparatur existentiæ cum vita, &c. in concreto, perfectior est viuens, quàm ens, quia addit vitam.

Si in abstracto, perfectius est esse, quàm vita, &c.

S. Thom.

Ferrar.

6.

Aduertendū, Sapiens nõ includit viuens essentialiter; neque viuens, esse, sed posteriora includit priora præsuppositiue.

ratio

Perfectiones
vt abstractæ &
distinctæ signi-
ficatæ, quanto
communiores
sunt, tanto no-
biliiores.

S. Dionys.
Lib. 1. c. 9. n. 4.
ca. 29. lib. 2. c. 8.
n. 6. c. 10. n. 16.
c. 22. p. 1. n. 13. p.
2. n. 1. c. 45. p. 1.
n. 1.

In confid. po-
steriori sapien-
tia hominis est
simpliciter no-
biliores existen-
tiæ equi, quia
est altioris or-
dinis: licet se-
cundum quid
fir ignobilior,
quia est acci-
dens, sicut gra-
tia.

8.
Si comparatur
existentiæ cum
re cuius est exi-
stentiæ.
Sed affirmas
nobiliorem ef-
se existentiæ.

Arg.
8.
1. Aduertendū
ex lib. 3. c. 7. p. 4.
n. 1. & 2.
Existentiæ, &
essentiæ com-
parantur, vt p.
fectio, & perfe-
ctum, ac proin-
de non secun-
dum idem.

9.
2. Aduert. vt
ibidem.
Perfectio di-
cit actum vlti-
mum: perfectū
dicit ens com-
pletum.

1. Assertio.
Si separemus
existentiæ ab
essentiæ, neutra
est perfecta.

ratio fiat secundum quod sunt res distin-
ctæ, simpliciter dicendum est existentiā
nobiliorem esse quam vitam, & vitam
quam sapientiam. His enim nominibus
abstractis significatur distinctio rerum;
& vt distinctæ sunt, communiores perfe-
ctiones nobiliores sunt, vt existentiā no-
biliores quam vita, & vita quam sapientia
præstantior, vt docet quoque S. Dionys.
cap. 2. & 3. de diuinis nominibus; cuius
rei causam, rationemq; exposuimus lib.
1. quæstione de attributis.

Sed hætenus ista quæstio versatur in
consideratione metaphysica, qua quidē
dicitur id perfectius quod est commu-
nius, quia est amplius quid & magis ab-
stractum. In physica verò consideratio-
ne, sapientia hominis videtur esse nobi-
lior, quam existentiæ equi; quia etsi exi-
stentiæ equi secundum aliquid sit nobi-
lior, quia est complementum substantiæ;
sapientia verò hominis est accidens: ta-
men simpliciter sapientia hominis est
cuiusdam ordinis altioris; sicut gratia
Dei, etsi sit accidens, longè tamen est
excellentiore, quam existentiæ equi.

Comparanda igitur est in physica cō-
sideratione existentiæ cuiusque rei, cum
re eadem cuius est existentiæ, vt existē-
tiæ sapientiæ cum ipsa sapientia, & exi-
stentiæ hominis cum homine. Qua com-
paratione multi sunt, qui affirmant exi-
stentiæ esse præstantiorem, quam essen-
tiam, etiam in specie & individuo phy-
sica quadam consideratione; quia existē-
tiæ semper est actus, & essentia est in po-
tentia passiuæ ad hunc actum.

Aduertendum est tamen quod lib. 3.
docuimus, perfectionē esse actum per-
ficiemem, & perfectum esse id quod per
actum perficitur: cum ergo existentiæ sit
actus essentiæ, & essentia perficiatur per
existentiæ, conferendo existentiæ cū
essentiæ comparamus perfectionem cū
perfecto: quare non possunt comparari
secundum idem.

Adhuc aduertendum est, quod perfe-
ctio significat actum vltimum, vt ibidē
docuimus; & perfectum significat ens
completum, & absolutum, quod est in
actu vltimo. Quamobrem dum separa-
mus existentiæ ab essentiæ, neutrum
est perfectum; nam existentiæ est actus
perfecti, sed ipsa non est perfecta, cum
non sit ens, sed solus actus entis, vt di-
cemus: essentiæ verò finita non est per-

Afecta per se ipsam, quia non est absolu-
ta, & completa ante existentiæ. Si ta-
men accipiamus perfectum secundum
aliquid, quod est ex parte perfectū, ma-
gis conuenit hoc nomen essentiæ, quam
existentiæ ipsiusmet essentiæ. Nam es-
sentiæ secundum aliquid perfecta est, sci-
licet essentialiter per formam, aut saltē
per differentiam: existentiæ autem nul-
lo modo perfecta est, sed duntaxat per-
fectio in physica consideratione, qua il-
lam meditatur, vt actum vltimum rei,
cui nullus actus additur. Et hæc ipsa est
præstantia existentiæ, vt nihil illi adda-
tur, sed hoc nomine potius est perfectio,
quam perfecta. Et hoc idem probatur
apertissima ratione: nam existentiæ pro-
ducitur propter essentiæ, vt statim di-
cemus; quod autem est finis, simpliciter
est melius.

Neque his obstat quod essentia sit in
potentia passiuæ ad existentiæ. Nam
etiam substantia est in potentia passiuæ
ad omnia accidentia, & nullum est acci-
dens quod substantia non antecellat dig-
nitate; quia anima est simpliciter nobi-
lior gratia iustificante, vt docet S. Tho-
mas in 1. d. 17. ar. 2. ad 3.

Vnde vltimò colligimus, quod esse
est nobilius omnibus accidentibus eius-
dem hypostasis: quia tunc comparamus
perfectionem cum perfectione; esse autē
est prima, & maxima perfectio hyposta-
sis, à qua pendent omnia accidentia. Et
hæc est sententiæ S. Thom. eodem loco,
quod firmat auctoritate S. Dionys. lib. 5.
de diuinis nominibus. Et ita fit ipse Do-
ctor Sanctus interpretatur, etiam in phy-
sica consideratione, vt cum ait quod ef-
se est perfectissimum si accipiamus non
abstractè, & communiter, sed physicè in
individuo, intelligendum sit quod esse
substantiale præcellat cæteris acciden-
tibus, quæ ab illo pendent.

His verò positis facile est iudicare,
vtrum existentiæ habeat causam finale.
Repetendum enim memoriæ est id quod
docuimus, alium esse finem cuius gratiæ
aliquid fit, & alium finem cui expetitur
id quod fit, vt colligitur ex Aristot. 2. de
anima, cap. 4. Nam existentiæ est finis
cuius causa producitur essentia, & in eo
genere finis est vltimus, quia partes sub-
stantiæ, & modi reales, & omnia, quæ
sunt in supposito ad hunc finem dirigū-
tur, vt tandem producat existentiæ,
quæ

2. Assertio.
Perfectum ex
parte, & secun-
dū aliquid, ma-
gis conuenit ef-
sentiæ, quam
existentiæ eius.

Ratio 1.
Essentiæ est p-
fecta essentiali-
ter per formā;
existentiæ nul-
lo modo est p-
fecta, sed perfe-
ctio.

Hæc est exi-
stentiæ præstā-
tia, vt nihil illi
addatur.

Ratio 2.
Existentiæ pro-
ducitur prop-
ter essentiæ.

11.
Ad arg. pro
sent. affirm.
Substantia
est in potentia
passiuæ ad acci-
dentiæ, & tamē
omnia antecel-
lit simpliciter.
S. Thom.

12.
Corollar.
Esse nobilius
est omnibus ac-
cidentibus eius-
dem hyposta-
sis, quia est 1.
& maxima p-
fectio hypost.
S. Thom.
S. Dionys.
S. Doctor ipse
sui interpret.

13.
De titulo hu-
ius part.

Duplex finis
cuius, & cui: vt
li. 2. c. 4. p. 3. n. 1.
Arist.
Existentiæ est
essentiæ finis cu-
ius gratiæ, & vl-
timus in hoc
genere.

Ratio.

PARS PRIOR.

De effectu formali existentia.

Quod existentia sit causa formalis existendi, liquet ex dictis, cum sit actus physicus essentia, & formale principium, ut docet S. Thom. opusc. 37. & alijs in locis hoc idem indicat. Neque occurrit quod his addamus. Quod verò ait Marius Victor. lib. 1. contra Arium, quòd esse est causa speciei ut sit: physicè loquendo de causa formali intelligiter: sed hoc non rectè quadrat in divinas processiones, ut, esse, tribuatur Patri tãquam principio, species verò Filio, ut ibidem ait; tum quia non est principium Filij quasi formale, sed quasi actiuum, ut lib. 2. docuimus; tum vel maximè, quia esse in Deo non est quasi forma speciei, sed est ipsamet species, id est, essentia.

Est tamen circa hoc, dubium vnum & alterum. Primum quærimus utrùm ipsa existentia existat, & quasi tribuat hunc sibi ipsi effectum formalem, ut ipsa quoque existat; sicut quantitas per se ipsam est quãta? Quibusdam enim videtur necessariò hoc confitendũ esse distinguentibus existentiam ab essentia, ut nulla sit res producta in rerum natura, quæ non existat. Et quidè Thom. Caiet. 1. p. q. 44. ar. 1. affirmat quòd actus essendi, ut ille loquitur, est suum esse, scilicèt per se ipsam existens. Hoc enim videtur sentire Caiet. ibi, & libr. de ente, & essentia, cap. 5.

Nihilominus dicendum est existentia non existerè; neque enim ad hoc ut inveniatur existentia in rerum natura, necesse est ut ipsa existat; sed satis est ut per illam existant res: res enim finite ita sunt comparatæ, ut aliæ sint perfectiones, aliæ perfectæ; & existentia propter hoc quòd est perfectio vltima, ipsa non est perfectæ, sed est perfectio duntaxat, maximaque perfectio, ut docuimus. Eodem modo si propriè loquamur, existentia non est ens, sed est actus entis; quia non est id quod est, sed duntaxat est id quo aliud est; & significatur nomine entis in obliquo. Et ideò accidentia appellauerim entia secundum quid, & quasunque res alias dixerim entia; quia vel in ipsis subiectis quibus insunt, res quæque est id quod est, quod existit; verbi gratia, albedo est id quod existit in corpore: nõ tamen

S. Thom.

Mar. Vict. Esse est causa formalis speciei ut sit, in creatis; sed non in diuinis.

Ratio 1. ex lib. 2. c. 23.

Ratio 2.

2. Dubium. 1. Existatne ipsa existentia? Ratio dub.

1. sent. affirm.

Caiet.

3. 2. & vera sent. negat.

Ratio 1.

Rerum finitarum aliæ sunt perfectiones, aliæ perfectæ.

Existentia propriè accepta nõ est ens, nec id quod est, sed entis actus; & significatur nomine entis in obliquo.

Accidentia sunt entia secundum quid; quia non existunt simpliciter, sed in subiecto.

quæ est actus vltimus, & in vltimo effectu quiescit intentio agentis: quare effectus vltimus qui est existentia, est causa finalis ceterorum; sed ipsa existentia expetitur supposito, sicut actus beatitudinis, quæ est finis vltimus, expetitur animæ. Et ita simpliciter loquendo finis cui est prior, & perfectior. Vnde anima, ut docet S. Thom. in 1. d. 17. ar. 2. ad 3. simpliciter est nobilior gratiã, & essentia simpliciter est nobilior existentia. Coniunctum autem ex utroque est nobilissimum, & perfectum; & in omni consideratione est finis vltimus actionis, scilicèt anima beata finis est omnium mediõrũ prædestinationis, & essentia existens est finis completus actionis. Habet ergo existentia causam finalem, tum ipsam essentiam, quæ est finis cui; tum etiam illud coniunctum, scilicèt essentiam existentem, ad quod & essentia, & existentia ordinatur ut ad vltimum simpliciter quod est causa finalis ceterorum.

Contra hæc quidam obijciunt, consequens esse ut Verbum non assumpserit id quod est præstantissimum in natura, scilicèt existentiam, iuxta placitum S. Thom. quòd humanitas existat per existentiam Verbi. Sed respondendum est cum Thoma Caiet. ut loco alio notauimus, existentiam pertinere ad suppositum, & ideò non fuisse assumptum; sed assumpta accidentia fuisse, quia pertinet ad naturam: per hoc autem nobilitata est natura ipsa, quæ existit per existentiam diuinam.

CAPVT XXXI.

Existentia est causa formalis, efficiens, & finalis.

Iam est nunc de effectibus existentia disputandum; & quia vnumquodque agit quatenus est actu per formam, de causalitate formali existentia prius disseremus, quàm de eius efficacia, immutato ordine causarũ. Caput habet partes duas.

Pars prior: De effectu formali existentia.

Pars posterior: De causalitate efficiente, & finali existentia:

Coniuncta enim hæc sunt.

Suppositum est finis cui existentia.

Hic simpliciter est prior & perfectior.

Anima, ex S. Thoma est simpliciter nobilior gratiã, essentia, existentia.

Coniunctum ex utroque, sine in omni consid. est finis vltimus actionis.

Exempla.

Resolutio tit.

Existentia habet causam finalem, cui, sc. essentiam, & existentiam existentem.

14.

Obiectio.

Respons.

Accidentia fuerunt assumpta, quia pertinent ad naturam: non verò existentia, quia pertinet ad suppositum.

Sola substantia completa simpliciter est.

Existētia est ens latē, sed nō existit.

Ens sic acceptum nō significat id quod existit, sed quod est extra causas.

Obiectio.

Respons. iuxta dictas acceptio- nes entis.

S. Thom.

Confirm. ex S. Thom.

Si esse finitum per se ipsū existeret, & esset suū esse, iam esset infinitum.

Implicatio esset, quod esset in alio receptū Ratio.

1. exemplū albedinis, ut cap. 14. n. 13.

2. exemplum quantitatis.

Si existentia esset sui ipsius, nullius esset subiecti, & existeret prius natura, antequā esset in subiecto, atque adeo subsisteret.

Idem.

tamen simpliciter est, sed sola substantia completa simpliciter est. Existētia autem per hoc quod est actus ultimus, ipsa non est ens, sed cuiusq; entis actus, sēper significata nomine entis in obliquo. Quod si ens amplissimē accipias, ut significet quicquid nō est nihil; cōfitemur existentia esse ens, sed nō sequitur, ut existentia existat: quia ens ita fuscē accepū nō significat id quod existit, sed id quod est extra causas, & nō nihil est; quare nulla est consequētia, ut quia existētia est hoc ens scilicet extra causas, existat. Quod si inles, omne ens extra causas existere. Respōdēdū est omne ens priori significatione nominis indicatū existere, sc. omne ens quod suo modo est id quod est: posteriori autē significatione, qua cōprehēdis nomine entis existētiā, negamus illud pronūciatū, quod omne ens existat, cū existētia nō existat. Hāc et si nō protulerit, insinuavit sententiā S. Thom. 1. d. 8. q. 1. ar. 2. ad 2. ubi docet quod esse creatū nō est per aliquid aliud tanquā formale, sed quod ipsum esse creatura est; indicans quod esse non est, sed creatura est quæ extra causas producitur. Existētia ergo non est, sed per existentiam aliquid est.

Cōfirmatur ista opinio auctoritate S. Doctoris, 1. p. q. 4. & alijs in locis, quibus probat Deū esse infinitū, quia est ipsum esse. Quod si esse finitū existit per se ipsum, & est suū esse, iam non finitū est, sed infinitū. Hoc enim implicat dictū, quod esse illud quod recipitur in alio, sit suum ipsius esse: quod enim sui ipsius est, nullius est subiecti, sed subsistit. Explicatur magis, nam si albedo esset alba, esset infinite alba, quia prius naturā quā cōiungeretur subiecto, esset alba; & nullus esset gradus albedinis, nullusq; finis perfectionis: quod enim per se ipsum est tale, semper est tale: & quantitas quæ per se est quanta, antequam copuletur subiecto est quāta: ergo eodē modo albedo si per se ipsam esset alba, ante cōiunctionem esset alba nullo designato gradu, sed infinite alba. Ergo similiter si existentia per se ipsam existit; antequam introducat subiecto, existit: quod verò prius naturā existit, subsistit etiam; & ita existentia rerum essent subsistentes, quod est impossibile; aut omnes res existerent per existentiam divinam, quod falsum esse commonstrat S. Thom. lib. 1. contra gent. & 1. p.

A Dices ad hæc, non esse bonam consequentiam, quia albedo ante cōiunctionem cum corpore producitur, & tamen producitur in aliquo gradu determinato perfectionis. Respondendum tamen est quod et si albedo in genere causæ formalis prius producat quā cōiungatur, & nihil tunc habeat à cōiunctione; tamē in genere causæ materialis ante ipsā cōiunctionē producitur de subiecto à quo determinatur: sed si albedo esset alba, ipsa esset subsistens, & id quod est, & non finiretur per subiectum. Hæc enim impossibilia ex impossibilibus cōsequuntur. Præterea vrget argumentū aliud, quod albedo quidē ante cōiunctionem esset alba: at verò si existentia ante cōiunctionem cum essentia existit, non solum existit, sed subsistit; ergo consultū magis erit, ut non transgrediamur fines rerum, neque dicamus existentiam existere, sed esse actum existentium.

C De quantitate verò alia est ratio. Nā quātitas in genere suo habet partes secundū quas ex propria ratione formalis est extēsa siue sit cōiuncta, siue separata: & ideò prius naturā producitur extēsa, quā cōiungatur corpori, cui cōiuncta præstat esse extensum per accidens, cum ipsa sit per essentiam extensa. Horū nihil quadrat in ipsam existentiam: nam illa non est essentia, aut pars essentiæ, cui cōueniat formaliter existere; neque potest separari ab essentia: quod si esset per se existens, separari posset, ut de anima rationali docuimus; neque prius naturā existit, quā cōiungatur essentiæ; quia si prius naturā ante vnionem existeret, subsisteret quoque instar animæ rationalis. Nulla ergo ratio persuadet existentiam existere; sicut neque albedo est alba, neque vllus effectus formalis nominat ipsam formam, nisi solam quantitatem, quæ nominatur quanta.

D Quod verò aiunt existentiam aliquādo conuenire essentiæ in potētia causæ, aliquando essentiæ actu productæ extra essentiā causæ; & ideò ipsam existētiā indigere existētiā; ridiculū est. Nam cōiunctio existentia cū essentia est realis, & contingēs, & effectus creationis, siue realis actionis, quæ ultimò terminatur ad existentia vnionē cū subiecto, & nulla alia existentia necessaria est; vnus enim cōiuncti vna est existētia. Quod si cōiunctū sit ex materia, & forma, existētia est

Z extranea:

5. Solutio cū in- stantia.

1. Respons. Albedo, in genere causæ materialis, ante cōiunctionē producitur de subiecto, à quo finitur, nō ita si esset alba.

2. Respons. Diuersa ratio da albedine, & existentia.

6. Ad rat. dub. Diuersa ratio de quantitate, & existentia.

Quantitas habet partes ex sua ratione formalis, secundū quas est extēsa, siue cōiuncta siue separata: ideò prius producit extensa, quā cōiungatur.

Existentia si esset per se existens, aut si prius natura ante vnionem existeret, posset separari, & subsisteret, ut anima rationalis.

7. Obiectio.

Respons.

Existentia est extranea cōiuncto ex materia, & forma,

sed actus intrinsecus coniuncto ex essentia & existentia.

8.

Dub. 2.

Sitne ex essentia, & esse coniunctum p se?

Aduert

Duplex compositio in creatis.

Ex S. Tho. existentia proprie non est forma.

Ratio.

S. Thom.

Caiet.

9.

Prænot. sent:

Caiet.

Istud coniunctum licet sit per se, nec esse unum per se, nec p accidens.

Coniunctum per se, quid indicet?

Idem.

Vnum per se, quid indicet?

10.

1. Assertio.

Existencia non oritur ex principijs essentialibus, sicut reru affectiones.

S. Thom.

Nulla creatura dicitur per se existens, 1. aut 2. modo dicendi per se.

Caiet.

Ratio.

11.

2. Assertio.

Essentia, & existentia producta mutuò coniunguntur p se.

Probatur.

S. Thom.

Existencia coniungitur per se

extranea: si verò coniunctum sit ex essentia, & existentia, ipsa est intrinsecus actus coniuncti.

Altera quaestio est de coniunctione existentiae cum essentia, Vtrum coniunctum istud sit unum per se, vel unum per accidens? Aduertendum enim est quod in rebus creatis est duplex compositio, scilicet quaedam ex subiecto, & forma, alia ex essentia, & esse. Nam existentia proprie loquendo non est forma, ut docet S. Tho.

1. p. q. 3. ar. 4. 2. contra gent. c. 52. & 53. forma enim constituit speciem, siue essentiam; existentia autem aduenit essentiae, & complet illam, atque absoluit. De vtraque compositio disputat S. Thomas lib. 2. contra gent. cap. 54. & lib. de ente, & essentia, cap. 5. vbi Tho. Caiet. has duas compositiones suis conditionibus quasi differentijs discernit.

Circa septimam differentiam affirmat Caiet. compositum ex essentia, & existentia, neque esse unum per se, neque unum per accidens; etsi essentia cum existentia per se coniungatur. Neque sibi dissentit Caiet. nam per se coniungi indicat physicam coniunctionem necessariam, ut ipse explicat 1. p. q. 50. ar. 5. unum verò per se, indicat unitatem entis in consideratione metaphysica; qua ens per se unum est, quod in praedicamento ponitur. Principio igitur disputandum est, vtrum illud coniunctum, quod est effectus formalis existentiae, sit per se coniunctum; scilicet vtrum coniunctio sit per se, aut per accidens?

Dicendum igitur imprimis est existentiam non oriri ex principijs essentialibus, ut oriuntur propriae reru affectiones; quod commoustrat S. Thom. 1. p. q. 3. ar. 4.

Quamobrem nulla creatura dicitur per se existens primo, aut secundo modo per se dicendi; quod obseruauit Tho. Caiet. 1. p. q. 50. ar. 6. Et hoc perspicuum est; quia quae per se dicuntur de alijs, dicuntur necessario; sed essentiam finitam existere non est necessarium, sed contingens, ut hominem existere contingens est.

Deinde affirmandum est, quod existentia per se coniungatur cum essentia mutua quaedam coniunctione cum extra causas producantur. Probatur, quoniam existentia per se sequitur formam, ut docet S. Thom. 1. p. loco commemorato; forma autem est quae dat speciem, & constituit essentiam, siue ipsa forma sit simplex essentia, siue formaliter constituat essentiam compositam; & ideo existentia sequi-

tur per se, & formam, & essentiam, cuius est esse; consequitur autem in genere causae materialis, ut docuimus; sed quoniam naturaliter, ac necessario consequitur essentiam productam, consequitur per se: quod Thom. Caiet. ait per seitate physica; nos possumus dicere per seitate causae, ut nihil addamus doctrinae S. Thomae. Nam ipsa consequentia causam indicat.

Ergo si existentiam compares cum essentia secundum se, non coniungitur cum illa per se vlla per seitate, cum non coniungatur cum illa necessario. Si verò conferras existentiam cum essentia producta, & in rerum natura inuenta, coniungitur per se cum illa, non per seitate praedicati primo, aut secundo modo, quia neutra pertinet ad definitionem alterius; sed sola per seitate causandi. Et ita coniunguntur per se quarto modo.

Recte ergo Tho. Caiet. etsi dicat coniungi per se existentiam cum forma, siue essentia per seitate causae, potuit negare quod ipsum coniunctum, scilicet essentia existens sit per se unum. Nam & risibile cum homine per se coniungitur; & tamen homo risibilis non est per se unum: coniunctione enim per se siue sit intellectio, siue in causalitate aliqua potest coalescere unum per accidens; nam in intellectu coniungitur risibile cum homine per se, additamento quoddam, quia homo continetur in definitione risibilis; & ideo non sequitur, ut homo risibilis sit per se unum. Et per seitate causae possunt coniungi, quae faciant coniunctum per accidens, non per se. Neque in hoc dixit Caiet. quicquam improbabile.

Nobis tamen videtur dicendum, quod homo existens non sit ens per accidens unum, sed per se unum. Illud enim falsum est, quod Caiet. ait lib. de ente, & essentia, c. 5. non fieri per se unum, nisi ex partibus essentialibus. Nam ex proprietate hypostatica, & natura fit suppositum, quod est simpliciter per se unum, ut omnibus notum est; cum suppositum sit id quod maxime ponitur in praedicamento. Et ad eundem modum coniunctum ex essentia, & existentia, quod est suppositum existens, est ens per se unum; quia non existit per aliud, quasi per accidens, sed per complementum ipsius generis, scilicet per suum esse proprium, quod appellamus existentiam. Videtur ergo dicendum, quod homo existens est quid per se unum;

& formam, & essentiam productam in genere causae materialis, ut cap. 27. n. 10.

Ea per seitate est physica, seu causae.

12.

Declaratur

hoc. Existencia comparata cum essentia secundum se, non coniungitur cum illa per se: bene tamen cum essentia producta, p se, sola per seitate causandi, atque adeo per se 4. modo.

13.

Colligitur non esse sibi dissidentem sententiam.

Caietani.

Exemplum hominis risibilis coniunctione per se potest coalescere unum per accidens.

Ostenditur eodem exemplo

Hae doctrinae Caietani non est improbabilis.

14.

Contra eam

3. Assertio.

Homo existens est per se unum.

Contra autem non ex solis partibus essentialibus, sit unum per se.

Probatur exemplo naturae & proprietatis hypost.

Assertio moderatio.

non

Homo existēs est quid per se vnum nō simpliciter, ex parte maximē.

Ratio. Existētia aduenit vni per se simpliciter, scilicet supposito, non tamen aduenit extragenus.

non simpliciter, quia existētia aduenit supposito, quod est per se vnum simpliciter; sed tamen est quid per se vnum ex parte, & imperfectē, quia existētia non aduenit extra genus, sed est complementum ipsius generis, sine quo essentia siue suppositum incompleta sunt. Hoc ergo coniunctum, scilicet homo existēs, est effectus formalis existētia.

PARS POSTERIOR.

De causalitate efficiente, & finali existētia.

1.

1. Decisum.

Existētia nō est causa materialis.

Ratio. Non est necessaria ad hoc genus causæ, vt cap. 27. n. 10. Probat.

Hoc genus causæ est entis in pot. vt in pot. est.

Conditio causæ antecedit causam.

Coroll. Substantia ad recipienda accidentia præintelligitur existens, nō obreceptionem.

1. Ratio præintelligendi.

Ratio 2. ex cap. 26. p. 3. n. 1. 5. & 8.

2.

2. Decisum. Existētia nō cōcurrit cum forma in genere causæ formalis.

Ratio ex cap. 27. n. 10.

Partes vt sic conficiunt cōiunctum, cuius est existere, vt in illo existat.

Existētia est vltimus actus.

Prospecto effectu formali existētia, reliquū est vt de alijs effectibus illius differamus. Et imprimis dicendū est existētia non esse villo modo causā materialē, cum sit vltimus actus: sed neque necessaria est existētia in genere causæ materialis, quod sapius quidē docuimus. Sed adhuc cōfirmamus, quia quod est in potentia, quatenus in potētia est, non est in actu: existētia autem est actus vltimus; ergo non est necessaria ad illud genus causæ, quod est entis in potentia, prout in potentia est. Quamobrem neq; vt conditio necessaria est in isto genere; conditio enim causæ antecedit causalitatem: existētia autē ex propria ratione non antecedit, sed cōsequitur causalitatem materialē, quæ est entis in potētia. Vnde colligimus quod ipsa substantia, quæ præintelligitur existēs ad recipienda accidentia, non præintelligitur existens quasi existētia sit necessaria ad recipienda accidentia: sed quia substantia est ens simpliciter prius; & iterum, quia accidentia aliquo modo in genere causæ efficientis, pendent ab existētia substantiæ, vt docuimus.

Superius etiā ostendimus existētia non cōcurrere cū formis in genere causæ formalis; quia ipse effectus formalis formæ specificæ antecedit existētia. Neq; mirū est, sed potius rationi cōsentaneū, vt actus & potentia, ex quibus fit coniunctū, cui existētia debita est, non prius naturā existat. Nam vt partes sūt, conficiunt coniunctū, cuius est existere; ergo non conficiunt illud, quatenus existentes sunt, sed potius vt in illo existat. Et ita existētia est sēper vltimus actus; actus autem vltimus hoc ipso nomine non antecedit, sed cōsequitur cætera:

A & solus effectus existētia vltior est, qui est ipsum existere.

Ergo in genere causalitatis efficiētis, quæ causalitas est in alio subiecto distincto ab agēte, existētia poterit esse principium actionis; ita vt existētia agentis, quæ in agente est, sit principium rei productæ. Est autē imprimis existētia causa existētia similis, vt existētia generantis est causa existētia geniti. Hoc autē duobus modis potest intelligi: vel quod existētia agentis nuda & sola, sit principium actiū alicuius effectus, puta existētia alterius, quæ producitur in re genita aut creata; videtur enim existētia existētia causa propria propter similitudinē; ita vt sola existētia ad producendā existētia concurrat: vel quod existētia concurrat simul cum forma agentis, quam ipsa existētia perficit; forma enim est principium agendi, & existētia perficit formam: & ita existētia simul cum forma agentis potest esse causa existētia in re genita, aut creata, aut quomodolibet effecta. Et hoc videtur magis philosophicum.

Aperiamus ergo rē nōnullis præscriptis Philosophicis. Primū, videtur existētia esse principium propriē actiū alterius existētia. Nam existētia vt sic, maximē cōuenit operatio; tum quia Deus eō qd est ipsum esse, maximē est actiuus; & S. Thom. 3. cōtra gēt. c. 66. rat. vlt. probat etiā alia agentia operari in virtute Dei; quia Deus est ipsū esse; est ergo ipsa existētia maximē actiua: tum etiā, quia, vt statim declarabimus, vnuquodq; agit in quantum est actu existēs; ita vt existētia sit ratio actiui principij, non cōditio; ergo ipsa existētia maximē actiua est. Quod si actiua est, nullius rei poterit dici magis propriē actiuum principium, quā alterius existētia, cui est quasi similis.

D Quod verò non sola existētia sit principium actiuum alterius existētia, probatur ex propria ratione existētia, quæ non est forma dans esse specificum, sed est complementum speciei: ergo similiter non habet operationem aliquā sibi propriam, cuius ipsa sit specificans principium: sed forma generantis est principium actiū quo producitur existētia geniti consequens formam geniti productam; & simul cum forma generantis concurrat existētia vt complementum speciei. Et hoc confirmatur, quia

3. Pro titulo prænotandū.

Causalitas efficiētis est in alio subiecto distincto ab agēte.

Concl. Existētia generantis est causa effectiua existētia geniti. Huius concl. 1. sensus.

2. Sensus magis philosophicus.

4. Pro explic. 1. Assertio.

Existētia est propriē principium actiū alterius exist.

Ratio. Existētia cōuenit operatio. Probat. 1. S. Thom.

Probat. 2. Existētia est ratio actiui principij, non cōditio vt n. 8.

5. 2. Assertio.

Non sola existētia, sed simul cum forma generantis, est principium actiū existētia alterius.

Probat.

Confirm.

Ex Aristot.
& S. Thom.

Omnis actio reuocatur ad principium, & terminum: & per hanc reuocatur ad diuersa genera,

6.

Declaratur. Forma comunicatur ut fundamentum similitudinis: existentiaverò non ita, sed ut complementum naturæ.

In creatis forma magis proprie & principaliter est actiuum principium quam existentiæ: In Deo forma agentis, & ratio agendi idem est.

7.

3. Assertio. Existentiæ etiã ad alios effectus concurrunt efficienter.

Exempl. Ad calefactionem utraque existentiæ caloris & ignis concurrunt.

8.

4. Assertio. Existentiæ non est conditio sine quo agentis.

Probatur. Cōditio est extranea actiuo principio, nec iuuat agens: existentiæ & iuuat, & perficit.

Exemplum.

quia omnis actio reuocatur ad principium, & terminum, ut Aristot. docet, & S. Thom. de potent. quæst. 6. art. 8. & per hanc reuocatur ad genera diuersa, ut calefactio ad qualitatem per calorem, & augmentatio ad quantitatem; ergo nulla est actio, quæ à sola existentia deriuetur, & ad solam existentiam terminetur. Nam etsi agnoscamus existentiam per actionem quandam physicam productam, cuius actionis specialis sola existentia est terminus: tamen illi actioni damus principium, non solam existentiam, sed simul etiam formam agentis; per quam formam poterit reuocari actio illa ad speciem; sicut & existentia ad speciem reuocatur, ut complementum formæ illius. Et hoc videtur magis esse Philosophiæ consentaneum.

Est ergo diuersitas inter existentiam, & formam; quia licet utraque communicetur, tamen altera communicatur ut fundamentum similitudinis in vnitæte aliqua naturæ fundata; existentia verò non communicatur ut fundamentum similitudinis, sed ut complementum naturæ, in qua est similitudo. Et ideò in rebus creatis forma est magis proprie actiuum principium, quam existentia. In Deo verò ipsa existentia est natura diuina, quæ communicatur, & participatur. Et ita ratio agendi, & forma agentis in Deo est idem; & ob eam causam Deus maximè actiuus est.

Quòd si existentiam comparemus cū alijs effectibus, qui suis formis specificis tribuuntur, certò credimus ad illos quoque effectus existentiam concurrere in genere causæ efficientis; verbi gratia, ad calefaciendam aquam concurrunt existentiæ ignis simul cum forma ignis; imò concurrunt etiam existentia caloris, quo ignis est præditus cum ipso calore in igne. Vnumquodque enim agit in quantum est actus.

In hoc autem displicet horum opinio, qui arbitrantur existentiam esse conditionem sine qua non, agentis causæ. Cōditio enim agendi est extranea actiuo principio, ita ut nihil iuuat agens, ut ad motum vnus ad aliud secundum locum; quæ enim distant non agunt: existentia autem non solum iuuat agens, sed quod maius est, cōplet & perficit. Nam calor vel minimus aliquantulum habet efficaciam cum existentia, & ante existentiam calor vel maximus nihil efficit; ita ut

A necesse sit prius natura existere, quam operetur. Et confirmatur, quia operatio consequitur modum agentis; agens autem naturale ante existentiam est incompletum ens: ergo & virtus actiua incompleta est ante existentiam; non ergo existentia est sola conditio, sed complementum actiue virtutis. Et potius dicenda est ratio agendi, quam conditio: nam si vnumquodque operatur in quantum existit, existentia est vltima ratio operandi; sed non est principium præcipuum actiuum, quia non fundat similitudinem naturæ, in qua attenditur cōmunicatio.

B Itaque existentia, & forma dant sibi mutuas operas in actionibus: nam ad actionem qua producitur forma specifica substantialis, aut accidentaria, forma agentis cōcurrit ut principium specificans, & existentia ut complementum illius. Ad producendam verò existentiam, forma generantis concurrunt, ut præhabens ipsam existentiam producendam: existentia autem ad existentiam producendam concurrunt, ut actus minus proprie cōmunicabilis, & magis ut complementum formæ, quam ut forma operatiua.

CAPVT XXXII.

Deus non est in genere physico.

D Exacta disputatione longissima de rebus creatis, ordine eodem de diuinis differendum est. Ut autem diuinum suppositum speculemur, quod est indiuiduum completum; indagare opus est ipsam Deitatis indiuiduam naturam. Et primò cogitandum, vtrum sub aliquo vniuersali indiuiduum hoc collocandum sit? Postmodum quæstionem inibimus, vtrum sit natura ipsa Deitatis vniuersalis? Postremò, si quod habeat indiuiduationis principium indagabimus. Facimus autem quæstionem primùm de genere physico in gratiam eorum, qui admirantur, quòd aliud genus physicum, aliud logicum S. Thom. tradiderit. Caput diuidimus in partes tres.

Pars prima: Non omnia quæ sunt in genere logico collocantur perinde in genere physico.

Secunda: Quadam constituuntur in genere physico.

Tertia: Deus non collocatur in genere physico: imò neque Angeli.

PARS

Confirm. Agens naturale est incompletum ante existentiam: quare & eius virtus similiter.

Existentiæ est vltima ratio agendi. Probatur.

9.

Existentiæ, & forma mutuo se iuuant in actionibus.

Ostenditur 1. in productione formæ.

Ostenditur 2. in productione existentie.

PARS PRIMA.

Non omnia quæ sunt in genere logico collocantur perinde in genere physico.

Aduert. ex cap. 29. n. 8.

In uniuocis solavitas similitudinis est communis in conceptu.

Relatio similitudinis in specie qualitatis, est realis.

Relatio similitudinis in genere, est ratio nis, vt lib. 3. c. 12. p. 2. n. 4. 5. & 6.

Genus logicum, seu metaph. dicitur cum conceptu est communis natura. Genus phys. dicitur ubi gradus essentialis sunt re ipsa distincti.

2.

1. Sent.

S. Thom. Substantia non est genus physicum angelis, & corporibus; 1. Causa. In corpore non est pars a qua sumatur gen^o.

Responf.

Refellit.

Imprimis, vt declarem quid sit genus physicum, animaduertere opus est, quod sicut diximus, in analogis nihil esse commune, nisi unitatem analogiam; ita & in uniuocis nihil est commune, nisi unitas similitudinis: quæ unitas inuenitur in conceptu in quo conueniunt plura, quatenus sunt similia, siue reali relatione similitudinis, quæ attenditur in specie qualitatis, vt albedine, aut dulcedine; siue similitudine generica, quæ non est realis relatio, prout vnus conceptus æquè representat plura: nam extra intellectum nihil commune est, sed in solo intellectu. Igitur in nullo conceptu uniuoco licet inuenire aliquid re ipsa commune, sed sola similitudine, & unitate conceptus commune: quia tamen ista unitas uniuoci, quæ est unitas rationis, fundatur in re; tunc dicimus naturam generis esse communem in consideratione physica, cum non solum conceptu est communis natura, quod pertinet ad logicum; sed ipsa natura distinguitur à differentijs re ipsa penes gradus essentialis: quia tunc abstractio illa, qua abstrahimus genus à differentijs, habet hoc fundamentum in re, quod gradus essentialis à quo sumitur genus, distinguitur re ipsa à gradu essentiali à quo sumitur differentia: vbi ergo gradus essentialis sunt re ipsa distincti, genus physicum dicimus.

Duas ergo ob causas S. Thom. in 2. d. 3. q. 1. ar. 1. ad 2. opusc. 42. c. 6. & 14. docet substantiam non esse genus physicum corporibus, & angelis; primū, quia in corpore non est pars à qua sumatur genus, tam enim materia, quam forma sunt partes substantiales; ergo re ipsa nihil distat substantia à corpore, quia non minus substantia est materia, quam forma. Quod si dicas substantiam esse compositam, & per hoc distingui à singulis partibus: substantia composita non est genus, quia Angelus est substantia, & non est corpus; igitur neque corpus ad substantiam ascendit, vt sit ultra aliquid præter corpus: neque Angelus à substantia descendit, vt sit compositum aliquod, sed

A est simplex substantia, vt docet S. Doctor opusc. 42. cap. 6. Alia ratio est, quia in corpore non sunt duo gradus essentialis, vt ab vno petatur genus, & ab alio differentia: sed corpus, vt genus est, compositum est simplici compositione ex materia, & forma; & idcirco illud est primū genus physicum, cui adduntur alij gradus essentialis: Angelis verò nullum est genus physicum commune; quia cum sint formæ simplices, se ipsis sunt substantia, & sola ratione conueniunt in conceptu substantia, nihilque illis est commune, quod distinguatur à differentijs.

B Et eadem est ratio de accidentibus omnibus, quæ sunt formæ simplices, nulla reali compositione concretæ; quare nullum illis est genus physicum.

Sunt igitur duo notata in doctrina S. Thomæ: alterum, quod primum genus physicum est corpus; & duo alia genera cõtenta in recta linea, quibus differentia adduntur, scilicet viues & animal: quia viuēti additur re ipsa sensibile, & sensibili additur rationale. Cætera omnia non sunt genera physica. Alterū est obseruandū, quod solū nodò in genere physico natura generis dicitur communis, ea scilicet cõmunitate, quæ habet fundamentum in re: eò quod natura generica est distincta re ipsa à differentia; in cæteris autē generibus solus conceptus est communis, & natura generica dicitur communis in consideratione logica, sed non physica: species etiam substantia materialis hoc modo communis est indiuiduis in consideratione physica; quia indiuiduum addit naturæ specificæ materiam signatam, vt libro hoc docuimus.

Plotinus lib. 1. Eunead. 6. corpus esse credidit summum genus logicum; quia nihil possit abstrahi quod neque corporeum sit, neque incorporeum: quem sequitur Albertus Magnus in Prædicationis. Sed non est verosimilis opinio, quoniā abstractione rationis nihil prohibet substantiam abstrahi à corporea, & incorporea: est ergo genus logicum, sed non physicum.

Quod verò S. Thom. lib. 10. Metaph. lect. 10. docet corruptibile, & incorruptibile differre genere physico, longè aliter accipiendum est: nam cum hæc sint differentia corporis physici, non potest dici ipsas differentias, quæ genus idem intrinsecant, genere differre; cum gene-

S. Thom. 2. Causa. In corpore non sunt duo gradus essentialis.

Angelis nullū est genus physicum commune. Ratio.

Eadem ratio de accidentibus omnibus.

3. 1. genus physicum est corpus. Duo alia sunt in recta linea, scil. viuens & animal.

In solo genere physico natura generis dicitur communis cõmunitate, quæ habet fundamentum in re. Ratio.

Species etiam substantia materialis est hoc modo communis indiuiduis in consid. physica.

4. 2. Sent. Plotin.

Quod corpus sit summum genus logicum, Alb. Magn.

Improbatur. Substantia abstracta à corporea, & incorporea est genus logicum non physicum.

5. S. Thom. docet quod corruptibile, & incorruptibile differant genere physico, explicatur.

Auerroës
sic opinando
deceptus.

Ad S. Doctore
commetarius.
Differunt gene
re physico, id
est, materia; q
aliquando ge
nus dicitur.

Differentia
corporis quod
est genus logi
cum, sunt ani
matum & ina
nimatum.

Corruptibile,
& incorrupti
bile sunt tantu
proprietates, q
sumuntur a ma
teria, ac prom
de nulli speci
ei per se i. con
ueniant.

6.
1. Sententia
S. Doctoris
explicatur.

Non coincidit
cum 2. sent.

Assertio in re
ipsa substantia
nihil addere
corpori: sicut
addit animal
rationali, & vi
uens sensitivo.

Vnde corpus
per se ipsum est
substantia.

7.
Circa hæc duæ
extremæ sent.

1. Sent.
omnem natu
ram genericam
re ipsa distin
gui adifferetia

2. Sent.
nullam, &c.

re eodem contineantur. Qua opinione
deceptus Auerr. ad Isagogen Porphy
rij, dixit genus summum esse substantiã
generabilem, siue corruptibilem; vt in
corruptibilem ad aliud genus reuoca
ret. Sed quia corruptibile, & incorrup
tibile sumuntur a diuersa materia, scili
cèt ab ea materia, quæ est subiectum
mutationis, & ea est generabiliũ, & cor
ruptibilem; & ab ea materia, quæ vnus
duntaxat formæ subiectum est, nulli mu
tationi succedens; genus autem imita
tur materiam, quia perficitur per diffe
rentias specierum; idcirco corruptibile
, & incorruptibile dicuntur differre
genere physico, hoc est, differre mate
riã, quæ nonnunquam genus dicitur.
Sed neque hæ sunt differentia corporis,
quod est genus logicum; sed animatum,
& inanimatum sunt illius propria diffe
rentia essentialis: corruptibile autem
& incorruptibile sunt proprietates, quæ
sumuntur a materia, & nulli speciei per
se primò conueniunt; quia non conue
niunt ratione formæ specificæ, sed po
tius ratione materiæ.

Quidam autem multa obijciunt con
tra sententiam S. Thomæ, qui videntur
non benè ipsam percepisse; neque enim
S. Thom. negat, in communi conceptu
substantiæ declarari communem ratio
nem formalem in consideratione logi
ca, cum sit verum genus abstractum, &
sit ratio vna formalis vnitatis præcisi
onis. Sed affirmat, si de re ipsa sermo sit,
substantiam nihil addere corpori, sicut
animal addit rationali sensitivam natu
ram, & viuens addit sensitivo esse ani
matum, qui sunt gradus essentialis di
stincti; & idcirco corpus per se ipsum ef
se substantiam, quia substantia, & cor
pus non continent duos gradus essen
tiales.

Posita igitur admiratione physici ge
neris, quod non solum S. Thomas, sed
& prisca Philosophi agnouerunt, quos
parte 2. capitis referemus; rursus no
bis controuersia est cum duabus opi
nionibus extremis. Quidam enim opi
nantur omnem naturam genericam re
ipsa distingui a differentia. Cui opinioni
consentaneum est, vt omne genus logi
cum fateamur esse genus physicum. Alij
affirmant nullam naturam genericam
distingui re ipsa a differentia: & hi qui
dè genus physicum conuellunt, cum

A quibus parte 2. capitis disputabimus.

Nunc refellenda est prior sententia,
quæ ait omnem naturam genericam di
stingui re ipsa saltem formaliter a dif
ferentia. Ita opinatur Ioan. Scot. in
2. dist. 3. q. 1. & libr. 7. Metaph. q. 16. &
Anton. Andr. lib. eodem 7. q. 7. nec non
Iandunus 2. Metaph. q. 9. & idem sentit
Franciscus Ferrar. libr. 2. contra gent.
cap. 24. & 42. & P. Fonseca 4. Metaph.
cap. 2. q. 4. sect. 3. & lib. 5. cap. 7. quæst. 7.
sect. 3.

Nos verò exceptis paucis illis gene
ribus, quæ physica genera appellamus,
quæ sunt corpus, viuens, & animal; in
cæteris omnibus negamus naturam ge
neris a differentia distingui re ipsa vll
modo, nec realiter, nec formaliter, nec
modaliter, nec virtualiter si ita liber lo
qui; sed sola ratione distingui: & ita cæ
tera omnia genera logica esse aiimus, sed
non physica.

Probatum hoc primò in formis sim
plicibus; nisi etiam negent esse formas
simplices in rerum natura. Nam si in eis
est realis distinctio generis, & differen
tia, cum vtrumque actu insit in natura
speciei, erit vtrumque actu distinctum;
verbi gratia, in albedine inest hoc quod
est esse colorem, & hoc etiam quod est
esse disgregans visum, quod ponimus
loco differentia: vtrumque autem inest
formaliter; ergo vtrumque actu inest, &
est distinctio in re ipsa inter hæc duo: er
go ex duobus actu re ipsa distinctis est
realis compositio; ergo albedo non est
forma simplex.

Præterea in compositione reali alteru
est potentia passiva, alterum actus; na
tura ergo generis, quæ ponitur quasi po
tentia passiva, est vera potentia passiva
realis in forma per differentiam; & albe
do est essentialis compositum ex poten
tia essentiali, & actu, quod est paradoxu
inauditum. Et confirmatur, quoniam se
quitur in Angelis esse eandem realem
compositionem ex potentia passiva, &
actu; qui fuit error Auicebron. refutatus
a S. Thom. & Doctoribus omnibus: ille
enim non ponebat in Angelis materiã
corpoream, sed passivam potentiam,
quæ esset subiectum formæ, a qua natu
ra generica duceretur: id autem ipsum
concedere coguntur ij, qui inter genus,
& differentiam credunt esse reale quod
cunque discrimen in rebus simplicibus.

Præterea

8.
1. Sent.

Scot.
Ant. And.
Iandunus.
Ferrar.

Fonseca.
9.

Assertio
Corpus, viuens,
& animal sunt
genera physica,
reliqua omnia
tantum logica
nullo modo
distincta re
ipsa a differenti
is, nec etiam
virtualiter

10.
In formis sim
plicibus,
Probatum 1.
Alias nulla
esset forma sim
plex.

Exemplum
albedinis.

11.
Probatum 2.

Albedo esset co
positum ex es
sentiali poten
tia, & actu.

Confirm.
Auicebr.
In angelis nõ
materiã cor
poream pone
bat, sed passivã
potentiam sub
iectum formæ,
vnde duceretur
genus, vt cap.
14. n. 6.

12.
 Probat 3.
 Substantia
 genus summū
 esset res distin-
 cta à differen-
 tijs; quæ proin-
 de essent eti-
 am extra sub-
 stantiā existen-
 tes, atq; adeo ac-
 cidentia.

Ratio.
 Quod ex se ha-
 bet actum, nō
 est in potentia
 passiva ad ipsū
 actum.

Respon.

Obtinetur in-
 tentum,

13
 Probat 4.
 Genus & diffe-
 rentia essent ab-
 solutè res dis-
 tinctæ.

Obiectio

Respon.
 Graduū esse-
 tialiū, vnus nō
 est in potentia
 ad alium, sed
 pars physica ha-
 bens vnū gra-
 dū est in potē-
 tia essentiali ad
 ulterioem,
 vt p. 2.

14.
 Aduert.
 Nullus phi-
 losoph⁹ ex ag-
 nouit distin-
 ctionem realē

Declaratur.

15.
 Probat 9.

Præterea substantia, quæ est genus
 summum, esset res distincta à diffe-
 rentijs, quibus diuiditur; & illæ essent
 veri actus informantes substantiam vt
 passiuam potentiam: ergo illi actus
 essent extra substantiam; actus enim in-
 formās est extra cōceptū subiecti, & pas-
 siuæ potētia. Impossibile enim est quod
 id quod habet actum proprio conceptu
 contentum, sit in potentia passiva ad ip-
 sum actum; ergo differentia diuidentes
 substantiam, sunt actus existentes extra
 substantiam: ergo non sunt substantia,
 sed accidens, quod fingi nō potest. Quod
 si dicas substantiam quæ est genus sum-
 mum, non distingui re ipsa à differentijs:
 hoc iam obtinemus quod non omne ge-
 nus distinguitur à differentijs nisi solo
 conceptu.

Denique id quod est in potentia esse-
 ntiali distinguitur simpliciter & absolutè
 reali distinctione ab actu; nihil enim ma-
 gis distinctum est quàm potētia & actus:
 ergo genus & differentia sunt nō solum
 formaliter, sed absolutè res distinctæ,
 quod ipsi non permittunt. Si verò ob-
 iicias, hoc argumentum probare gradus
 essentielles, quos ponimus in rebus com-
 positis, esse res absolutè distinctas, quia
 vnus est in potentia passiva ad alium.
 Responderetur hos gradus non poni nisi
 in rebus cōstāribus materiā, ita vt vnus
 gradus non sit in potentia ad alium; sed
 pars physica habens vnū gradum, ra-
 tione solius materiæ qua constat, est in
 potentia passiva essentiali ad gradū vl-
 teriorem, vt parte 2. capituli elucidabi-
 mus.

Est tamen aduertendum nullum esse
 philosophum, qui cogitauerit eam esse
 distinctionem generis & differentie, quā
 nos ostendimus esse impossibilem, sci-
 licet vt ponant in indiuiduo res duas di-
 stinctas, & speciem compositam ex illis
 duabus rebus reali compositione vt ex
 potentia & actu. Sed parū ad hæc res-
 picientes, attendentes autem ad con-
 ceptum rerum, & illam compositionem
 quam facimus meditando; per incogi-
 tantiam affirmant distinctionē esse rea-
 lem, & compositionem realem, non per
 actum & potentiam physicam, sed me-
 taphysicam; quia animal vt sic, & ratio-
 nale vt sic, formaliter distingui existi-
 mant.

Sed cum iam probatum sit naturam

vniversalem nihil re ipsa obtinere nisi
 id quod cernimus in singularibus, om-
 nis distinctio realis expectanda est in re
 singulari: & ita oportet vt natura gene-
 ris & differentia sint res duæ singulares
 existentes in rebus etiam simplicibus;
 res, inquam, duæ distinctæ formaliter, aut
 modaliter, aut quomodocunq; realiter.
 Nam & metaphysicus etiam res prout
 existunt, considerat: quare in ipsa cōsi-
 deratione metaphysica si genus & diffe-
 rentia sunt res distinctæ, in indiuiduo ex-
 istant distinctæ, & faciunt realem com-
 positionem, quod in rebus simplicibus
 fingi non potest.

Confirmatio.

QVod nō sit necesse naturā generis
 à differentia distingui re ipsa, affir-
 mat S. Thom. 1. p. q. 50. art. 4. ad 1. & q.
 76. art. 3. ad 4. & lib. de ente & essentia
 cap. 4. & sequentibus, & lib. 7. metaph.
 lect. 4. alijsque in locis. Idē sentit Her-
 nūsus quodl. 1. q. 9. & Gregor. in 1. dist.
 36. Ioan. Capreol. d. 8. q. 2. art. 3. Thom.
 Caiet. in suis scholijs. in S. Thom. locis
 recitatis, & alijs Thomistarum.

PARS SECVNDA

Quædam constituuntur in genere
 physico.

REliquum est vt cum alijs dispu-
 temus, qui nullam naturam generis
 à differentia distinguunt. Aduertendum
 enim est quod in rebus compositis mul-
 tum interest si nominibus abstractis aut
 concretis significantur; concreta enim
 sunt composita perfecta, quæ re ipsa di-
 stinguuntur ab abstractis, vt homo ab hu-
 manitate: homo enim includit supposi-
 tum, quod non includit humanitas. Et
 eodem modo animal distinguitur re ip-
 sa ab animalitate; quia animal concre-
 tum continet species quæ sunt compo-
 sita, quorum animalitas est pars, vt do-
 cet S. Thom. de ente & essentia, cap. 3.
 sicut corpus est pars animantis. Eadem
 ratione animalitas distinguitur re ipsa à
 rationalitate, vt pars à parte; animal au-
 tem non distinguitur re ipsa à rationali-
 tate nisi vt totum à parte in consideratione
 metaphysica.

Adhuc aduertendum est quod nomen
 concretum

Genus & dif-
 ferentia essent
 duæ res singu-
 lares existētes
 etiā in simpli-
 cibus distinctæ
 realiter aliquo
 modo.
 Metaphysicus
 res etiā prout
 existunt, con-
 siderat.

16.
 S. Thom.
 Herv.
 Greg.
 Caprel.
 Caiet.

Aduert. 1.
 Concreta vt
 perfecta cōpo-
 sita, distinguū-
 tur re ipsa ab
 abstractis.
 1. exemplum.
 2. exemplum.

S. Thom.

Item animalitas
 distingui-
 tur re ipsa à ra-
 tionalitate.

2.
 Adueret 2.

Significatum formale cōcreti differentie v. c. rationalitas, includitur in illo pro quo supponitur. v. c. in homine.

Non est forma, sed effectus formæ, v. c. homo.

Rationale significat hominē confuso cōceptu, & sub cōceptu rationalis, expresse: animal solum cōceptu confuso illam significat.

1. Assertio. Genus & differentia nominibus concretis sola confusione cōceptus discernuntur. Probatur ex S. Thom.

Idem explicatur. Caiet. Capreol. Herv.

2. Assertio. Nominibus abstractis, animalitas & rationalitas significant gradus hominis ex natura rei, siue formaliter distinctos.

Declaratur.

concretum differentie, etsi sit connotativum, quod significat aliquid per modum forme, & pro aliquo supponitur; verbi gratia, rationale significat rationalitatem, & supponitur pro homine; tamen significatum formale, scilicet rationalitas, includitur in homine pro quo nomen supponitur: rationalitas autem significata per nomen, non est forma, scilicet anima; sed est effectus forme, qui est ipse homo. Ergo nomen hoc, rationale, significat hominem sub conceptu expresse rationalis, & supponitur pro ipso homine conceptu quodam confuso hominis: & animal significat etiam hominem conceptu etiam confuso, aliter & aliter. Nam rationale significat hominem confuso, & sub cōceptu rationalis expresse; animal verò significat hominem solum confuso conceptu, cum nihil hominis explicet. Discernuntur ergo genus & differentia in quavis specie nominibus cōcretis sola confusione conceptus. Et idcirco S. Thom. de ente & essent. cap. eodem ait hominem constitui ex animali & rationali. non ut ex rebus duabus, sed ut ex duobus intellectibus siue conceptibus obiectis, scilicet ex duabus rationibus formalibus. Et ibidem ait animal & rationale significare idem diversis modis. Et ita intelligendus est S. Thom. eo loco, & si quo in alio ait genus & differentiam non distingui: quod ibidem prosequitur Thom. Caiet. & Ioan. Capreol. in 1. d. 8. q. 2. art. 3. & Hervæ. quodlib. 1. q. 9. & alij Thomistæ.

Nominibus verò abstractis animalitas significat gradum illum entis realis, quem habet homo, quatenus sensitivus, qui necessario distinctus est à gradu illo entis, quem habet homo, quatenus rationalis est; qui significatur nomine rationalitatis abstracto. Itaque differentie à genere differunt solo modo intelligendi confuso & explicato; quia genus indicat totum, & differentia totum: utrumque enim indicat speciem, quæ est quasi totum sola ratione constitutum ex his partibus: sed si in ipso toto, quod est species, separet id quod significat genus explicitè, & quod significat differentia explicitè, scilicet naturam generis & differentie, quæ sunt ipsi gradus entis: hoc pacto differentia ex natura rei distinguitur à genere; & hoc significatur nominibus abstractis.

A Et probatur quod hi gradus sint distincti. Nam esse rationale est esse quoddam spirituale; esse autem sensitivum est esse materiale; ergo non sola ratione distinguuntur hi modi, sed ex natura rei. Explicatur argumentum; nam existentia quidem animæ est spiritualis & communicatur corpori; esse autem rationale est anime rationalis proprium: quia esse rationale in anima est ipsa anima, & sola ratione discernitur ab illa: esse autem rationale in homine est res distincta ab anima, siquidem est effectus formalis illius; illa autem res quæcunque sit, spiritualis est: esse autem sensibile est materiale; ergo saltem ex natura rei distinguuntur hi gradus entis.

B Hoc idem alia ratione probatur, quia sensitivum verbi causa, in omnibus brutis differt specie, additâ differentiâ sensitivi, quæ sola ratione distinguitur à sensitivo communi. Et eodem modo necesse est meditari sensitivum quoddam specificum in homine, quo differat à sensitivo equi, & leonis, & ceterorum animantium, per differentiam additam quæ sola ratione differat à sensitivo communi: eadem enim est ratio sensitivi communis & specifici in omnibus animantibus & in homine; & omnes hæ differentie sensitivorum, sola ratione adduntur sensitivo communi. Sed in homine ultra sensitivum specificum est rationalitas, quæ non est differentia sensitivi, sed est ulterior differentia extra rationem propriam sensitivi; ergo est gradus hic entis realis ex natura rei distinctus à sensitivo. Et eodem modo probatur de alijs gradibus entis, qui sunt additi nature genericæ; verbi gratia, omne corpus inanime habet differentiam specificam, qua differt ab alijs speciebus: corpus autem animatum similem habet differentiam, qua differt ab alijs corporibus secundum esse corporeum; & ad hoc esse corporeum addit esse animatum: ergo ille quidem differentie quibus corpora differunt secundum esse corporeum, sola ratione distinguuntur à natura generis, & sola ratione adduntur illi. Constitutis autem rebus differentibus specie secundum esse corporeum, additur adhuc differentia, quæ est esse animatum; & hæc indicat gradum ex natura rei distinctum & additum. Constitutis etiam viventibus specie distinctis secundum esse animatum, differen-

C

4. Prob. 1. Esse rationale est spirituale, sensitivum materiale. Explicatur. Esse rationale in anima sola ratione ab ea distinguitur; in homine verò est res distincta ab anima, siquidem est effectus formalis illius.

5. Probatur 2. Sensitivum differt specie in omnibus brutis addita differentia sensitivi per rationem solum distinctam à sensitivo communi

Rationalitas est differentia addita extrâ rationem sensitivi specifici in homine.

Hæc eadem intelliguntur de ceteris gradibus additis nature genericæ.

Declaratur. Constitutis rebus corporeis specie differentibus per rationem in esse corporeo, additur animatum, quæ differentia indicat gradum entis ex natura rei distinctum à corporeo

Similiter viventibus distinctis in esse animati addit

sensitivum; & huic rationale

Differentie non distinguuntur a genere: sed indicant gradum entis distinctum.

6. Probatur 3. ex affectionibus & efficientibus potestibus ad plures gradus pertinentibus.

Exempla in homine.

Singuli gradus essentialis in qualibet specie, sunt specie distincti.

Declaratur. Corpus in vivente, v. c. in homine, habet specificam differentiam, qua a ceteris corporibus differret, etsi non esset vivens.

Idem de gradu vegetativo in animali.

Idem de sensitivo in homine.

Caiet.

differentia illa secundum esse animatum, non differunt ex natura rei ab animato communi; sed differentia sensitivi addita, indicat gradum entis ex natura rei distinctum ab animato: siue, hæc in communi consideres, siue in individuo. Et eodem modo rationale additum sensitivo indicat gradum entis ex natura rei distinctum. Ita quidem ut non dicamus differentias distinguere a genere, sed eas indicare gradum entis distinctum.

Hæc autem distinctio formalis actualis inter istos gradus essentialis, ex eo etiam ostenditur; quod cernimus in composito physico plures affectiones & efficientes potentias ad plures gradus pertinentes, quæ ostendunt ipsorum graduum inter se actualem distinctionem. Nam in homine est compositio qualitatum elementarium cum ceteris qualitibus secundis, quæ omnes oriuntur ab essentia corporis specifica: & sunt organa & facultates quibus corpus alitur & vegetatur; quæ etiam derivantur a natura specifica viventis: & sunt homini sensus proprii nulli animanti communes, qui effluunt ab specie hac animantis ut sensibile est; & sunt præterea rationales potentie coniuncte cum ultima differentia rationali. In quibus omnibus oportet advertere quod singuli gradus sunt ultimæ speciei proprii; ita ut prætermisso gradu consequente, in ipso antecedente gradu sit specifica distinctio a ceteris omnibus speciebus; verbi gratia, in homine natura corporea est communis cum corporibus inanimatis, in quibus præter naturam corpoream nihil est nisi specifica differentia corporis; in corpore quoque humano est specifica differentia, qua distingueretur a ceteris corporibus, etsi non esset vivens. Homo etiam habet vegetativi differentiam, qua sola distingueretur a ceteris viventibus; & in gradu sensitivo habet quoque similem differentiam, qua discerneretur a ceteris animantibus, etsi rationalis non esset. Et hoc observavit Thom. Caiet. de ente & essentia, asserens gradus essentialis esse specie distinctos in homine & brutis, propter coniunctionem ad animam rationalem: quod etiam in ceteris gradibus essentialibus dicendum est; scilicet corporeum in vivente distinguere ab omni alio corpore; & animatum in sensitivo; & sensitivum in rationali ex coniunctio-

A ne ad nobilius esse, distinguere a ceteris imperfectioribus essentialiter specificè. Quod est maximum argumentum ad comprobendam distinctionem formalem essentialem istorum graduum.

Quod si obijcias nos ponere in vna specie multas differentias ultimas, siquidem natura corporea in homine habet ultimam differentiam corporei, & sic de alijs. Respondendum est ad rem elucidandam fuisse nos ita loquutos; more autem loquendi consueto vna est specifica differentia ultima; tum quia hæc continet virtute intelligentiæ omnes alias: tum quia hæc ipsa est ultima constituens speciem; nam homo secundum esse corporeum adhuc non est species constituta; idcirco enim ipsum corpus hominis dicitur pars, quia non est totum perfectum & absolutum, ut statim dicemus: corpus enim lapidis non est pars, sed omnino totum; quia ipsum corpus est tota natura specifica. Est igitur in homine unica dumtaxat specifica differentia: sed tamen in singulis gradibus essentialibus possumus meditari suas differentias imperfectas, quæ non constituunt speciem, sed partem speciei, ut naturam corpoream, vegetativam, sensitivam. Quibus accedit ultima pars speciei, scilicet natura rationalis.

At verò ad explicandam hanc distinctionem graduum, per necessarium est illud inquirere, utrum corpus quod est pars physica distinguatur re ipsa ab animante? Nam si neque corpus quod est ipsum compositum secundum esse corporeum, distinguas ex natura rei a composito; verbi gratia, corpus hominis ab homine, neque alios gradus essentialis inter se discernes, quæ certè est minus nota distinctio. Quod si corpus hominis ab homine re ipsa distinguere necesse est, ea distinctio est secundum gradus essentialis, ut disputando constabit. Et ita erit distinctio similis inter alios gradus essentialis permittenda.

Est autem ista disputatio satis difficilis, quam vix inuenio apud Auctores. Observandum est autem, communem esse opinionem Thom. Caiet. quod anima sit forma corporis; ita ut nomine corporis, non intelligamus materiam prout est in potentia corpus, sed potius ipsum corpus quod anima informante constituitur: ad eum enim modum quo

7. Obiectio.

Respon. Vna est tantum ultima differentia specifica.

Ratio 1.

Ratio 2. Homo secundum esse corporeum, adhuc non est species constituta.

In homine in singulis gradibus, propriæ differentie imperfecte considerantur constituentes partem speciei.

8. Quest. difficilis.

Vtrum corpus pars physica distinguatur re ipsa ab animante? v. c. corpus hominis ab homine

Idem quoad ceteros gradus?

9. Aduert.

Sent. communis Caiet.

Anima est forma corporis. Declaratur de corpore anima informante constituto.

Exemplum.

lux

lux est forma corporis lucidi, scilicet quâ formâ corpus est lucidum; ita anima est forma corporis, qua scilicet anima informantem corpus extat. Et hoc non obscure docet S. Thom. 1. p. q. 76. art. 4. ad 1. Sed quomodo cumque definitio Arist. explicetur, negandum non est corpus physicum, quod est pars animantis, non esse nudam materiam, quæ solum æquiuocè dicitur corpus. Communis autem animi informatio & cōsensus persuadet hominem constare corpore & animo: quo nomine non materiam sed corpus istud nobile quod gerimus, intelligimus. Et cum auctore S. Thom. materia habeat esse corporeum ab eadem anima, absq; dubio corpus physicum, quod est pars animantis, constat ipsa anima informantem, quatenus dat esse corporeum, quod idem auctor sæpius docet.

His cōstitutis quæstio excitatur, utrū istud corpus physicum, quod est pars animantis, distinguatur re ipsa à toto animante. Quod non distinguatur re ipsa à toto animante, videtur sentire Thom. Caiet. eadem q. & art. ad 2. in suo cōmētario. Cum enim docuisset animum esse partem mouentem, & corpus partem motam, declarauit sensum verborū affirmans corpus dici partem per synecdochē, qua figura dictionis id quod est totum potest dici pars: itaque re ipsa non esse partem, sed animal esse concretum ex corpore & anima tanquam ex partibus.

Qua opinione retenta dicendum est corpus physicum, quod est pars animantis, sola formali ratione distingui ab ipso animante: & intelligi dūtaxat ut partem physicam cum verè nō sit pars physica; & definitionē quæ explicat animal, quod corpore & anima cōstet, non significare veras partes essentielles, quæ sunt sola materia & forma; sed indicare alteram partem essentialē quæ est anima, & aliquid loco partis essentialis, scilicet corpus, quod tamen nō sit pars essentialis. Et quāuis hæc insueta sint in vsu loquendi, quia corpus & animam dicimus omnes esse animantis partes, & partes essentielles: tamen sapientis est communem loquendi consuetudinem accommodare veris, & commodè interpretari.

Nihilominus non videtur ista opinio verosimilis, quoniam in composito ani-

mantis ex corpore & anima est realis compositio, ut S. Thom. docet, & commune doctorum suffragium persuadet. At verò in omni compositione sunt partes reales componētes; ergo corpus est verè pars animantis. Et confirmatur, quia ista compositio non est rationis; nā in compositione rationis partes non distinguuntur nisi sola ratione; anima autem & corpus distinguuntur re ipsa; est ergo realis compositio ex partibus quæ verè partes sunt, & re ipsa componunt totum: neque verò ex toto & parte fit compositio realis: sed necessariò ex partibus fit compositio re ipsa. Præterea homo subsistit ex corpore & anima, iuxta illud Symboli Athanasij de Christo Domino. *Ex anima rationali, & humana carne subsistens.* Subsistere autem nō significat actum aut operationem intellectus, sed actum hypostasis realem; ergo est realis compositio ex carne siue ex corpore & anima, ut ex partibus reabilibus & verè physicis partibus.

Videtur igitur dicendum, corpus physicum esse partem animantis veram, essentialē, & physicam; quo efficitur ut sit re ipsa distincta ab animante. Tunc verò res est expositione difficilis; nam cum corpus physicum constet materia & forma; quod autem constat materia & forma sit ipsum animal: vel dicendum est esse formam corporis ab anima distinctam, ut existimauit cum alijs antiquioribus Ioan. Scot. & ita corpus esse quoddam concretum ex materia & forma corporeâ, quod adhuc possit informari anima: aut declarandum est quomodo corpus, quod constat ex tota materia & tota forma compositi, distinguatur re ipsa à composito ut pars eius.

Aduertendum est autem fuisse opinionem Platonis, ut S. Thom. art. 4. refert, quod in homine essent plures animæ, alia vegetatiua, alia sensitiua, alia rationalis. Ioan. verò Scotus non posuit tres animas; sed præter animam credidit esse formam corporis distinctam. At verò S. Thom. hæc refutās affirmat vnā animam hoc totum præstare, & vocat gradus essentielles esse corporeum, esse vegetatiuum, esse sensitiuum, esse rationale: & hos omnes gradus hominem ab vna anima habere, quæ est simplex forma. Quapropter videtur dicendum, corpus ut est animantis pars, esse aliquid concre-

S. Thom. In omni cōposito sunt partes reales componētes.

Confirm. Cōpositio animantis ex animo & corpore, nō est rationis, sed realis.

Ex toto & parte non fit cōpositio realis.

Improbatio 2. ex Symbolo S. Athan.

Subsistere actum realem hypostasis significat.

13. 2. & vera sententia affirmat, scilicet corpus physicum esse partem veram animantis physicam &c.

Res hæc expositione difficilis.

Ratio difficultatis.

Scot.

14. Aduert. Plato apud S. Thom. in homine posuit plures animas.

Scot. præter vnā animam posuit formam corporeitatis, distinctam.

Ex S. Th. Vna anima omnes essentielles gradus præstat in homine.

Exponitur hæc 2. sententia.

Corp' ut est pars animantis

S. Thom. Corpus physicum pars animantis, nō est nuda materia, sed cōstat anima informantem quatenus dat esse corporeum.

10. Sent. negat.

Caiet. Ait corpus dicere partē per synecdochē.

11. Iuxta hæc 1. sententiæ declaratio. In ea corpus sola formali ratione distinguitur ab animante.

12. Improbatio 1.

est cōcretū ex materia & forma; & totū essentialē non p̄fectum.

Probatur esse de mente S. Thom. 1. locus.

Anima continet illos gradus ut effectus formales quasi in virtute.

2. locus.

3. locus.

4. locus.

15.

2. sent. fund. Si corpus est verè pars, corpus est cōpositum ex materia & anima se

concre tum ex materia & forma; & idcirco esse quoddam totum essentialē ex duabus partibus essentialibus constans, scilicet ex materia & forma; sed nō esse totum essentialē perfectum, quia habet vnum gradum essentialē, & deest illi alius gradus, vel alij gradus essentialēs. Et hanc fuisse mentem S. Thomæ possumus conijcere ex doctrina illius q. 76. art. 3. & in ipso tractatu quæstionis, & responsione ad 4. vbi docet vnam animam esse in homine, quia ea continet sua virtute quicquid continet sensitiva anima in brutis, & vegetativa in plantis, ut per eandem animam sit homo vivēs, & sensitivus, & adhuc rationalis. Anima autē continet hæc ut effectus formales quasi in virtute. Vnde licet anima sit vna, effectus diversi sunt omnes ab eadem anima deriuati. Hoc ipsum videtur annuere eodem art. dum probat vnitatem formę in homine ex existentie vnitatem. Nā si Doctor Sanctus crederet animæ rationalis vnum esse effectum formalem, non partitum gradibus essentialibus; ab vnitatem effectus erat facilius vnitatem formę comprobare. Et promptum etiā erat aduersarijs respondere, quod ad effectum vnum vna forma satis sit. At verò S. Thom. non sic respondet, sed ait animam rationalem continere virtute quicquid continet anima vegetativa in plantis, & sensitiva in brutis. Cēsset igitur gradus essentialēs esse distinctos, qui tamen proficiscantur ab vna anima, & vnā existentia contineantur. Et cap. 3. de ente & essent. ait corpus præcisum ab vltiori perfectione esse partem physicam; insinuās gradus vltiores, qui sūt distinctę perfectionis. Et in eo quod ait corpus præcisum ab vltiori perfectione, videtur intelligendum secundum rem ipsam; nam aliās corpus quod est genus, etiam præscinditur ratione à perfectionibus differentiarum; corpus autē physicum re ipsa præcisum ab vltiori perfectione antecedit gradus essentialēs suo ordine. Et id clariūs significat Opusc. 42. cap. 8. ad finē, vbi apertè docet, quod materia informata animā, secundū quod ab ea habet esse corporeū, est in potentia ad esse sensitivum.

Quod si semel teneamus corpus esse verè partem, & non sola meditatione animi accipi ut partem, necessariò concedendum est corpus esse ipsum com-

A positum ex materia & anima secundum gradum corporeum, quod distinguitur à gradibus essentialibus cōsequentibus ex natura rei; & sic distinctum, est pars physica. Et ab ea distinctione ex natura rei sumitur genus physicū, quod S. Th. in Opusculo explicauit.

Quod si quis adhuc refragetur, & solvendis argumētis rationem excogitet; saltem confitendum erit compositionē ex corpore & anima esse realem. Et ego quidem dicerem corpus re ipsa non esse totum sed partem, scilicet materiam non informem, sed iam formatam secundum esse corporeum. Nam materia formata nō est totū, sed est ipsa materia nō modo se habens. Cum verò dicitur formata secundum esse corporeum, si illud velis non esse distinctum ab esse rationali, quod est ipsa hominis essentia; dicendum erit, compositionem ex corpore & anima esse realem cū aliqua cōsideratione & præcisione rationis; qua præcisione dicitur materia formata secundum esse corporeum, adhuc non cōsiderando esse reale. Quicquid ergo de his sentias, cum fatendum sit compositionem esse realem, ut probauimus; quæ compositio pertinet ad physicum speculantem naturam rerum; illud adhuc erit genus physicum quod est pars realis compositionis ex natura generis & differentia, ut corpus quatenus est pars physica viuentis. Et ita in omnium opinione genus physicum permittendum est.

C Nobis tamen placet esse eam compositionem omni ex parte physicam & realem; & corpus physicum non esse materiam formatam, sed compositum quid ex materia & forma; est enim corpus viuens, quod gerimus; materia autem nō est corpus vivēs: quod si velis apud philosophos materiam dici corpus; non tamen corpus viuens ab illis dicitur: vulgo autem corpus non materiam intelligimus, sed corpoream naturam, ex qua, & anima hominem compositum esse, naturali ductu rationis consentimus; ergo esse corporeum & esse rationale gradus sunt re ipsa distincti ex quibus constat realis cōpositio.

Confirmatio.

Quod corpus sit primū genus physicum ad modū iam explanatum, sentit

cundum gradum corporeum: & sic est pars physica. Ab ea sumitur genus.

S. Thom.

16.

Etiā in 1. sent. cōpositio realis cōcedenda ex corp. & anima. Et declaratio verisimilior.

In ea corpus quid sit?

Materia formata non est totum; sed ipsa materia nō modo.

Materia formata secundum esse corporeū facit compositionē cū anima realē, cum aliqua præcisione rationis

Adhuc corp⁹ est genus physicū quod est pars realis cōposit.

17. Fund. ratū habetur.

Corpus phys. nō est materia formata.

Probatur. A philosophis materia nō dicitur corpus viuens.

Vulgo corpus est natura corporea.

18.

De grad. essentialibus, lib. 1. c. 24. p. 2. c. 3. 1. p. 2. n. 4. lib. 2. c. 12. p. 2. n. 6. lib. 4. c. 22. p. 1. n. 6. & p. 2. n. 15. c. 15. n. 20.

Corpus est 1. genus physicū

S. Thom.

Heru.
Alenf.
Sonc.
Gand.

19.
In Angelis natura generis nō distinguitur à differentia

S. Thom.

Capreol.

Alenfis.

Durand.

Torres.

Sotus.

Toletus.

Fonseca.

Confectarium contra.

Durand.

vt p. 3. num. 2.

sentit haud dubiè S. Thom. Opusc. 42. cap. 6. 7. 9. 14. & 15. & lib. 10. metaph. lect. 12. videtur idem innuere. Et in 2. d. 3. q. 1. art. 1. & Heruzus ibidem q. 3. Alexand. Alenf. 5. Metaph. text. 33. Paul. Soncin. 12. Metaph. q. 47. Henr. Ganda. quodlib. 7. q. 8. & plures alij.

Quòd verò natura generis non distinguatur à differentia in Angelis, docet S. Thom. 1. p. q. 3. art. 2. ad 2. & 3. p. q. 90. art. 2. & in 1. d. 2. quæst. 9. ad 2. Ioan. Capreol. in 3. d. 3. q. 5. Alexand. Alenf. 1. p. q. 60. mēb. 5. art. 2. Durand. in 1. d. 93. q. 1. Barthol. Torres q. 28 art. 2. disputatione 2. Dominicus a Soto in Prædicabilibus q. 3. Alfonsus Toletus de Vniuersalibus q. 3. & Petrus Fonseca lib. 4. Institutionum, c. 5. & lib. 5. cap. 5. Ex quibus colligitur contra nonnullos ex his auctoribus, & Durandum, Angelos non conuenire in genere physico; quia vt disputatum est, illud est genus physicum quod à differentia re ipsa distinguitur.

PARS TERTIA.

Deus non collocatur in genere physico: neque etiam Angeli.

1.

Ex dictis confect. vniuersale

Nulla res simplex est in genere phys.

Ratio.

Genus phys.

est cui additur re ipsa differentia, &c.

2.

3. Cōfect. particulare est

2. pars tituli:

Probatur 1.

Probatur 2. ex

S. Thom.

cum alijs citatis p. 1. n. 19.

3.

Probatur 3.

EX dictis colligitur nullam rem simplicem esse in genere physico. Nam genus physicum est, cui additur differentia extra rationem formalem generis; quod perinde concretū est ex gradibus essentialibus ex natura rei distinctis; sed res simplex nō est composita ex his gradibus, cum ea compositio sit realis; ergo nulla res simplex est in genere physico.

Sub ista enunciatione vniuersali particularis propositio scita est, quòd Angeli nō sint in genere physico; quia sunt formæ simplices; & differentia addita generi non indicant gradum distinctum ex natura rei: aliàs Angeli essent compositæ essentia reali compositione; vt probatum est capituli prima parte. Et hoc sentiunt de Angelis Doctores commemorati in confirmatione præcedenti cum S. Thom. in Opusc. Et idē indicat Doctor Sanctus 1. p. q. 50. art. 4. ad 1. vbi assignans Angelis diuersis diuersos gradus perfectionis, cōparat illos quoad hoc animantibus irrationalibus, quæ habent suos gradus in natura sensitua

A nihil addendo per differentias ad gradū communem sensitui. Nam homo, quod est animal rationale, addit naturæ sensitivæ rationalitatē cum distinctione gradus ex natura rei; quod in brutis nō euenit, quia sensitiuo nihil addunt. Et ideo S. Thom. de irrationalibus, quæ conueniunt in natura sensitua nihilo re ipsa addito, accomodauit exemplum: quod similiter differentia specificæ in Angelis nihil addant re ipsa generi.

B Confectarium est vt Deus non sit in genere physico, cum sit natura simplicissima; genus autem physicum inducit realem compositionem, vt probauimus: atque ideo si Deus esset in genere physico esset re ipsa compositus ex gradibus essentialibus, quod impossibile est.

CAPVT XXXIII.

Argumenta refelluntur.

C Contra ea quæ dicta sunt de genere physico occurrunt dubia. Primū: differentia significat totum, hoc est, naturam specificam, vt docet S. Thom. de ente & essent. cap. 3. ergo nulla differentia significat distinctum gradum. Hoc enim non est significare totum, sed potius gradum totius, vt scilicet rationale significet non hominem sed gradum rationalitatis in homine. Et confirmatur, quia S. Thom. q. 76. art. 3. ad 4. docet etiam in homine non differre secundum rem id à quo sumitur genus & id à quo sumitur differentia, qui sunt gradus essentialis.

D Secundò: Nulla differentia est extra genus, cum genus contineat quicquid est in specie; ergo falsum est quod docuimus in genere physico differentiam esse extra rationem formalem generis.

Tertiò probatur quòd hi gradus essentialis non differant ex natura rei. Si enim distinguerentur ex natura rei, non haberent quo copularentur. Quo argumento S. Thom. probat non esse plures animas in homine, quia nihil fingi potest quo coniungantur. Et confirmatur, quia cōiunctio est ex actu & potentia, aut ex continuitate partium: continuitas partium pertinet ad partes integrates, & non habet locum in essentialibus gradibus: sed neque vnus gradus est in potentia passiuā ad alium; potentia enim passiuā

Homo addit naturæ sensitivæ gradum distinctum ex natura rei: Bruta non sic.

3.
2. Cōfect. particulare est 1. pars tituli.

1. Argum.
S. Thom.

Confirm.
Idem.

2. Argum.

3. Argum.

S. Thom.

Confirm.

passiva in essentiali compositione est solius materiae: ergo non distinguuntur hi gradus re ipsa; alias non essent coniuncti.

4. Argum.

Quarto: Gradus essentialis adueniens adueniret enti in actu, scilicet ex materia & forma composito; forma enim est actus rei: ergo faceret ens per accidens. Eodem enim argumentoprobaturnon esse plures formas; quia forma adueniens faceret ens per accidens.

5. Argum.

Quinto sequeretur esse plures compositiones physicas in his speciebus, quod tamen inauditum est, & incredibile. Probatur sequela, quia homo est compositus ex materia & forma; & iterum ex gradu corporeo, & animato; & sensitivo, & rationali: ergo sunt plures compositiones physice. Et confirmatur, quia Aristot. in composito nil novit nisi materiam & formam & ipsum compositum.

Confirm. ex Aristot.

6. Argum.

Sexto idem probatur a quibusdam, quia natura generica contrahitur per differentias specierum subiectarum, per quas accedit ad individuum; ita ut animal non possit constitui hoc animal nisi per rationale contractum; ergo in individuo natura animantis non antecedit rationale prioritate aliqua nature; in individuo enim iam est contracta natura, & non contrahitur nisi per rationale: ergo ipsum contractum non antecedit rationale. Quod si natura generis esset distincta re ipsa, antecederet certe differentiam a qua distincta esset, cum natura generis sit prior.

7. Argum.

Ultimo: Anima est vegetativa, sensitiva, & rationalis, cum omni simplicitate ipsius substantie anime; ergo & hi effectus formales, sunt res eadem absque vlla distinctione. Nullum ergo est genus physicum, in quo lateant gradus essentialis ex natura rei distincti.

Aduertenda.

8. Aduert.

IN hac quaestione illud difficile est aperire, aut explicando declarare, quid sint gradus essentialis, quos dicimus ex natura rei distinctos. Constat autem gradus hos non esse partes physicas simplices, quia neque sunt materia, neque forma; imo necesse est ut gradus essentialis non nisi in composito ex materia & forma inueniatur: est enim effectus forma-

Gradus essentialis non est pars physica simplex. Est effectus formalis anime.

Alis anime, quod est ipsum coniunctum. Primus ergo gradus est ipsum coniunctum adhuc imperfectum; & dicitur gradus, quatenus comparatur cum vltiori perfectione: hic autem gradus primus est corpus pars physica, quod est compositum ex materia & anima habens ab anima hoc solum quod sit corpus. Secundus gradus est ipsum compositum cum aliquo augmento reali, ita ut vtrumque contineatur in conceptu secundi gradus, scilicet corpus cum quodam augmento: secundus enim gradus est quoddam esse animatum, quod includit in suo conceptu materiam informatam secundum esse corporeum, & addit hanc perfectionem, quod sit materia informata secundum esse animatum; & vtrumque esse est ab eadem anima. Idem dicendum de gradu sensitivo, & vltimo gradu rationali: rationale enim est idem compositum addita hac perfectione quod sit rationale; esse autem hoc rationale est esse hominem: & hoc esse includit in suo conceptu antecedentes gradus. Hanc ergo adiectionem quam necesse est meditari, nos credimus esse veram & physicam adiectionem, & gradus distingui ex natura rei; ita tamen ut gradus antecedens includatur in conceptu consequentis gradus.

Ex qua doctrina colligitur verissimum illud esse, quod differentia significet totum; quia dum significat gradum vltimum, in ipso conceptu vltimi gradus includuntur gradus antecedentes.

Ex eodem principio ducimus intelligentiam illius asserti, quod in genere physico differentia addita sit extra rationem formalem generis. Quod intelligitur in physica consideratione: nam etsi alias genus confusione quadam conceptus contineat omnem differentiam; tamen re ipsa inspecta, id quod addit differentia physica est re ipsa additum nature generice: gradus enim vltimus, quem significat differentia physica preter id quod continetur in natura generis, aliquid addit; & secundum hoc est extra rationem generis in physica consideratione; verbi gratia, sensitivum specificum, quod est in homine, re ipsa est idem cum sensitivo generico communi: sed rationale includit sensitivum, & aliquid reale addit.

Per eandem doctrinam liquet quomodo coniungantur inter se isti gradus. Nam quilibet gradus est ipsum coniunctum

1. Gradus est ipsum coniunctum adhuc imperfectum, sc. corpus.

Dicitur gradus, comparatum cum vltiori perfectione.

2. Gradus est coniunctum cum augmento reali sc. esse animatum.

Vtrumque esse est ab eadem anima.

Idem de gradu sensitivo, & vltimo gradu rationali.

Predicta additio gradus ad gradum physicam est, & precedens gradus includitur in conceptu consequentis.

8.

Corollar. 1.

Differentia significat totum quia significat gradum vltimum.

9.

Corollar. 2.

Assertum illud, quod in genere physico differentia addita est extra rationem formalem generis; intelligitur in physica consideratione. Explicatur.

Exemplum.

10.

2. Aduert.

Hi gradus inter se coniunguntur p. quādam identitatē sicut forma, & causalitas formæ.

In his coniunctionibus est imitatio pot. passiuæ.

Non est vera pot. passiuæ.

11.

3. Aduert.

In his cōpositis vnā tātū est physica cōpositio ex materia & formæ cū augmētis illā necessariō comitantibus.

Probat.

In cōpositio-
ne phys. distin-
cti sunt modi
reales, & tamē
vna est,

Realis cōpositio graduum nō dicitur ab-
solutē physica
cōpositio; quia
est per quoddā
augmentum.

12.

4. Aduert.

Nisi corpus
probabilius es-
set vera pars
physica, gradus
essentiales sola
ratione distin-
gui crederet
Auctor.

Adhuc staret
notio generis
phys. vt cap. 3.
p. 2. n. 16.

Hi gradus se-
per sunt distin-
guendi saltem
ratione.

Probat.

Hoc est solius

Etum ex materia & forma, & gradus se-
quens est ipsum cōiunctum cum aliquo
addito. Quare coniunguntur per quan-
dam identitatē; sicut forma & causa-
litas formæ coniunguntur; quia causalitas
formæ est ipsa forma causans. Est tamen
in his coniunctionibus coaugmentati-
onis quædam imitatio potentie passiuæ,
qua id quod antecedit quasi perficitur
per consequentia augmentata. Et hoc modo
concedimus gradum antecedentem habere
aliquam imitationem passiuæ potentie ad
gradum vltiorem, qui est perfectio præ-
cedentis; sed non esse veram potentiam pas-
siuam.

Denique concludimus non esse in his
plures compositiones physicas simpliciter
loquendo; sed est vna compositio
physica ex materia & forma cum suis
augmentis quæ necessariō comitantur
physicam illam compositionem. Nam
vt materia & forma copulentur, suos
habent modos reales distinctos, in qui-
bus est aliqua compositio; & tamen nō
ideo dicuntur esse ibi plures compositio-
nes physice, sed vna quæ præcipue
est ex materia & forma. Ita etiam fa-
temur ex gradibus essentialibus fieri
realem compositionem, sed eam esse
per quoddam augmentum consequens
vniōem materiæ, & formæ: & ideo
absolutē non dici physicam compositio-
nem, nisi eam quæ est ex materia &
forma.

Verum fateor in hac ego quæstione
animi pendeo. Nisi enim probabilius
esse existimarem corpus esse veram par-
tem physicam, quam necesse est à viuē-
te distingui saltem ex natura rei secun-
dum gradus essentialis distinctos, cre-
derem hos gradus omnes sola ratione
distingui. Neque per hoc euerteremus
notionem generis physici, vt cap. ante-
cedenti admonuimus: hi enim gradus
saltem ratione distinguendi sunt; ita vt
constituto corpore in specie & indiui-
duo, adhuc præscindamus illud ab vlti-
ore perfectione, quæ est animati: aliàs
corpus neque meditatione animi esset
pars physica, nisi in specie & indiuiduo
intelligeretur præcisum à gradu vltiore.
Hoc enim indiuiduum constat hoc
corpore, & in hoc corpore adhuc nō in-
telligitur gradus vltior, quæ addit phy-
sica differentia. Quod non contingit in

alijs generibus, sed in his quæ diximus
genera physica. Quare hoc etiam est so-
lius generis physici, quod possit accipi
vt pars physica. Ita id quod necessariū
est, diuidentes hos gradus essentialis,
qui in solo genere physico inueniuntur
diceremus esse distinctos non re ipsa, sed
ratione. Admonet nos tamen esse re ip-
sa distinctos & non sola ratione, corpus
pars physica; quæ si vere est pars, neces-
se est omninō vt ab ipso composito
perfecto distinguatur ex natura rei, tan-
quam includens minus, ab eo quod am-
plius quid includit: quod idem alijs ar-
gumentis persuasimus cap. præceden-
ti.

Responsio.

Ad primum concedimus differenti-
am significare totum, & aimus sig-
nificare explicitē gradum vltimum spe-
ciei, cuius est differentia. Nam ille gra-
dus vltimus, etsi addat ad gradum natu-
ræ genericæ, includit tamen ipsum gra-
dum genericum; & ideo significat totū
quod est in specie, explicando vltimum
gradum. Ad confirmationem respon-
detur, quod S. Thom. eo loco non res-
pondet ad consequens, sed ad cōsequē-
tiam. Erat enim argumentum huiusmo-
di, Genus hominis, quod est animal, su-
mitur à materia, scilicet à corpore quod
est pars materialis hominis, differentia
verò rationalis sumitur ab anima; ergo
in corpore est forma alia, quæ cōparata
cum anima est quasi materia hominis.
Negat S. Thom. consequētiam, quia ab
eadem forma scilicet anima rationali
potest sumi ratio generis & differentie;
quia in forma eadē est virtus qua cōtine-
tur esse sensitiuū quod pertinet ad genus,
& esse rationale quod pertinet ad diffe-
rentiam. Quare etsi sensitiuum peten-
dū sit à forma, nō ideo petendū est à for-
ma alia. Posuit igitur S. Thom. ibi vni-
tatem formæ, non vnitatem gradus qui
est effectus formæ. Imò ex verbis eius
possumus coniectare distinctionem gra-
dum; quia ab eadem anima accipimus
aliquid quasi materiale, vt ait S. Doctor,
scilicet gradum sensitiuum, qui est effe-
ctus animæ, siquidem in eius virtute cō-
tineri ibidem dicitur; & accipimus ali-
quid quasi formale scilicet rationale,
quod est etiā effectus animæ in eius vir-
tute contentus.

Ad

generis physici, quod possit accipi vt pars physica.

Quia corpus verè est pars physica, necesse est vt ab ipso cōposito p. perfectio distinguatur ex natura rei: tanquā includens minus ab eo quod amplius includit

13.

Ad 1. argum. ex 1. aduert. n. 7. & 8.

Ad confirm. Proponitur doctrina S. Thomæ.

Ab eadem forma sumitur ratio generis & differentie: quia in virtute illius vtrumque continetur.

Explicatur S. Thom.

Ex eius verbis dedistinctione graduum coniectura.

Ab eadem anima sumitur aliquid quasi materiale, sc. sensitiuum, & aliquid quasi formale, sc. rationale.

14.

Ad 2. argum. ex n. 9. & 12. In consideratione logica corpus quod est genus, continet animatum, sicut totas species, conceptu confuso. & in hoc sensu differentia non sunt extra genus.

11.

Ad 3. argum. ex 2. aduert.

S. Thom.

Ad confirm. similiter.

12.

Ad 4. arg. ex Caiet.

Non possunt esse plures anime in eadem hypostasi.

1. Ratio
Velle plures anime que non darent esse: vel plures existentia vni entis simpliciter

2. Ratio
Anima 2. adueniret per accidens
S. Thom.

Plures gradus sunt plures effectus eiusdem forme.
Caietan.

Illud facitens per accidens, quod existentia affert existentiam

13.

Ad 5. argum. ex 3. aduert.

Compositum physicum est absolute vnu, sed constat alijs compositionibus imperfectis.

Ad secundum iam explicauimus quomodo in genere physico constituamus differentiam additam, quasi extraneam, quia in ipso individuo constituto corporeo additur animatum. Sed alias in consideratione logica, corpus quod est genus, continet animatum conceptu confuso, quia continet totas species, & hoc sensu differentia non sunt extra genus.

Ad tertium respondetur quod forme sunt quedam substantia, quae si sint plures non possunt coniungi per identitatem, ita vt vna forma sit alia cum aliquo augmento; & alias non habet quo copulentur, vt S. Thom. demonstrat; gradus vero essentiales coniunguntur inter se per quandam identitatem realem, vt declaratum est.

Ad quartum respondetur cum Thoma Caietan. eodem art. 4. plures anime non posse esse simul in eodem composito siue in eadem hypostasi; quia proprium est anime vt det esse existentiae; quare vel essent plures anime quae non darent esse existentiae, quod est contra rationem forme; vel essent plures existentiae, quod est contra rationem vnius entis simpliciter. Et ita colligitur quod si essent plures forme, prima daret esse, hoc est existeret simpliciter; secunda adueniret per accidens. Et haec ratio recte petitur a S. Thom. ibidem, interprete Caietan. quia ergo plures gradus essentiales non sunt plures forme, sed plures effectus eiusdem forme, non colligitur quod sint plures existentiae, neque ens vnum per accidens. Non esse autem plures existentias in eodem ente per se probatum iam est, & ibidem Caiet. efficaciter concludit. Dicendum ergo est illud conficere ens per accidens, quod existentia affert existentiam: gradus autem essentiales etsi quodam ordine nature adueniant prioribus productis, non tamen faciunt ens per accidens, quia sunt effectus vnius forme ad vnam existentiam convenientes.

Ad quintum iam diximus compositum physicum absolute esse vnum, sed constare etiam alijs compositionibus imperfectis per quoddam argumentum: quo patet ipsa materia & forma cum suis causalitatibus sunt compositae. Arist. autem numerans ea quae absolute & simpliciter distincta sunt, recte dixit in compo-

A fito nihil esse nisi materiam & formam & ipsum compositum. His autem rebus continentur ea quoque quae cum ipsis computantur, vt explanatum est. Et ita refellitur confirmatio argumenti.

Ad sextum concedo naturam generis non descendere ad individuum nisi per differentias specificas contrahentes. Sed hoc est singulare in genere physico vt gradus genericus per differentias quasi intrinsecas perueniat ad individuum vt sensitium per sensitium hominis, ad hoc sensitium istius hominis; & sic constituto individuo additur adhuc differentia speciei vltima quasi extranea. Alias corpus non erit pars physica, vel etiam nostro modo intelligendi; quia necesse est vt intelligatur hoc corpus in sua quasi specie & individuo imperfecto & addatur illi vltima perfectio, scilicet animati in plantis, & sensitivi in animalibus, & rationalis in homine. Concedimus ergo quod natura generis in individuo est contracta per differentiam quasi specificam, quam non antecedit sed includit in suo conceptu, & adhuc species illa imperfecta expectat vltiorem gradum, vel prioritate reali si sit res distincta, vel saltim prioritate rationis, si nolis esse rem distinctam.

Ad vltimum respondetur hos gradus non esse formaliter in anima; sed esse in illa vt in causa formali, si ita licet loqui: quare simplex anima sine vilo reali augmento est sensitua, vegetatiua, & rationalis, hoc duntaxat nomine quia est causa horum effectuum: sed nulla est consequentia quod effectus sit simplex, vt liquet. Ab eadem enim causa etiam formali, possunt derivari effectus plures suo ordine.

CAPVT XXXIII.

Deus non est in genere logico.

EXcepimus Deitatis naturam a genere physico propter summam simplicitatem. Disputandum post haec, vtrum a genere etiam logico secreta sit? Gregor. Arim. in 1. d. 8. q. 3. art. 2. cum Gabriele d. eadem, quest. 1. & Marsil. libr. eodem quest. 12. art. 2. cum Ruberto. Holcoth. q. 6. collocat Deum in genere. Opinatur enim cum Ioan. Scoto de

Ad confirm. Explicatur Arist.

14.

Ad 6. argum. Genus non descendit ad individuum, nisi per differentias specificas.

Generi physici, hoc est, singulare quod gradus genericus per differentias quasi intrinsecas perueniat ad individuum: & in individuo sic constituto adduntur differentiae speciei vltima quasi extranea. Probat.

15.

Ad 7. arg. Gradus isti non sunt formaliter in anima, sed sunt in illa vt in causa formali.

Ab eadem causa etiam formali derivari possunt plures effectus suo ordine.

Ser. affirmas.

Gregor.
Gabriel.
Marsil.
Holcoth.

Argum.

Deo & rebus creatis posse aliquid univocè predicari: & compositionem ex genere & differentia non esse realem rectè censent. Ex his colligunt nihil ob stare, quominus natura Deitatis sit in genere ex genere & differentia composita, compositione tamen rationis.

2. & verasēt. negans.

1. eius pars. Deus non est in genere.

Aduert. Cōpositio logica ex genere & differentia est rationis, nec ex hac parte repugnat simplicitati diuinae.

Nōs verò cum Patribus, & S. Thom. & ferè omnibus Theologis aimus Deū non esse in genere. Et vt ordiamur à compositione per genus & differentiam, quam illi in Deo meditantur: fatemur quidem eam compositionem esse rationis, non realem, vt liquet ex dictis; & nisi genus sit physicum non indicari genere & differentia vllam distinctionem realem, aut realem compositionem. Quare cum Deitas sit simplicissima natura, quæ non est in genere physico, posset quidem componi ex genere logico & differentia, incolumi simplicitate sua quoad hoc quòd non esset re ipsa composita ex gradibus essentialibus, sicut neque ex partibus physicis essentialibus.

3. Pro hac parte 1. Ratio. S. Thom.

In Deo non est materia aut quasi materia cum forma coniuncta.

Probat igitur S. Thom. p. 1. q. 3. art. 5. Deum non esse in genere; quia quæ in genere sunt, cōposita sunt ex genere & differentia: genus autem sumitur à materia aut quasi materiā, & differentia à forma: sed in Deo nulla est materia aut quasi materia cum forma coniuncta; ergo non componitur ex genere & differentia.

4. 1. Rationis in formatio admittēs in Deo aliquid vt materiā & potentiā passiuam.

Quidam infirmant argumentum hoc S. Thom. quia arbitrantur ab eadem forma posse deriuari & genus & differentiam, omni materia remota, vt in Angelis. Quòd autem aliquid sola ratione consideretur vt materia siue passiuam potentia in Deo, nihil esse incommodi. Nam compositio rationis hoc sibi vendicat, vt in Deo, in quo nō est potentia passiuam sed actus purus, meditemur passiuam potentiam cum suo actu coniunctam: sicut etiam cogitando distinguimus, quæ nō sunt distincta.

Argum.

5. Refutatur 1. Cum intelligimus diuinam imperfectè, nihil imperfectiois Deo attribuiamus, sed tota est in ipso intelligendo modo.

In Deo etiam nostro intelli-

At verò hoc posterius dictum à veritate abhorret. Nam nos intelligèdo res diuinas imperfectè, nihil imperfectiois Deo attribuiamus; sed imperfectio tota est in ipso intelligendi modo, non in obiectio cognito. Et idcirco etiam in compositione quadam rationis intelligamus res diuinas; tamen nihil ibi intelligimus per modum passiuæ poten-

tiæ, vt lib. 2. ostendimus contra Durandum, qui ait filium gigni de essentia vt de materia: nos verò cum S. Thom. scitè affirmamus gigni de essentia vt de forma. Ergo vel ipso modo intelligendi nō licet contemplari aliquid in Deo per modum materiæ aut passiuæ potentiæ, à quo sumatur ratio generis. Præterea illo iacto fundamento, quod nulla ratione quassari potest, existentiam distingui ab essentia ex natura rei, in quacunque re creata, quantumuis simplex sit, est passiuam potentia ad existendum, à qua potest sumi ratio generis, quod est remotum ab existentia, & per differentiam accedit ad illam; & ab ea passiuam potentia receptrice existentia expiscatur naturam generis in Angelis S. Thom. in 2. dist. 3. q. 1. art. 5. At verò in solo Deo nō est hæc passiuam potentia ad existendum, à qua sumatur ratio generis. Imò neque animi meditatione est in Deo passiuam potentia ad existendum, cum ipsa existentia sit quicquid est Deus: ergo in Deo nihil possumus fingere à quo sumatur ratio generis. Quare etsi simplex essentia possit componi ex genere & differentia; tamen ea essentia cū existentia facit compositionem, quia est recepatrix existentia, & hoc etiam cum simplicitate diuina non consentit. Denique ipsa compositio rationis ex genere & differentia, indigna est Deo; quia vel ipso modo intelligendi, est ex actu & potentia concretio quadam. Et ideo Auicenna. 8. Metaph. cap. 8. rectissime probat Deum non constare ex genere & differentia, quia non habet partes: neque enim vir acerrimus vanam consequentiam fecit, Deus non habet partes físicas, scilicet materiam & formam; ergo non constat genere & differentia: sed partes etiam metaphysicas à Deo exceptit, quarum est altera vt potentia, altera vt actus. Et hoc idem comprobatur argumento petito à definitione Deitatis: est enim Deus quod nihil melius cogitari potest; sed melius & perfectius est quod sine vlla potentia passiuam cogitatur; ergo sine passiuam potentia cogitandus est Deus. Minor propositio constat in quavis questione proposita; nihil enim cogit nos vt in Deo passiuam potentiam cogitemus, aut aliquid per modum potentiæ passiuæ.

gēdi modo nihil meditari licet per modum materiæ, aut passiuæ potēt. vt lib. 2. cap. 23. n. 1. c. 62. p. 2. num. 2.

Refutatur 2. Supposita distinctione ex natura rei inter existentiam & essentiam, in omni re creata est potentia passiuam ad existendum, à qua sumatur ratio generis. S. Thom.

In Deo existentia ipsa est quicquid est Deus.

Refutatur 3. Ea compositio rationis indigna est Deo. Auicenna. ita sensisse ostenditur.

Refutationis confirmatio ex definitione Deitatis de qua lib. 1. c. 33. p. 1. n. 12. & 24.

Secunda

6.

2. Ratio
S. Thom.

Ens nō est ge-
nus.

Arist.

Gen^o est extra
differentias.

Probat hoc
S. Thom.

Aliās diceretur
bis de definito

Hinc arg.
Caiet.

Hoc arg^o phat
ens nō esse ge-
nus, non verō
nō esse uniuo-
cum.

Accidit uniuo-
co quō l repeta-
tur, vel non.

7.

3. Ratio
S. Thom.

Quę cōueniūt
genere, differūt
secundum esse,
& in eis diffe-
runt essentia
& esse.

Comentarius
Caiet.

Improbatur.
Ex eo quōd
res genere cō-
ueniētes diffe-
runt in esse.

S. Thomas.
concludit ipsū
esse differre ab
essentia.

Hęc conseq.
ex S. Thom.

Firmatur 1.

Firmatur 2.
clarius.

Inter genus
& existentiam
datur talis dist-
antia quōd me-
diat species &
differentias speci-
ei.

Iuxta hęc quę
conueniūt in

Secunda ratio proponitur à Doctore S. loco recitato ; quia Deus est ipsum esse subsistens ; ita vt esse prædicetur de Deo in quæstione quid est ; ergo si quod est genus Deitatis, est ens ; ens enim est id quod est ; sed ens nō est genus, vt probat Aristot. 3. Metaph. text. 10. quia genus est extra differentias ; ens autem in omni differentia entis includitur ; ergo nullū est genus in quo Deus sit. Hoc idem probat S. Thom. 1. contra gent. cap. 25. quia si genus includeretur in differentijs, diceretur bis de definito. Vnde Thom. Caietan. deprompsit argumentum contra Ioannem Scotum, quōd ens non sit uniuocum. Sed hoc argumentum probat quidem ens non esse genus, quia genus semel ponitur in definitione quidditativa ; aliās non designaretur genus per differentiam, si iterum in differentia ponēdum esset : non verō probat nō esse uniuocum ; accidit enim uniuoco quod repetatur, vel non repetatur, vt lib. 5. dicemus.

Tertia ratio S. Thomę loco eodem, hęc est. Quę conueniant genere, differunt secundum esse ; & in eis differt essentia & esse ; in Deo autem non differunt essentia & esse, quia esse est ipsa essentia ; ergo Deus non cōuenit in genere cum aliqua re. Thom. Caiet. commētat in hoc argumētum, ait Doctorem S. à differentijs diuersis, diuersas esse existentias etiam re ipsa distinctas colligere ; quod cap. 6. de ente & essent. tractat vberius. Sed S. Thom. neutro in loco facit mentionem differentiarū ; sed ex hoc quōd differunt secundū esse concludit, quōd ipsum esse differt ab essentia. Quam consequentiam explicat lib. 1. contra gent. cap. 25. essentia enim est ipsa quidditas ; genus autem quidditas est, quod in quæstione quid est res prædicatur ; ergo quę differunt secundū esse, habēt esse à quidditate distinctum : in Deo autem esse & quidditas idem est. Potest etiam firmari hęc consequentia separantibus existentiam non solū à quidditate generis, sed à quidditate speciei. Clarius ergo proponimus argumētum : Cum enim natura generis distet ab existentia ; ita vt species & differentia speciei sit media inter vtrāque, necesse est vt quę conueniant in genere, conueniant in aliqua parte essentia ; & differāt secundum esse : conueniant enim in es-

sentia generis in qua non inuenitur per se existentia ; & differunt suis differentijs quibus accedūt ad existentiam, vt potest ad actum vltimum ; quare necesse est vt differant quoque secundum existentiam, quę sequitur differentias : ergo necesse est vt in omnibus illis, quę continentur in genere, non sit idem essentia & existentia ; siquidem per differentiam acceditur ad existentiam, quę est extra essentiam, vt potest extra genus & differentiam ; est enim existentia vltimum. Sed essentia Dei maximē est ipsum esse, hoc est, ipsa existentia, & hęc est eius quidditas ; ergo essentia diuina nullo modo est in genere : ea enim sola sunt in genere, quibus essentia & existentia diuersa sunt.

Quibusdam displicet hęc ratio S. Thomę, quia negant in rebus creatis existentiam distingui re ipsa ab essentia ; ratione autem etiam in Deo distingui. Sed non persentiunt quanto premantur argumento. Nam distinctio rationis inter existentiam & essentiam in rebus creatis indicat, existentiam illarum non includi in cōceptu essentia, quod certissimū est ; aliās res creatę necessariō existent : in Deo autem existentia clauditur in ipso conceptu quidditatis. Nam etsi quibusdam notionibus imperfectis discernamus essentiam diuinam ab existentia ; tamen conceptu confuso essentia clauditur existentia, vt lib. 1. commōstrauimus : essentia autem quę est in genere per differentiam constituta, toto suo conceptu antecedit existentiam, & non includit illam. Et hęc quidem nota sunt Metaphysicę studiosis. Præterea distinctio rationis inter essentiam & existentiam, ita vt essentia in suo conceptu confuso nō includat existentiam, indicat existentiam re ipsa distingui ab essentia ; siquidem necesse est vt existentia cum essentia cōiungatur per causam aliquam, vt antea comprobauimus firmissimis argumētis. Quare in hoc quoque sensu rectē cōcludit S. Thom. in eis re ipsa differre existentiam ab essentia, quę in genere eodem differunt secundum esse ; siquidem in eis esse est extra conceptum essentia. Et hęc est argumenti vis & efficacia. Aliter explicat argumentum Franciscus Ferrar. docet enim quōd vbicunque cogitatur duo, quorum alterum est vnum in multis, &

genere necesse est conueniat in aliqua parte essentia & differant secundum existentia, sicut differunt differentijs suis quibus accedunt ad existentia, quę est extra essentia.

8.
Ratio hęc nō placet quibusdam, de quibus c. 23. p. 4. à n. 1. ad 14. Refelluntur 1.

In Deo existentia clauditur in cōceptu confuso essentia, vt lib. 1. cap. 33. p. 1. num. 4.

Essentia in genere per differentia constituta toto suo cōceptu antecedit existentia

Refelluntur 2.
Distinctio rationis talis, vt essentia in suo conceptu confuso nō includat existentia, indicat hanc ab illa distingui re ipsa, vt lib. 1. cit. n. 10.

Per hęc patet vis rationis S. Thomę.
Explicatio Ferrar.

Impugnatur,

Persona non est vnum in multis, sed omnino multa, cum sit analogum, ut ille ait de existentia, & tamen differt ab homine re ipsa formaliter

9.

4. Ratio S. Thom.

Respons.

Occurritur ab eodem.

Propter hanc existimationem posuisse rationem substantie in negatione.

Refellit 1. Negatio addita substantie indicat modum intrinsicum positium.

Refellit 2.

Deitas nondicitur capax existentie, sicut substantia que est in genere, quia est ipsa existentia.

Accidens toto genere differt a substantia, quia diversimode se habet ad esse.

Similiter Deus maxime distat a genere substantie. Substantia finita intrinse-

alterum non est vnum in multis, sed est omnino multa, illa duo differant formaliter. Quod si intelligat distingui formaliter, hoc est, distinctione reali formali, falsum est: nam homo est vnum in multis: persona autem non est vnum in multis; sed est omnino multa, cum sit analogum, ut ille philosophatur de existentia: & tamen homo & persona non differunt re ipsa formaliter. Quare ex eo quod natura generis est vna in multis, esse autem est diversum; non colligitur quod genus & existentia differant formaliter; sed satis est quod colligitur differre ea ratione, ut declaratum est.

Quarta ratio petitur a S. Doctore lib. 1. contra gent. cap. illo 25. quia Deus non est in genere substantie, neque accidentis. Et cum liqueat Deum non esse in genere accidentium, quod non sit in genere substantie probatur; quia substantia est que accidentibus substat; Deus autem accidentibus non substat. Quod si dicas substantie nomen duci quidem a substando, sed non significare ipsum munus substandi, sed significare ens per se. Occurrit S. Thom. monendo quod ens per se est ens non in alio: & ita additur enti sola negatio, que non facit genus. Quidam propter hec verba crediderunt S. Thom. constituere rationem substantie in quadam negatione: neque enim attenderunt illum hoc potius negasse, dum ait negationem non constituere genus: certum est enim quod hec negatio indicat modum intrinsicum positium. Sed neque attenderunt sequentem doctrinam, nimirum quod si interpretemur ens per se positivè, scilicet ut significet essentiam, cui convenit esse non in alio, iam distinguimus existentiam ab esse, cum in Deo ipsum esse claudatur in conceptu essentie. Ex qua doctrina liquet S. Thom. non negasse nomine substantie significari positium: sed ait substantiam que est genus, esse capax existentie, quod Deitati non quadrat cum sit ipsa existentia. Et hoc idem explicatur, quia accidens, quia aliter se habet ad esse quam substantia, differt toto genere ab illa; substantia enim simpliciter est, accidens secundum quid, ut diximus: sed substantia est ens quod participat esse, Deus autem est ipsum esse non participatum; ergo a genere substantie maxime distat. Certè etsi substat accidentibus non continetur

in definitione substantie, eò quod est cognitione prior; tamen substantia finita intrinsicè est accidentium sustentaculum. Confirmatur adhuc, quia esse non est differentia Deitatis, sed ipsa quidditas: si quod ergo habet genus, illud est vnum esse, scilicet existentia; existentia autem non potest addi vlla differentia, ut probat S. Thom. 1. contra gent. cap. 24. existentia enim est actus ultimus etiam cogitando deprehensus. Unde Plato, qui ponebat ideas existentes, non ponebat ideas genericas sed specificas: si enim genus per se existeret, nihil illi posset addi essentialè, aliàs mutaretur essentia; ea enim essentia, qua existit perfecta est, & nullam adiectionem essentialè etiam cogitando patitur: igitur intelligi non potest quod existentia, que est ultima perfectio, sit natura generis, que ab existentia distat, & per species descendit ad existentiam. Quod si esse non est genus Deitatis, nullum aliud genus potest cogitari, cum Deus hoc quod est sit ipsum esse.

Probatur eadem sententia argumentis alijs. Primum, quia Deo & rebus creatis nihil est univocum, ut lib. 5. commentrabimus: genus autem oportet esse univocum.

Confirmatur argumento communi, quia infinitum non continetur in genere. Quod est argumentum S. Bonau. Alber. Magn. Durandi, Egidi & aliorum Doctorum in 1. d. 8. Et licet quidam floccipendant argumentum; est tamen efficax & evidentissimum, quia infinitum complectitur omnia, & ita si Deus esset in genere substantie, esset quicquid significatur hoc nomine in illo genere: sicut homo infinitus esset omnis homo, ut idea communis que complectitur omne individuum: sicut enim albedo infinita contineret omnem gradum albedinis; ita natura infinita in genere aliquo contineret omnes differentias generis. Nam si vnam solam differentiam contineret per eandem esse finita natura: sola ergo proportionè quadam analogie potest convenire natura infinita cum finita, non autem genere univoco. Et ipsa infinitas excludit ab univoco & a genere. Hoc ipsum confirmatur, quoniam necesse esset genera rerum confundere; nam substantia, qualitas, & relatio sunt tria genera rerum primo diversa; attributa autem diuina si pertinerent ad aliquod genus, in genere qualita-

cum est esse sustentaculum accidentium, etsi non de definitione eius.

Rationis 4. confirm.

Esse est Deitatis, sed quidditas perindeque genus si quod haberet.

S. Thom.

Existentia nulla potest addi differentia, quia est actus ultimus etiam cogitando deprehensus.

Plato

10.

Ratio 5.

Deo & creatis nihil univocum, ac proinde nec genus.

Confirm. communi arg.

In infinitum non continetur in genere.

S. Bon. & c.

Huius arg. vis ostenditur 1.

In infinitum complectitur omnia: unde si Deus esset in genere substantie, esset quicquid significatur hoc nomine in illo genere.

Exempla.

Confirm.

Genera rerum oporteret confundi, si Deus poneretur in genere.

Ratio.

In Deo omnia conuertuntur in substantiam.
Boetius.

Infinitas quae plura attributa sunt res una est quae excludit à genere.
S. Thom.

12.
Ostenditur 2.
Differentia est terminus speciei, sed infiniti nullus est terminus.
Respons.

Confutatur.
Quod habet terminum differentiam definitur, & comprehenditur.

Confutationis solutio.
Refutatur.

13.
2. Pars.
Deus non reuocatur ad genus, ut principium generis.
Observatio Caiet.

Deus refertur ad genus, non ut principium contentum sub illo, sed ut continens illud cuius est finale, vel efficiens principium.
Deo maxime est principium generis substantiae.

Caiet. addit potius genera

qualitatis pleraque essent, ut iustitia, sapientia, &c. relationes autem personales in genere relationis; & essentia in genere substantiae; in Deo autem omnia conuertuntur in substantiam, ut notauit Boetius; neque verò fingi potest aut quòd substantia, quae est in genere, sit scientia, aut sit relatio; vel quòd scientia & relatio, quae sunt in genere accidentium sint ipsa substantia. Infinitas ergo, quae plura attributa sunt res una, ipsa est quae excludit à genere; quod est argumentum S. Thom. q. 7. de potent. art. 3.

Commonstratur hoc idem euentissimo argumento. Differentia enim est terminus speciei sed infiniti nullus est terminus; ergo neque differentia: quae autem sunt in genere differentiam habent; ergo infinitum non est in genere. Respondebunt nostro intelligendi modo, infiniti esse terminum, quem differentiam dicimus. Sed hoc responsum manifestè conuincimus falsitatis. Nam differentia ita est terminus, ut per illam definiatur res quidditatiuè definitione; quod autem definitur, comprehenditur: ergo si infinitum habet differentiam propriam, comprehensibile est. Neque satis erit respondere differentiam esse ignotam: hoc enim est per accidens; & beatis erit nota differentia, qua Deum quidditatiuè definiant conceptu proprio generis, & differentiae extra visionem beatam, quod cum fide sincera non concordat. Confitendum ergo est infinitum quatenus infinitum est non capi genere, sicut neque definitur differentia.

Denique dicendum est Deum non reuocari ad genus ut principium generis. Qua in re optimè obseruat Tho. Caiet. Deum non referri ad genus aliquod quasi principium generis contentum in illo; quoniam principium contentum in genere, siue materiale, siue formale, definitum est; sed principium continens genus quod est finale, vel efficiens, non continetur in genere, neque est finitum. Et hoc modo Deus est principium generis; maxime verò generis substantiae, quae ut simpliciter est, ita & simpliciter habet efficientem causam. Caetera verò genera rerum eo modo quo efficiuntur, scilicet in substantia habent Deum quoque auctorem. Et hoc quoque addit scitè Caiet. Deum non reuocari ad genus quasi aliquid pertinens ad genus, sed potius

A genera reuocari ad Deum, ut ad causam efficientem, & finalem; & ita conciliat sententias S. Thomae, quae videntur discordare. Nam 1. p. negat Deum esse principium generis, scilicet contentum in illo, ut S. Doctor loquitur. At verò in 1. d. 8. q. 4. ar. 2. ad 3. & de Potent. q. 7. ar. 3. ad vltimum docet Deum referri ad genera, ut principium efficiens illorum; vel potius declarandum est cum Caiet. genera referri ad ipsum. Sed neque reuocatur ad genus quasi principium vnius duntaxat generis. Et idcirco Ioan. Capreol. d. 8. q. 2. credidit S. Thomam mutasse sententiam in 1. p. cum rectius assermet Deum non reuocari ad genus.

reuocari ad Deum ut ad causam. Ex his locorū S. Thomae conciliatio.

Ratio ex Capreol. Ob quam locus 1. partis rector.

Confirmatio.

Q Vòd Deus non sit in genere docuerunt Philosophi gentium, ut Auerroes in destruct. cōtra Algaz. disp. 7. cap. vltimo, & Auicēn. 8. Metaph. cap. 4. & hæc est sententia S. August. 5. de Trinit. cap. 1. & lib. 7. cap. 5. vbi negat Deum propriè esse substantiam, qualem nos in genere definimus, quae scilicet alijs substat. Et initio statim eorum librorum de Trinit. *Intelligamus Deum, si possumus, sine qualitate bonum sine quantitate magnū.* Vbi etiā Deū ab his generibus disiungit. Et in lib. de cognitione veræ vitæ eleganter quidē differit Deum non posse contineri dialectica disputatione, *Nempe (inquit) nomine, & verbo cuncta exprimuntur, quae sub decem predicamentis humano corde concipiuntur: sed quod ex eis nullū propriè Deo cōueniat, manifesta ratio comprobatur.* Et videtur S. August. sententia posse confirmari verbis S. Dionys. cap. 5. de diuinis nominibus, vbi docet Deū præstantiori modo esse quàm substantiam, sanè à genere substantiae diuinam essentiam reuocans. Et S. Ioan. Damasc. lib. 1. fidei Orthod. cap. 8. S. Dionysium consecutus ait, diuinam essentiam omnibus substantijs supereminentem, & ab omni substantia exceptum. Quòd si Deus non est in genere substantiae, in quo maxime crederetur posse contineri, in nullo alio genere est, cum non sit accidens, neque accidentarijs formis præditus. Idem confirmat S. Anselmus Monolog. cap. 26. & 27. & Boetius 1. lib. de Trinit. cap. 5. & 6. vbi docet cuncta genera mutari

14. Sent. negantē docuerunt Auerro. Auicēn. S. August.

S. Dionys.

S. Damasc.

Si Deus non est in genere substantiae, in nullo alio est.

S. Anselm. Boetius ait cuncta genera

mutatur cum
de Deo prædi-
cantur.

S. Thom.

S. Bonau.

Magist.

Sent. negans
communis.

15.
Opposita im-
probabilis ne
dicam audax,
& temeraria.

1. Ratio.
2. Ratio.

mutari cum de Deo prædicantur, nam & substantiam non esse verè substantiã, sed ultra substantiam; significans non esse eam substantiam, quam in genere definimus. Et hæc eadem est opinio S. Thom. 1. p. & 1. contra gent. & alijs locis usurpata, cum Doctorum scholasticorum vno consensu: nam & S. Thom. & S. Bonavent. & Magister sententiarum in 1. d. 8. affirmant hanc esse cõmunem doctrinam Patrum.

Quapropter contraria opinio impro-
babilis est, ne dicam audax, & temera-
ria; tum quia & Patribus, & Doctoribus
aduersa est: tum quia rationibus aper-
tissimis vrgetur, quæ à Dei immensita-
te, & simplicitate petuntur.

CAPVT XXXV.

Argumenta refelluntur.

1. Arg.

Aristot.
1. locus.

Comment.

2. locus.

3. locus.

Confirm.
ex S. Aug.

Boet.

2.
Ratio.

Scot.
S. Thom.

CONTRA hanc sententiam obijcitur
Aristotelica doctrina pluribus in
locis. Nam lib. 10. Metaph. tex. 4. docet
id quod est mensura aliorum, quæ sunt
in aliquo genere, esse aliquid illius ge-
neris. Et Commentator ibidem enarrãs
istum locum ait primum motorem, sci-
licet Deum, esse mēsuram omnium sub-
stantiarum; ergo Deus est in genere sub-
stantiæ. Et idem Philosophus 12. Meta-
ph. text. 2. ait substantiam esse primum
ens, quam dividit in substantiam mobi-
lem, & immobilem. Et tex. 5. inter sub-
stantias immobiles Deum recenset; er-
go Deus est non solum in genere sum-
mo substantiæ, sed in genere substantiæ
subalterno, scilicet inter substantias in-
corporeas, siue immobiles. Et 1. Ethicor.
ad Nicomachum, cap. 6. Deum col-
locat in eorum numero, quæ in Prædi-
camentis ponuntur. Confirmatur aucto-
ritate S. August. 5. de Trinit. cap. 9. &
10. vbi dicit quædam prædicamenta di-
ci propriè de Deo, vt substantiam, rela-
tionem, actionem. Boetius verò alia
prædicamenta verti ait in diuinam sub-
stantiam; quare saltem erit Deus in ge-
nere substantiæ.

Deindè probatur ratione, quoniam
probabile est substantiam, vt & cætera
nomina, Deo rebusque creatis commu-
nia, esse vniuoca, vt Ioan. Scot. vult; vni-
uoca autem vniuersalia sunt, vt S. Tho-
mas docet in sententijs: ergo illa eadem

A quæ his nominibus significantur, genera
sunt cõmunia rebus diuinis, & creatis.

Præterea: Substantiam nihil prohibet
esse genus cõmune Deo; vel enim Deus
non est in hoc genere propter simplici-
tatem, vel propter immensitatem: non
primum, quia genus non affert realem
compositionem, vt diximus, & Angeli
essentia simplex est, & in genere est. Sed
neque secundum, nam linea infinita est
in genere quantitatis, vt Aristot. docet;
finitum enim, & infinitum ait esse quan-
titatis affectiones: ergo etiam infinita
essentia in genere est.

B Tertio ex Aristot. lib. 1. Topicorum,
cap. 6. idem dicitur genere, & specie, &
numero; quia id quod numero differt, in
specie, & genere continetur; sed Deus
est vna numero substantia; ergo est in
aliqua specie substantiæ, & in ipso gene-
re speciei.

Denique probant, quia substantia, &
relatio prædicantur de Deo formaliter
in quæstione quid est. Quærenti enim,
quid est Deus? Rectè respondemus esse
substantiam. Quid est paternitas? esse
relationem: ergo hæc quæ etiam vniuoca
sunt, genera quoque sunt.

Aduertenda.

IN hoc cap. vnum est, aut alterum ad-
uertendum. Illud primum, quod li-
neam infinitam esse in genere, duplici-
ter potest intelligi; primò, vt mente, &
cogitatione designemus lineam actu in-
finitam: verum enim est quod sua infini-
tate non excluditur à ratione generis;
adhuc enim esset linea, si infinita esset:
simpliciter tamen nulla infinita linea
actu, continetur in genere; quod enim
continetur in genere, est verum ens in
causa, vel extra causam: linea autè actu
infinita neque est in virtute causæ effi-
cientis, quia non potest produci; neque
in rerum natura extat. Potest quoque
intelligi hoc pronunciatum de linea in-
finita in potentia, quæ scilicet cogita-
tione apprehenditur absque vilo termi-
no definito: & hanc videtur Aristot. in-
tellexisse, quam fatemur in prædicamē-
to esse; quia in virtute primæ causæ est
linea hoc modo infinita, scilicet in infi-
nitum processum longior, ac longior.
Ad eundem modum si aliquam speciem
qualitatis quãtitate perfectionis extēse
dilate-

3.
2. Arg.

Aristot.

4.
3. Arg.

ex Aristot.

5.
4. Arg.

6.

Aduert. 1.
Hoc pronunc.
Linea infini-
ta continetur
in genere: Cõ-
ceditur de li-
nea cogitata in
finita actu.

Simpliciter
negatur de li-
nea infinita a-
ctu.

Conceditur
de linea infini-
ta in potētia.

Idem dicendū
de quauis spe-
cie qualitatis
infinitè intēse.

Ratio.
Scientia, v. c. in finita actu, infinitate non excedit essentialem conceptum generis, adhuc enim esset habitus, sed modum entis in genere, sc. finit.

Ex his sent. negans colligitur.

Essentia infinita excedit ipsos terminos essentialiter: essentia generis est finita.

7. Obiectio.

Respons.
Quantitas est quanta, & ideo finita, vel infinita solum secundum accidens, in quantum habet, vel non habet terminum accidentarium: sed divina substantia est essentialiter infinita.

8.

2. Aduert. Nihil proprie predicatur in quaest. quid est de diuina essentia.

Ratio.

dilatemus, semper in genere continebitur: nam scientia, quae est habitus mentis, etiam si animo fingatur intensioe infinita actu, adhuc est in genere; quia intensio etiam infinita actu non excedit conceptum generis, sed excedit modum entis finiti. Si vero intelligatur infinita in potentia, verè est in genere, & in virtute creatrice continetur, vt de quantitate diximus. Ex vtroque autem argumento nostra sententia colligitur; nam quidquid actu infinitum cogitatur, non est in genere; quia infinitate ipsa excedit modum entis, quod est in genere, quod suos habet terminos etiam extensionis. At vero quantitas actu infinita, & scientia actu infinite intensa adhuc continetur conceptu generis; quia licet quantitas infinitate excedat modum entis in genere, tamen essentiali conceptu non excedit; quia quantitas lineam continet, & habitus scientiam. At vero infinita essentia excedit ipsos terminos essentialiter: quare cum essentia generis sit finita, non potest continere infinitam essentiam. Et haec est ratio discriminis vt quantitas infinita sit in genere quantitatis, essentia vero infinita non sit in vlllo genere.

Quod si obijcias essentiam quantitatis esse ipsam quantitatem, & tamen quantitatem infinitam contineri in genere; & similiter substantiam infinitam posse in genere substantiae contineri. Respondendum est quantitatem esse quantam; & idcirco quantitatem infinitam esse infinitam secundum accidens, scil. secundum terminum quantitatis accidentem; & non esse ipsam essentiam quantitatis infinitam, scilicet essentialiter: alias quantitas essentialiter esset infinita, & nulla esset quantitas finita; sed secundum accidens, secundum quod quantitas habet terminum accidentarium, vel nullum habet terminum, dicitur finita, aut infinita. At vero diuina essentia siue substantia est essentialiter infinita, ita vt nullo conceptu creato claudatur eius essentia, & idcirco non continetur in genere.

Quamobrem hoc erit secundo loco aduertendum, nihil proprie predicari in quaestione quid est de diuina essentia; id enim quod simpliciter predicatur in quaestione quid est, ostendit quid res est saltem per communia; ea autem quae communia sunt, formaliter sunt in singulis: at vero in Deo nihil est formaliter, quo

A ipsum quid sit intelligimus, vt lib. 5. docuimus. Quare illo maxime asserto nostra haec sententia confirmatur; quia Dei non habemus quidditativam cognitionem etiam communem; ergo Deus in genere non continetur. Analoga igitur non predicatur simpliciter in quid, quia non declarant quid res est, cum conceptus analogus non sit perfecte similis vtrisque analogatis, vt ibidem dicemus.

Circa illud verbum S. August. attribuentis Deo quaedam predicamenta, scilicet substantiam, relationem, & actionem; aduertendum est, non solum substantiam & relationem proprie dici de Deo, conceptu tamen analogo extra genus, vt statim explicabimus; sed etiam hos duos modos predicandi rebus diuinis coaptari, quod notat S. Thom. q. 28. ar. 2. & accepit ex ipso S. August. 5. de Trinit. cap. 5. substantia enim predicatur quidditativè, & per quandam identitatem dum dicimus, Petrus est homo, animal, viuens, &c. Ita etiam Pater quidditativè, & per quandam identitatem est Deus, & Filius quidditativè est Deus. Relatio vero dicitur ad aliud in rebus creatis; Pater enim est Filij, & Filius Patris: & eodem modo dicitur in diuinis. Quod S. August. significauit dum dixit non omnia dici de Deo secundum substantiam, scilicet, quia relatio non dicitur quidditativè, & per modum substantiae per identitatem, & ad se; sed per modum relationis ad aliud. Eodem modo actio predicatur de Deo, vt de agentibus creatis; & nihil prohibet actionem diuinam, si qua est transiens, esse in genere actionis: nos vero dicimus rem diuinam, quae est formaliter in Deo, non esse in genere.

Responsio.

D Argumenta prius quam respondeamus, Aristotelicae sententiae explicandae sunt. Et quidem quod ait de mensura eorum quae sunt in genere, interpretatur S. Thom. 1. p. q. 3. art. 5. ad 2. de mensura coequata quae non excedit mensuratum, vt homo est mensura omnium animantium nobilitate antecellens, & in eodem genere: Deus autem est mensura excedens, quia non solum vt causa finalis & efficiens, continet omnia genera; id vero quod continet, excedit contentum: sed etiam vt causa exemplaris eodem

Ex hoc sent. negas confirm. Dei non habemus quidditativam cognitionem etiam communem.

Analoga non predicantur simpliciter in quid.

Ratio notanda.

3. Aduert. Hi duo modi predicandi, sc. p. modum substantiae, & relationis, diuini apparentur.

S. Thom.

S. August.

Substantia quidditativè, & per identitatem predicatur in creatis: ita in diuinis Deus.

Relatio non vt substantia, sed ad aliud dicitur in creatis: ita in diuinis.

Explicatur S. August.

Actio predicatur de Deo, vt de agentibus creatis.

Solum res diuina, quae est formaliter in Deo, negatur esse in genere.

10.

Ad 1. arg.

Ad 1. locum Aristot.

1. explicatio ex S. Thom.

Mensura coequata in eodem genere est cum mensurato, non vero excedens qualis Deus vt causa efficiens finalis, & etiam exemplaris;

eodem modo infinitate quadam superat omnia, quæ ab ipso exemplari ducuntur: est tamen mensura illorum quatenus ipsa effecta dum ad Deum magis ac magis accedunt, definita sunt, & alia se se excedunt perfectione; & ita mensurantur perfectione participata: illa autem proportio, quæ cernitur in ipsis mensuratis, efficit ut præcipua, quæ mensuratur, sint substantiæ. Et idcirco dixit Comment. primum motorem esse mensuram substantiarum. At S. Thom. in 1. d. 8. q. 5. art. 2. ad 3. aliter exponit Philosophum, quod scilicet non loquatur de mensura, quæ est species contenta in genere; sed de principio generis, quæ est simplex mensura, ut unitas est principium numeri, & non est numerus: ita & Deus est mensura substantiæ, & est in genere ut principium continens illud, sed non ut species contenta. Thom. Caiet. ait genus dici quidem propriè quod species continet; ampla verò significatione ipsam rerum seriem, quæ in genere continetur dici genus: & in hoc sensu Deum esse mensuram homogeneam generis substantiæ. Sed isthæc usurpatio nominis noua est, & non videtur vera esse interpretatio: nam Deus non solum excedit totam substantiam, sed omnes simul species quæ sunt ipsa series substantiarum: quare nullo modo est mensura homogenea. Alij melius dicunt substantiam ut est aliquid analogatum posse dici genus, quo Deum quoque complectamur; & ita forsan intellexisse Aristot. agentem potius Philosophum, quam logicum, dum mensuram generis ponit in genere, & Deum ipsum inter substantias immobiles. Quo pacto commentamur secundum locum; neque enim ibi Aristot. diuidit substantiam genus, sed substantiam quæ est analogum. At verò tertio loco non numerat exactè, quæ in prædicamento continentur; nam & animam scribit in eo numero, quæ tamen non est in genere, nisi ut pars: ita etiam Deum ut principium generis, continens tamen & non contentum, ut partem, in substantiæ genere recenset. At verò S. August. cum in iisdem libris de Trinitate non obscure doceat Deum non esse in genere, ut dictum est, minimè eandem ibi retractat sententiã; sed prædicamenta nuncupat res ipsas, quæ in prædicamentis continentur, scilicet substantiam, & relationem. Et qui-

Est Deus mensura omnium effectorum quatenus dum magis ad Deum accedunt definita sunt, & inter se excedentia.
 Comment.
 2. explicatio ex S. Thom. Mensuram sumit pro principio generis v. c. substantiæ; ut unitas quæ est principium numeri, & non est numerus. Vide cap. 34. n. 13.
 3. explicatio ex Caiet.
 Improbatur.
 Deus etiam totam seriẽ substantiarum excedit, & nõ est homogenea mensura.
 4. Explicatio melior.
 Substantia ut est analogatum potest dici genus, & in eo Deus comprehenditur.
 Ad 2. locum in eo diuiditur substantia ut est analogum.
 Ad 3. locum ex c. 24. n. 13.
 Ad S. Aug. Prædicameta vocat res quæ in prædicamentis ponuntur.

A dem substantiã, & relatio conceptu quidem analogo propriè dicuntur de Deo. Ad eum igitur sensum, quo S. Thom. dixit relationem realem inueniri extra genus, scilicet conceptu præciso relationis; intelligit S. August. prædicamentum substantiæ dici propriè de Deo, nõ ipso conceptu quo substantia est in prædicamento, sed substantiam abstractam analogo conceptu; & relationem similiter. Et eodẽ modo declaramus Boetium, quod alia prædicameta, hoc est, res aliorum prædicamentorum, abstractæ conceptu analogo, & Deo attributæ, sunt in illo non accidentiã, sed ipsa substantia, & essentia.

B Ad primum argumetum negatur esse opinionem probabilem Ioan. Scot. quod hæc nomina sint uniuoca Deo, & rebus creatis communia. Secundò respondetur non esse utramque opinionem simul probabilem, scilicet quod illa sint uniuoca; & quod uniuoca omnia sint uniuersalia: couincitur enim argumento ut Deus contineatur in genere. Altera ergo propositio necessariò est refellenda.

C Ad secundum liquet quid dicendum sit, ex dictis: fatemur enim compositionem generis, & differentiæ non esse realem; aimus tamen esse imperfectam, & solum in substantia finita, & in qua substantia sit extra essentiam. Dicimus prætereã nullum infinitum actu esse in genere, quod etsi intelligatur quoad conceptum essentialem in genere contineri; ipsam essentiam infinitam in genere nõ esse, ut in notationibus exposuimus.

D Ad tertium respondetur, quod vnum numero intelligitur dupliciter, vel ita ut res ipsa numeretur secundum nomẽ speciei, quo pacto Deus non est vnus numero, ut S. Cyprianus obseruauit in expositione Symboli, quia non est alius Deus, quasi vnus & alius sit, & numeretur: & ita intelligitur theorema Philosophi, quod vnum numero sit idem specie & genere; quod enim ita numeratur in genere est, & specie: vel dicitur vnum numero, quia illud ipsum non est duo, & ita Deus est vnus numero, & vnum ens, & vna substantia numero: sed non sequitur quod sit in specie, aut genere. Possunt etiam exponi verba Aristot. contrario sensu, & aptius, scilicet quod id quod est in genere, necessariò est in aliqua specie, & indiuiduo; vel etiam id quod est indiui-

De Deo dicitur propriè substantia, & relatio conceptu analogo præciso substantiæ, & relationis, ut libr. 3. cap. 3. n. 8, & 12.

Ad Bott. similiter. Alia prædicamenta sunt in Deo ipsa substantia, nõ accidentiã.

11. Ad rationem 1. Respons.

2. Respons.

12. Ad 2. argum. 1. Respons. ex cap. 34. per totum.

2. Respons. ex cap. 33. n. 11. ca. 34. n. 6

13. Ad 3. arg. Vnum numero 1. modo, quod numeretur secundum nomẽ speciei. Sic Deus nõ est vnus numero ex S. Cypri. Explicatio ad Aristot.

2. modo, quia non est duo. Sic Deus est vnus numero Ad Aristot. alia explic.

1. ipse uerbo re
 aff
 De lat li. q. cat. bus
 D. qu. pra. est. stin. ribi
 Vn. mu. re. v. est. r. d. lis.

individuum logicum, in specie, & genere est; Deus autem neque est individuum logicum, neque in genere.

Ad ultimum iam dictum est nullam prædicationem esse simpliciter de Deo quidditatiuam; sed ita prædicantur ea, quæ Deo communia sunt in quæstione quid est, quomodo possunt analogæ prædicari, non explicando quid est res.

CAPVT XXXVI.

Nulla res diuina vniuersalis est, sed communis.

Non sat fuerit segregasse naturam Deitatis à genere; sed adhuc contemplandum est, vtrum ipsa natura, aut aliquid in Deitate beatissima vniuersale sit? Nam segregantes Deitatem à genere, docuimus nihil esse vniuersale in quo natura finita cum infinita coeat: nunc autem ostendemus nihil esse Deo proprium, quod sit vniuersale, pluribus comune. Et primum occurrit, vt de Deo ipso differamus, sitne Deus quidpiam vniuersale, siquidem pluribus personis commune aliquid est. Auerroes enim vir Arabs, & impius affirmavit non posse intelligi tres personas in vna natura, nisi illa natura sit species, vt homo; ita vt sola vnitatem speciei conueniant diuinæ personæ: quare tres Deos individuos diceremus, sicut & tres homines.

Attendere verò oportet ad ea quæ sunt Deitati cum vniuersali natura similia, & ad ea quæ dissimilia sunt: par enim videtur esse in Deitate, & natura quauis vniuersali, quod vtraque natura prædicatione formali dicitur de pluribus solo numero distinctis: nam Pater est Deus, & Filius est Deus, vt Petrus est homo, & Paulus est homo. Discrimen tamen est inter vtramque naturam, quod natura vniuersalis, quæ prædicatur de Petro, & Paulo, in vtroque est numero distincta, & sola vnitatem rationis est vna: natura verò diuina est indiuisa in personis, & idcirco vnitatem reali est vna in pluribus. Quamobrem communitas naturæ vniuersalis, est in solo intellectu: nam re ipsa nihil est commune Petro, & Paulo, ita vt vna natura vnitatem reali sit in duobus; communitas autem diuinæ naturæ est realis, quia re ipsa Pater, & Filius communicant in vna natura vnitatem

A te reali. Ex his colligitur vtrumque argumentum quo S. August. 7. de Trinit. cap. 6. probat Deitatem neque esse genus, neque speciem. Probat enim hoc & vnitatem, & numero; vnitatem quidem, quia vnum animal non est in diuersis speciebus, neque vnus homo in distinctis indiuiduis; quia scilicet vnitatem naturæ vniuersalis non est vnitatem realis, sed rationis: quare vnum animal significat vnum vnitatem reali, quo pacto non potest inueniri vnum animal in pluribus animantibus specie distinctis, neque vnus homo in pluribus hominibus: Deus autem vnus est in tribus personis; ergo Deus neque genus est, neque species. Probat idem argumento ducto à numero, nam tres species animalis tria animalia sunt, & tria indiuidua hominis tres homines sunt; tres autem diuinæ personæ non sunt tres Dij. ergo Deus neque genus est, neque species. Et hoc est id ipsum quod Dialectici vsurpant, vniuersale prædicari de pluribus quæ sint plura secundum formam, quam nomen significat; ita vt forma significata per nomen numeretur in illis. Quo præscripto constat Deum non esse aliquod vniuersale; cum Deitas quæ est forma significata, non numeretur in personis, ita vt sint tot Dij, & tot Deitates quot personæ.

B Notat autem S. Thom. in 1. d. 19. q. 4. ar. 2. ad 2. naturam diuinam rectè dici communem, non autem vniuersalem; communem quidem dici, quia nomen hoc non solum quadrat rebus, quæ sunt communes communitate rationis, sed ijs etiam rebus, quæ sunt communes communitate reali; vt dicitur domus communis, quæ à pluribus habitatur: & ita natura diuina, quæ communicatur, hoc ipso communis est. Vniuersale autem significat id quod vnitatem rationis commune est; quo pacto natura diuina inter vniuersalia Logica numeranda non est. Et item quia vt docet Doctor Sanctus in 1. d. 25. q. 1. ar. 3. vniuersale est quod est commune multis secundum esse diuersum: diuinum autem esse, non est diuersum in multis, sed vnum. Marius Victor. lib. 4. contra Arium appellat Deum, vniuersalium omnium vniuersale, scilicet principium.

C Verum est quod cum prædicatio Dei de personis sit formalis, & Deus sit quoddam prædicatum commune, ex ipsa habitudine

S. August. Deitatem neque speciem esse neque genus. Probat. 1. ex vnitatem.

Probat 2. ex numero.

Vniuersale prædicatur de pluribus secundum formam, quæ nomen significat.

Colligitur resolutio. Deus non est vniuersale.

1. Ratio. 3. 2. Ratio ex S. Thom. ostendit 1. naturam diuinam comunem esse

Ostendit 2. non esse vniuersalem.

3. Ratio ex S. Thom. Vniuersale est commune multis secundum esse diuersum.

Ex Mar. Vic. Deus est omnium vniuersalium vniuersale, scilicet principium.

4. Adnot. Ex eo quod prædicatio Dei est formalis, &

14. Ad ult. arg. ex n. 8.

1. Dub. de Deo ipso sitne vniuersale ad plures personas?

Auerroes affirmat.

2. Præsciendū. Deitas assimilatur vniuersali, quod prædicatur de pluribus.

Dissimilatur, quia natura, quæ prædicatur, non est numero distincta in pluribus.

Vnitatem, & communitatem naturæ vniuersalis, est in intellectu, naturæ verò diuinæ, realis.

communis potest intellectus nouas ei logicas intentiones tribuere.

Ratio ex lib. 1. c. 44. n. 10 & 23. lib. 3. cap. 22. p. 2. n. 13.

Item ex lib. 1. c. 43. p. 1. n. 13. & lib. 3. c. 30. n. 6.

S. Thom.

5. 2. Dub. de alijs diuinis.

Ratio dub. Idem.

In Deo est aliquid commune reale non multiplicabile, ut Deus & aliquid commune secundum rationem, & multiplicatur, ut persona, relatio, principium, origo, & processio.

6. Assertio 1. ex S. Thom.

Nulla sunt vniuersalia in Deo.

Ratio. Omnia de Deo sunt analogica cum significant res singulares.

Ostenditur 1. de persona.

bitudine naturae communis, & personarum in quibus est natura, potest logicus de promere nouas intentiones logicas: nam & ipsa communitas naturae diuinae est quidem realis, quia fundatur in unitate reali, sed est relatio rationis; sicut similitudo inter personas est realis, & est tamen relatio rationis, ut diximus. Quod etiam natura diuina sit in singulis personis, per operationem rationis accidit: nam re ipsa nulla est natura, & personae distinctio, ut natura sit in persona, quod supra obseruauimus. Ergo intellectus reflectens se ipsum ad haec, quae in eius operatione accidunt, potest attribueret rebus diuinis logicas intentiones: sed quia id superuacaneum est, videtur non fuisse à Theologis excogitatum, aut prouisum. Eadem ratione S. Thomas in 4. d. 22. q. 1. ar. 2. ad 4. negat indiuiduis particulare, ut correlatiuum vniuersali.

Post haec disputandum est de ijs rebus diuinis, quae in vno conceptu conueniunt, ita ut multiplicari possint secundum conceptum communem in quo conueniunt: nam ut S. Thom. obseruat in 1. d. 13. q. 1. art. 3. in Deo est aliquid commune re ipsa quod non multiplicatur in illis quibus est commune, scilicet natura diuina; & est aliquid commune secundum rationem, quod multiplicatur, scilicet persona, relatio, principium, origo; haec enim singula communia sunt, persona est quid commune personis tribus, relatio relationibus quatuor, principium duobus principijs, scilicet principium generationis, & spirationis, origo similiter & processio communis est duabus originibus, & processionibus duabus. Et haec secundum communem conceptum, vel quod logici dicunt secundum formam interpretatam per nomen, multiplicantur; dicimus enim tres personas, relationes quatuor, &c. Quid ergo prohibet haec esse vniuersalia?

Dicendum tamen est cum S. Thoma nulla in Deo esse vniuersalia. Cuius veritatis illa prima ratio occurrit, quod haec omnia sunt analogica; significant enim res singulares, quae in sola analogia conueniunt. Et quidem de persona id comprobandum postea erit, significat enim ipsum singulare; & hoc duntaxat est commune, quod ita se habet hoc singulare ad naturam, sicut aliud singulare ad eandem: est ergo sola analogia proportionis illis

A communis. De principio etiam & origine liquet esse analogica, cum conueniant quodam conceptu absoluto in sola analogia; sunt tamen res primò diuersae. De relationibus maius est dubium: nam licet relationes diuinae, ut sunt formae hypostaticae, sint proprietates singulares, & ita in sola analogia conueniant; tamen si abstrahantur ab hoc conceptu, & considerentur duntaxat ut relationes sunt, videntur conuenire in conceptu simpliciter vno, & vna ratione simpliciter quae est ad aliud.

B Nihilominus dicendum est diuinas quoque relationes in analogo conuenire. Aduertendum quippe est, ut lib. 5. docuimus, quod etsi proportionales analogorum sint perfectè similes, non tamen idcirco ratio communis est vniuoca: nam & personarum singulae proportionales sunt perfectè similes, & tamen nomen est analogum, quia non est vna similitudo in omnibus analogatis: similitudo enim fundatur in aliqua re, siue forma, quam intelligimus communi conceptu; & quia persona non est forma aliqua communis, nomen est analogum. C Quamuis igitur diuinae relationes proportionales sint aequales omnino, quia ita prorsus Pater est ad Filium, ut ad Patrem Filius; quia tamen relatio diuina non est quidditas aliqua communis, ut diximus lib. 3. non est forma aliqua vno conceptu cognita; sed sunt res plures singulae vna proportionum comparatione copulatae: & idcirco relatio non est analogum in diuinis.

D Sed etsi hoc nomen, relatio, in diuinis esset vniuocum (quod non improbabile esse iudicamus) non idcirco res significata esset genus, aut vniuersale: sunt enim rationes aliae, quae ostendunt nullum esse genus rebus diuinis proprium; esset enim compositio saltem rationis ex genere, & differentia quasi ex potentia, & actu, quae imperfecta est: & natura generis esset magis remota ab existentia; quapropter species illius generis conuenirent in essentia, & differrent secundum esse, quod est falsum. Et haec est ratio S. Thom. 1. p. q. 30. ar. 4. ad 3. & q. 42. ar. 4. ad 3. qua probat personam non esse quid vniuersale, neque vllum esse vniuersale in rebus diuinis; non solum non esse genus, sed neque species: quia indiuidua, quae conueniunt in specie, differunt secundum

2. de principio & origine. Sunt res primò diuersae. De Relationibus maius dubium.

Ratio dub. ex lib. 3. cap. 1. n. 8, & 12.

7. Assertio 2. Relationes diuinae conueniunt analogice. Aduertendum. Proportionales analogorum sunt perfectè similes: sed ratio communis non est vniuoca, quia non est vna similitudo in omnibus. Ratio.

Relatio diuina non est quidditas, seu forma communis, ut nec persona.

8. Assertio 3. Relatio etsi esset vniuoca in diuinis, quae non est impossibile, adhuc non esset vniuersalis.

1. Ratio. Esset in Deo compositio rationis ex genere, & differentia, quasi ex potentia, & actu.

2. Ratio. Natura generis esset magis remota ab existentia, & species illius generis conuenirent in essentia, & differrent secundum esse. S. Thom. Similiter indiuidua speciei.

Singulare est secundum esse; esse enim est proprium medium inter singularium, & inter vniuersale quodcunque & existentiam est medium singulare, si in natura specifica plura singularia inueniantur. Cum igitur relationes diuinae numero distinctae, quae in personis inueniuntur, non differant secundum esse; impossibile est ut conueniant in aliquo vniuersali. Et ibidem arguit S. Thom. quod nisi conuenirent diuinae relationes in vno esse, duae relationes simul essent quid perfectius quam vna. Sanè si relatio esset quid vniuersale haberet partes distinctas secundum esse, & plures partes essent quid melius quam vna sola, ut libr. 3. docuimus. Et ex istis de promittitur ratio illustrior, ut intelligamus relationem diuinam non esse vniuocum: quia cum relatio ista sit ens reale, secundum esse, & essentiam contemplanda est; relatio autem diuina, ut relatio est, non est essentia, neque esse, sed duntaxat ad aliud: quare in genere entis realis sola analogia hæc est, quod sicut in persona prima paternitas est relatio ad aliud, quæ non est essentia, sed proprietatis essentiae, & per existentiam essentialem communemque existit; ita & filiationis non est essentia, sed eiusdem essentiae proprietatis. Et ita sola analogia inter has relationes est communis in consideratione entis realis. Alia argumenta possunt absque negatione peti ab ea conclusione qua probatum est nullum esse genus commune Deo & rebus creatis; quia eadem confirmant nullum esse genus rebus diuinis commune.

Relations diuinae non differunt in esse. Ex S. Tho. duae relationes essent quid perfectius quam vna, si non conuenirent in esse.

Ostenditur ex libr. 3. cap. 31. p. 2. n. 3. p. 3. n. 10. 16. & c. c. 33. n. 9. 2. Ratio illustrior pro 2. & 3. assert.

Relatio diuina ut relatio, non est essentia, neque esse, sed ad aliud.

Alia argumenta petenda ex cap. 34.

9. S. Damasc. enarrat causam discriminis inter communitatem naturæ diuinæ, & creaturæ.

Idem.

Explicatur à Magist.

Confirmatio.

Nostræ sententiæ fert suffragium S. Ioan. Damasc. lib. 1. fidei Orthodox. cap. 11. vbi docet eam communitatem naturæ, quæ in rebus creatis inuenitur, in rationis operatione perspicui; diuinam autem naturam vnam & eandem esse in tribus personis: & idcirco tres homines dici tres hypostases, non autem tres Deos. Quibus significatur discriminem inter communitatem naturæ diuinæ, & logicam vniuersalitatē, quæ in ratione contemplata constituta est. Cum igitur libr. 3. c. 4. ait, *Substantiam communem contentiuam earum, quæ eiusdem speciei sunt, designare speciem, ut Deus homo.* Explicandum est interprete Magistro d. 17. diuinam substantiam, siue naturam dici speciem quadam

A similitudine; quia sicut species logica predicatur de pluribus, ita & diuina essentia de pluribus personis: non tamen quod sit verum vniuersale logicum, aut species, aut genus, ut probatum est. Et eodem sensu cap. 6. inter communia & vniuersalia Deitatem connumerat. S. etiam Basil. lib. de differentia vniuersalis, & hypostasis; & S. Greg. Nyssen. lib. de eodem argumento, & Theodoret. lib. 1. Polymorphi naturam Deitatis imitari speciem affirmant. S. Gregor. Nazianz. orat. 5. Theolog. circa communitatem naturæ diuinæ eadem causam discriminis enarrat, quod scilicet tres homines sola rationis consideratione sint vnum; & idcirco numerentur homines tres: non verò tres Dei diuinæ personæ sint, quibus est re ipsa vna natura. S. verò Cyrill. lib. 1. Dialogo de Trinit. ait substantiam esse sicut commune, & vniuersale; subsistentias autem, hoc est hypostases, quasi singularia. Et ibidem, quod substantia diuina habet se ut homo, & gerit in se nomen vniuersale, & communem rationem generis. Quæ omnia interpretanda etiam sunt secundum similitudinem. Et potest dici quod substantia diuina imitatur speciem quatenus est perfecta essentia; & imitatur genus quatenus dicitur de personis quasi specie distinctis, ut libro hoc explicabimus. Vel, quod magis placet, genus vocat naturam specificam per originem communicatam, ut genus hominum. Quo pacto S. Tho. interpretatur verba quædam S. Hilarij d. 19. q. 5. art. 2. ad 3. Sanctus verò Iustinus initio libr. de recta confessione, siue de Trinitate, ait, Patrem & Filium esse Deitatis participes. Hoc autem nomen non est declarandum more Philosophorum: participare enim naturam dicuntur hypostases, in quibus est diuersitas naturæ, quasi pars naturæ decerpta: & hoc conuenit singularibus, quæ vniuersali logico continentur. Sed dicitur Pater, & Filius particeps Deitatis, hoc est, Deitate præditus, & verus Deus. Difficiliora sunt verba S. Cyprian. in expositione Symboli Apost. vbi docet orientales Ecclesias credere Deum Patrem vnum, non vnum numero, sed vniuersitate. Et quidem quare nolent dicere Deum vnum numero ipse explicat, quia Deitas non numeratur, ut sit vnus, & alius, & tertius Deus. Quod autem dicat esse vnum vniuersitate potest reuocari ad

Substantia diuina dicitur species quadam similitudine.

S. Basil.

S. Greg. Nyss. Theodor.

Nazianz. de dicta causa discriminis.

S. Cyrill.

Ad illum 1. interpretat, Substantia diuina imitatur speciem, ut perfecta essentia; imitatur genus, ut dicitur de personis quasi specie distinctis. 2. interpret. ex S. Thom. ad verba S. Hilarij.

S. Iustinus explicatur.

Particeps, id est, partem quasi decerpens.

Particeps, id est, præditum.

S. Cyprianus 1. explicatur: deinde melius, litera emendatur.

hoc quod sit natura ipsa communis. Sed magis videtur emendanda esse litera, ut nomine vniuersitatis vnitatem supponamus; hoc enim videtur declarare cum subiicit, *Qui propterea vnus dicitur, quia alius non sit.* Quare similiter exponendus est S. Hilar. lib. 7. de Trinitate, vbi ait personas diuinas esse res eiusdem generis: non enim accipit genus logicum, sed naturam per originem communicatam, iuxta illud, *Ipsius enim & genus sumus*; hoc est, naturam cum iplo communicamus. Quo etiam pacto loquitur S. Ambros. lib. de fide Orthodoxa contra Arianos, *Sic erit (inquit) Deus, ut Moyses Pharaoni, potestate non genere.* Hoc est, non naturam; genus enim naturam etiam significat. At verò S. Augustin. inter ceteros Patres egregie de re ista philosophatus est 7. de Trinitate, cap. 6. vbi supra retulimus. Què consequutus S. Anselmus Monolog. cap. 76. vbi docet summam essentiam Deitatis in substantiarum genere non contineri. *Quæ (inquit) nec in plures substantias se diuidit, neque cum aliqua alia per essentialem communionem se colligit.* Vbi docet essentiam diuinam neque esse genus, quia diuideretur in species; neque esse speciem, quia colligeret se, & coarctaret, vt cum alia specie conueniret in genere. Et ita probamus nihil esse in Deo vniuersale logicum, quia esset diuisum; & sub vniuersali id, quod esset contentum, esset coarctatum. Et hæc est communis scholasticorum sententia. Sanctus Thomas verbis conceptis docet in Deo non esse vniuersalia, sapius 1. p. q. 30. art. 4. ad 3. & q. 42. art. 4. ad 3. & idem docet Alex. Alens. 1. p. q. 44. membro vnico cum Richardo, vbi affirmat vniuersalia in Deo non esse. Nihilominus non negat S. Thom. naturam Deitatis imitari speciem in hoc, quod prædicatur de pluribus, vt Patres commemorati dixerunt. Imò hoc docet q. 10. de Potent. ar. 2. ad 12. & idem sentit Durand. in 1. d. 2. q. 1. & Ioan. Scot. d. 7. q. vnica.

CAPVT XXXVII.

Deitatis nature nullum est indiuiduationis principium.

Post vniuersalium tractatum ad contemplationem indiuidui in rebus diuinis nos conuertimus. Quoniam verò

nulla res diuina est sub aliquo genere, aut vniuersali; neque vlla res diuina genus est, aut vniuersale: conficitur argumento clarissimo, vt nulla res diuina sit indiuiduum, aut singulare logicum, quod sub vniuersali continetur. Et imprimis constat quod natura diuina non sit proprie singularis, quo pacto logici dicunt singulare, quod scilicet de vno solo dicitur: prædicatur enim natura diuina de pluribus prædicatione formali, & est præterea in pluribus personis distinctis. Quamobrem S. Thom. obseruans summam religionem in proprietate nominum diuinorum, 1. p. q. 3. ar. 9. naturam diuinam incommunicabilem vocat, iuxta illud, *Incommunicabile nomen lignis, & lapidibus imposuerunt.* Sed non audeat dicere singularem; ait enim nomen, Tetragramaton, significare ipsam naturam (si fas est dicere) singularem. Et S. Hilarus Deum singularem recusat dicere ne quis intelligat Deum solitariū sine personis. Qua in re obseruandum est quod docet S. Hilar. lib. 4. de Trinitate, quod non res nominibus, sed nomina rebus subiecta sunt. Ita ergo loquendum vt res significata postulat; & non res nominibus, sed nomina rebus, quibus seruiunt, accommodanda sunt. Dicitur ergo diuina natura à Theologis communis; quia comunicatur, & est vna in multis: dicitur in sacro eloquio incommunicabilis; quia extra se non potest comunicari, hoc est, multiplicari vt sint plures Dij. Et idcirco solet quoque dici à Theologis natura diuina indiuidua, quia non potest diuidi numero vt sint plures Deitates, imò in tribus personis est omnino indiuisa: & indiuiduam appellat S. Greg. Naz. orat. 5. Theologa. S. etiā Iustinus respons. 17. ad Orthod. appellat Deitatem vnū substantiā indiuiduū. *Vnus, inquit, est Deus vno, & indiuiduo substantiæ.* Sed non est logicum indiuiduum.

Et quoniā incommunicabile attribuunt scholastici supposito ad sensum, què antea aperuimus, explanauimusque, quia scilicet suppositū nullius est, sed omnia sunt suppositi: natura verò diuina non est suppositum, imò comunicatur supposito genito, & procedenti; melius dicitur more philosophico loquedi indiuidua natura, quàm incommunicabilis: licet proprie dicatur incommunicabilis diuersa significatione, vt paulò ante enarrauimus.

Sed

In diuinis nullum est indiuiduum, vel singulare logicum.

Probatur de natura diuina.

Est in pluribus, & dicitur formaliter de pluribus.

S. Thom.

Ex S. Hilar. Nomina rebus non res nominibus, accommodata sunt.

Natura diuina dicitur communis, quia comunicatur: incommunicabilis, quia extra se non potest comunicari nec multiplicari.

Dicitur indiuidua, quia non diuiditur numero.

S. Nazianz. S. Iustin.

Supposito tribuitur incommunicabile, vt cap. 19 p. 4. n. 4

Natura comunicatur supposito.

Melius dicitur natura diuina indiuidua, quàm incommunicabilis.

S. Hilar. explicatur.

Genus intelligit naturam origine communicatam.

S. Ambros.

S. August.

S. Anselm.

Essentia diuina non est genus, quia diuideretur in species; nec est species, quia coarctaret se, vt conueniret in genere.

S. Thom.

Alens.

Richard.

S. Thom.

Durand.

Scot.

Ex dictis con-

3. Probat 2. de
suppositis diui
nis.
Ratio ex c. 34.
num. 2.

4. Obiectio.
Præciendum,
singulare qd.

Respons.

S. Anselm.

5. Supposita diui
na dicuntur in
diuidua, nō lo
gica, sed quia
incommunica
bilia.

Nazianz.
explicatur.

6. Supposita diui
na simpliciter
distinguntur
numero, vt li
br. 1. c. 42. p. 4.
Differre tan
tum conuenit
contentis sub
vniuersali.

Numerus trā
scendens qui p
negationes ex
plicatur, nō di
cit imperfecti
onem, vt p. 4.
cit. n. 2.

S. Damasc.
S. Cyrill.
Nazianz.

7. 1. Assertio.
Deitas eo mo
do quo indiui
dua est nullū
habet indiui
duationis prin
cipium phys
icum, quia non
habet causam.

Sed neque supposita diuina, sunt in
diuidua, aut singularia logica sub vniuer
sali contēta; siquidem natura diuina nō
est vniuersalis, neque diuinum suppositum
est in aliquo genere: vt sit sub vni
uersali singulare, aut indiuiduū logicū.

Quod si obijcias Patrem de vno solo
prædicari, & idcirco singulare esse. Ex
plicanda est definitio, quod singulare est
aliquid sub vniuersali contentum, quod
de vno solo dicitur. Et quia Pater æter
nus non est quid contentum sub vniuer
sali logico, non est singulare quale logi
ci considerant. Et ita confirmat S. An
selm. Monolog. cap. 76.

Dicuntur tamen diuina supposita in
diuidua à Theologis non logica indiui
dua, sed quia suppositum est vltimū in
diuiduum, & incommunicabile. Et hoc
nomine appellauit supposita diuina S.
Gregor. Nazianz. orat. 5. Theolog. *Indi
uidua* (inquit) *indiuiduis*, vt vno verbo
dicam est diuinitas. quia scilicet natura
est vna in personis tribus. siue suppositis
tribus: vnūquodq; autem suppositū sin
gularit̄ maximè vnū & indiuisum: & in
illis indiuisis natura quoq; indiuisa est.

Et rectè quidem diuina supposita di
cuntur differre numero absolutè, & sim
plicitè, vel potius distingui numero. Nā
differre est eorū quæ habent differētias,
quæ scilicet continētur in aliquo vniuer
sali; quo pacto diuinæ personæ non dif
ferūt propriè, sed distinguūtur: sed bene
& propriè distinguūtur numero, quia nu
merus nihil imperfectū inuehit, quod sit
à Deitate repellendū; numerus, inquā
transcendens, qui per negationes expli
catur, vt lib. 1. docuimus. Quod affirmat
S. Ioan. Damasc. lib. 3. fidei Orthod. c. 6.
& S. Cyrill. lib. 1. Thesauri, c. 8. & S. Gre
gor. Naz. orat. 3. Theolog. Sūt tamen di
uinæ personæ, vt Patres aiūt, numero nō
naturā distinctæ; quia non numeratur in
suppositis natura, sed solæ proprietates
hypostaticæ, vt postea docebimus.

His constitutis meditandum est, vtrū
natura Deitatis eo modo quo indiuidua
est, habeat indiuiduationis principium?
Constat autem illius naturæ increatæ, &
simplicis nullū esse indiuiduationis prin
cipium physicum, cum Deus non ha
beat causam: eadem autē est causa vni
tatis indiuiduæ, & rei illius, quam indi
uiduam dicimus, vt antea comproba
tum est,

A Quod si de principio indiuiduationis
nō physico queramus, sed quasi de me
taphysico principio, vt r̄m scil. in natu
ra Deitatis aliquid possimus animo de
signare, quod sit indiuiduationis princi
pium. Respondendum est nullum esse,
quia in Deo nulla est differentia; sicut
neque est in genere. Commonstrat autē
speciatim nullam esse in Deo differen
tiam designātem essentiam diuinam S.
Thom. 1. contra gent. c. 24. In Angelis
ergo ipsa differētia specifica, qua quæq;
essentia constituitur, est alia considera
tione indiuiduationis principiu. In Deo
autem optimo cum nulla sit differentia
designans essentiam, nullum est indiui
duationis metaphysicum principiu. Et
hoc satis est, vt diuina essentia nostro
modo intelligendi distinguatur à cæteris
rebus; quod cæteræ res habēt diffe
rentias, quibus designentur, essentia ve
rò diuina nullā differentiā finiatur. Et
hoc fortè insinuat S. Thom. q. 9. de Po
tent. ar. 5. ad 13. vbi affirmat essentiam
diuinam, quasi indiuiduari per se ipsam,
prout est subsistens. At verò Autor libri
de causis proposit. 4. affirmat diuinum
esse indiuiduari, & distingui ab alijs per
hoc quod subsistit: ergo & diuina essen
tia per hoc quod est ipsum esse subsistēs
indiuiduatur, hoc est, quia ex nulla par
te finita est, distincta est à rebus omni
bus finitis.

B Possumus autem meditari in Deo nō
differētiam, sed modum entis propriū,
qui sit quasi indiuiduationis ratio, siue
principium nostro modo intelligendi;
scilicet quod Deus per hoc quod est ip
sum esse subsistens in nullo subiecto re
ceptū, est distinctus ab omni re creata.
Nam esse subsistens est esse separatum,
& diuisum: ergo isto modo entis distip
guitur Deus à cæteris rebus nostro mo
do intelligendi; ratio autem distinguen
di est ratio indiuiduæ vnitatis, & indi
uiduationis suo modo principium. Et
explicatio hæc colligitur ex S. Thom. 1.
p. q. 7. ar. 1. ad 3. vbi hunc modum tra
didit discernendi infinitū ens à cæteris
rebus finitis. Et hoc ipsū videtur indi
casse egregiè S. Dionys. de diuin. nom.
c. 5. *Deus* (inquit) *nō quodā modo est, sed
absolutè, & liberè sine vllō termino; vni
uerso illo quod est esse, in se comprehen
so, & occupato.* Per illud autem quod
ait, *non quodam modo est*, significat

C
D
non

8. 2. Assertio.
Nullum etiā
habet meta
physicū, quia
in Deo nulla
est differentia,

Probat 2. hoc
ex S. Thom.
In angelis dif
ferentia specifi
ca est alia ratio
ne indiuidua
tionis princi
pium.

Deus à cæteris
rebus distin
guitur nostro
modo intelli
gēdi, quod nul
la differentiā fi
nitur.
Idem.

Lib. de causis

9. 3. Assertio.
In Deo confi
deratur nō dif
ferētia, sed mo
dus entis pro
prius, & indi
uiduans, sc. qd
sit ipsum esse
subsistens in
nullo receptū.
Probat.
Ratio distin
guendi est ra
tio indiuiduæ
vnitatis.

S. Thom.

S. Dionys.

Explicatur.

Pifidas.

10. Aduert. Discrimen inter hunc modū, & ceteros entis intrinsecos.

Esse subsistēs indicat existētiā infinitā, non coarctat.

11. 4. Assertio. Supposita diuina habent indiuiduationis principium, non reale, sed metaphysicum, sc. proprietatem hypost.

Aduert. In creatis suppositis duplex principium indiuiduationis: sc. naturæ, quæ diuiditur; & suppositi, siue incommunicabilitatis.

In his solet *S. Thom.* assignare principium indiuiduationis naturæ, quia notius.

Idem. Idcirco ait supposita creata differre essentialibus principijs: diuina uero tantum relationib⁹, quæ sunt principia indiuiduationis suppositi.

non coarctari per aliquam differentiam aut quasi differentiam specificam, aut indiuiduam. Vnde etiam Georg. Pifidas de mundi opificio, sic inquit, *Et omnia, unumque es; licet enim hoc iungere.* quia unitas Dei fundatur in illo infinito esse, quod omnia cōplectitur: ut sit Deus & unum & omnia simul.

Sed aduertendum est, quod hic modus entis non distinguit naturam Deitatis, ut alij modi entis intrinseci, quibus summa genera distinguuntur. Nam illi modi adduntur essentiæ in ordine ad esse, & ita contrahunt essentiā secundum diuersam participationem existētiæ. At uero esse subsistens designat modum ipsius existētiæ non coarctans existētiā, sed indicans infinitā. Et ita est modus intrinsecus solius entis infiniti.

De suppositis iam dicendum est: sunt enim & supposita indiuidua quædam, quibus assignare opus est indiuiduationis principium. Sed considerandum est quod supposita creata differunt naturā, quia in eis diuiditur natura, aut generica in Angelis, aut etiā specifica in rebus materialibus. Et idcirco suppositum, quod est indiuiduum ultimum, habet duplex principium indiuiduationis. Nam in ipsa natura indiuidua est suum indiuiduationis principium, saltem metaphysicum; & in supposito indiuiduo est indiuiduationis, siue incommunicabilitatis principium, hypostatica proprietates, ut docuimus. Et *S. Doctor* in suppositis creatis solet assignare principium indiuiduationis naturæ, quod est magis notū; aitque supposita materialia differre materiā signatā, quæ est principium indiuiduationis naturæ: supposita autem diuina non differunt naturā, sed solis hypostaticis proprietatibus, quæ sunt relationes quædam, ut cap. sequenti explicabimus. Et idcirco *S. Thom.* ait supposita creata differre essentialibus principijs, putā materiā signatā, aut indiuiduā formā; diuina autem supposita non differre essentialibus principijs, sed relationibus: quia diuina supposita quæ sūt eiusdem essentiæ, non differūt principijs indiuiduationis essentiæ, sed solis hypostaticis proprietatibus, quæ sunt principia indiuiduationis suppositi. Principia autē dicimus non realia, quia proprietates hypostaticæ nō distinguuntur ab ipsis suppositis diuinis; sed intelligēdi modo di-

A cuntur quasi principia formalia suppositorum, quatenus constituunt supposita, ut hoc lib. declarabimus. Diuinum ergo suppositum est indiuiduum, cuius indiuiduationis principium metaphysicum, est hypostatica proprietates.

CAPVT XXXVIII.

Diuina supposita plura sunt solis proprietatibus hypostaticis multiplicatis.

C Irca indiuiduationem diuini suppositi, ordine doctrine seruato, hoc unum occurrit explicandum, qua ratione supposita unius naturæ dicantur plura, cum in eis solæ proprietates plures sint, natura uero una. Videtur enim impossibile ut sint plura indiuidua substantiæ, & natura substantialis sit una. Vnūquodque enim suppositum ex natura, & proprietate constituitur; ergo plura supposita ex naturis diuersis, & proprietatibus distinctis constant. Et accrescit difficultas præscriptæ normæ enumerandi substantiuis nominibus, quibus retinetur unitas si forma significata sit una, etiam si ea forma sit in pluribus, ut lib. 5. docebimus. Hac enim ratione dicimus unum Deum, cum Deus sit unus in suppositis tribus. Cum igitur suppositū significet ipsam naturam cuius est suppositum, ut postea docebimus cum *S. Thoma*, & plerisque Theologis; uidetur quod sit suppositum dicendum unum, propter naturam unam, quam nomen hoc significat. Hæc quidem res vexauit magnum August. ut postea uidebimus.

D Sanctus Thomas in sententijs ita soluit quæstionem. Ait diuinas relationes absque dubio esse res distinctas, & easdem esse subsistentes in natura diuina; res autem subsistentes in natura sunt ipsa supposita, siue personæ: sunt autem tres relationes subsistentes in natura; ergo tres personæ, siquidem persona idem est quod subsistens in natura. Et possemus hæc accommodare regulæ substantiuorum, dicendo eam quoque esse nominis personæ significationem, ut formale significatum per nomen, sit subsistens in natura: & quia sunt tres subsistentes, multiplicatur formale significatum per nomen personæ, & sunt tres personæ. Quadrat autem huic intelligentiæ nomen illud, quo persona dicitur

1. Difficultas;

Causa difficultatis;

Confirm.

Hæc difficultas vexauit *S. August.*

2. 1. Respons. *S. Thomæ* in sent.

Res subsistentes in natura sunt ipsa supposita: at tres relationes diuinae sunt tres res subsistentes in natura.

Confirm. 1. assumendo formale significatum personæ esse subsistens in natura.

Confirm. 2.

Persona dicitur res naturæ.

3. Hac responsio ne non satisfacit difficultati.

Ostenditur. Persona explicatur per subsistens in natura, sed non est synonymum illius.

Ratio

Exemplum Dei, & habetis Deitatem.

Subsistens potest accipi substantiuè, ita ut sit synonymum suppositi, & tunc est difficultas eadè de utroque.

Subsistens in natura est adiectiuum significans modum entis, de quo c. 21. n. 3. & 9.

Non est mirum esse tres subsistentes in natura, sed difficile, tria supposita.

4. & vera resp. eiusdè in 1. p. Ratio nominis personæ accipitur ab ultimo significato, scilicet à proprietate personali. S. August.

Persona in nobis multiplicatur quoad utrumque significatum, naturam scilicet & proprietatem: in Deo solùm quoad proprietatem ex Patribus, & Concilijs. Personæ creatæ sunt plures

dicitur res naturæ: nam absque vlla explanatione, tres personæ sunt tres res naturæ.

Sed tamen hac responsione videtur magis quæsitæ esse via euadendi, quam refutandi argumentum. Præterea nomen suppositi siue personæ non significat synonymicè subsistens in natura, licet optimè sic explicetur. Nam subsistens in natura est nomen adiectiuum, quod multiplicatur in suppositis; nomen autem suppositum, aut persona substantiuum est; substantia autem non multiplicatur. Sicut etiã nomen, Deus, non significat synonymicè habens Deitatem, quod significat nomen adiectiuum. Et ita sunt tres habentes Deitatem, adiectiuè; & non sunt tres Dei substantiuè. Quod si accipias subsistentes, ut nomen substantiuum, per hoc, quod addis subsistens in natura, immutas significationem; subsistens enim substantiuum nomen potest esse synonymum suppositi: & tunc est eadem difficultas, quomodo sint tria subsistentia: cum nomen hoc significet naturam, quæ est vna. Cum verò accipis subsistens in natura, nomen subsistens non significat suppositum, sed modum quendam entis iam declaratum; & nihil est mirum quod sint tria subsistentia, scilicet tres res subsistentes in natura. Tria verò supposita dicere difficile est, vbi suppositum significat naturam vnã.

Dicendum ergo melius est cum eodem Sancto Thoma 1. parte, rationem nominis accipiendam esse ab vltima differentia significata per nomen: & quia proprietas personalis est vltimum quod nomen, persona, significat, multiplicatis proprietatibus multiplicantur personæ. Vbi oportet aduertere, quod S. August. & alij Patres, cum concedunt esse personas tres, admonent ita intelligendum, ut non dicamus Deos tres, sicut homines tres. Quare quoad hoc aliter multiplicatur persona in nobis, & aliter in Deo: in nobis, quoad utrumque scilicet quoad naturam, & proprietatem, cum nomen, persona, utrumque significet: in Deo autem licet nomen personæ utrumque significet, non multiplicatur quoad utrumque, sed quoad alterum scilicet secundum proprietates, ut Concilia definiunt. Sunt ergo personæ creatæ plures simpliciter,

A id est, omnibus modis; personæ verò diuinæ sunt plures simpliciter, hoc est, absolutè; sed non simpliciter, hoc est, omnibus modis. Quod autem sint plures simpliciter, hoc est, absolutè loquendo, ex eo ostenditur; quia cum natura sit vna, & proprietates personales tres, si rectè æstimetur, an propter naturam vnã sit dicenda persona vnã, an propter proprietates tres personæ tres: statim ratio consentit propter personalitates, siue proprietates tres, esse dicendas absolutè personas tres, siue supposita tria. Et ratio est, quam S. Thomas proponit, quia in quouis nomine præcipuè attenditur forma significata, scilicet in persona personalitas, in supposito hypostatica proprietas, & in homine rationalitas. Proposito igitur inenarrabili Sacramento, quod sint in natura vnã personalitates tres, multiplicatur nomen personæ multiplicatis personalitatibus in natura vnã; & multiplicatur suppositum multiplicatis proprietatibus: suppositum enim in natura rationali idem est, quod persona. Exemplum occurrit, si fingamus cogitando, quod in vno corpore sint tres animæ, potius erunt dicendæ tres essentiæ propter animas tres, quàm vnã propter corpus vnum: sicut etiam supra notauimus quod inducta anima rationali in alia materia, esset homo idè absolutè propter formam eandem, & secundum quid diuersus, scilicet secundum materiam diuersam, quia homo significat animam rationalem præcipuè, ut actum vltimùm. Ita personæ diuinæ absolutè sunt plures personæ, & secundum quid scilicet in natura, non sunt tres personæ. Hoc enim verissimè dicitur quod personæ diuinæ non sunt plures secundum naturam, sicut sunt creatæ personæ; & illud verissimè dicitur, quod absolutè sunt tres personæ, siue supposita tria. Et ita seruetur regula substantiuorum, ut multiplicatâ formâ, quæ præcipuè significatur per nomen, dicatur nomen pluraliter; verbi gratia, plura supposita propter hypostaticas proprietates plures, siue plures personæ propter plures personalitates.

Circa indiuiduationem diuini suppositi tria adhuc observanda erant, quæ iam docuimus; alterum, quod natura diuina addita proprietate hypostatica

simpliciter, id est, omnibus modis: diuinæ sūt plures simpliciter, id est, absolutè; sed non omnibus modis.

Hoc secundum ostenditur.

Ratio ex S. Thom. ut proximè.

1. Exempl. Si essent tres animæ in vno corpore, essent tres essentiæ.

2. Exemplum ex cap. 10. p. 4. n. 4.

Personæ diuinæ secundum quid, scilicet in natura, non sunt tres, & absolutè sunt tres.

Regula substantiuorum in hoc seruetur, quod multiplicatâ formâ præcipuè significatâ per nomen, dicitur nomen pluraliter.

5. Circa hæc 1. Observandum ut cap. 19. p. 14. n. 7.

2. Obseru. vt
ibidem, & p. 4.
à n. 2.

3. Obseru. vt p.
1. à n. 14.

In diuinis to-
ta natura est
in singulis per-
sonis.

S. Damasc.

6.

Hæresis Sche-
gkij apud
Genebr.

Ait etiam in
nobis potetias
animi non ef-
se ab animadi-
stinctas, benè
tamen inter se
inuicem.

7.

Profligatur à
Genebr.
Vide lib. 1. cap.
20. p. 2. nu. 4. c.
30. p. 1. n. 1. cap.
39. n. 3.

Refellitur 1.
Sequeretur qd
Pater ita esset
memoria, vt
non esset intel-
lectus, aut vo-
luntas.

Refellitur 2.

In hac hæresi
multa inuol-
uuntur.

Hæresis Cal-
uini.

adhuc manet communicabilis, propter
infinatam naturæ; alterum, quod diui-
num suppositum propter eandem infi-
nitatem potest subsistere in natura alie-
na. Illud tertio aduertendum, quod di-
uina proprietates, quia relatiua est, con-
sentit cum altera proprietate opposita
in natura eadem, vt possint Pater, & Fi-
lius assumere naturam eandem. Sed hæc
occasione data disputata iam sunt, &
stabilita. Manet etiam natura tota in
singulis non partita, iuxta verbum San-
cti Ioannis Damasceni libr. 1. fidei Or-
thod.

Hoc loco refellenda est noua hære-
sis nostræ ætatis hominis imperiti apud
Gilbert. Genebrardum in responsione
ad SchegKium. 25. affirmabat Patrem,
& Filium, & Spiritum Sanctum non ef-
se hypostasas tres, siue tres substan-
tes. hoc est, tria supposita; sed tres po-
tentias diuinas, scilicet memoriam, in-
tellectum, & voluntatem, quæ inter se
comparatæ sint tres res distinctæ, sed
cum essentia diuina sint res eadem: quo
pacto & in nobis philosophatur, poten-
tias animi non esse ab anima distinctas,
benè tamen inter se inuicem. Atque ita
ex mente istius impuri hominis, diuina
supposita non differret proprietatibus,
& differrent partibus essentialibus, aut
potentijs, quod hominis est ipsam vocè
Philosophiæ ignorantis.

Hoc rude portentum opinionis Gil-
bertus libro integro profligat. Nam
præterquamquod libr. 1. ostensum est,
has potentias in Deo nullo modo res
esse distinctas, & eodem libro demon-
stratum est Verbum esse hypostasim, &
Spiritum Sanctum similiter, & hoc lib.
ostendendum erit solam relationem di-
stinguere personas. Sanè si esset Trini-
tas potentiarum distinctarum, Pater ita
esset memoria quod non esset intelle-
ctus, aut voluntas: quæ est hæresis lib. 6.
damnanda. At verò maximè est con-
tra rationem Philosophiæ, quod Pater,
& Filius non sint personæ, & hyposta-
ses, cum ipsi per se operentur: & alius
generet, alius gignatur: essentia enim
non gignit, sed persona, vt Ecclesia de-
finiuit. Quare vna hæc hæresis multas
involuit hæreses, & ab omni ratione ali-
enissima est, stolidaque est, & imperitif-
sima; & in hunc barathrum vergit Cal-
uini doctrina, qui personas definit non

A subsistentes, sed residentes, quasi non in
se ipsis consent, sed in essentia sint, a-
pud Gilbertum Genebrardum ad Sch-
egKium, fol. 78. Cui meritò opponit S. Genebr.
Epiphanius lib. contra Noctian. hæresi S. Epiphan.
57. vbi Filium, & Spiritum Sanctum ap-
pellat Eryposthaton, id est, in se ipsis
subsistentem.

Quamobrem explicanda sunt verba
illa S. Iustini dialogo cum Tryphone,
& si quæ similia inciderint, quod Deus
ex se ipso genuit potentiam quandam
relationem: non enim sentit genitam
potentiam non esse hypostasim subsi-
stentem, siue suppositum; cum hyposta-
sis, siue suppositum sit, quod gignitur.
Imò ibidem istam potentiam ait nomi-
nari interdum gloriã, sermonem, Deum,
Filius: quare non ponit Filium poten-
tiam essentia, sed vocat Filium poten-
tiam, quæ est ipsa essentia; nam & Filius
essentia est. Genebrardus, fol. 54. ait in
verbis Pauli, *Christus est Dei virtus*, fi-
guratam esse loquutionem, vt illud Ma-
ronis.

*Nate mea vires, mea magna potentia
solus.*

Ut dicatur virtus per synedochè, quia
in illo est virtus. Sed absque figura lo-
quutionis Filius dicitur virtus; quia ip-
se est sua essentia, sua virtus, sua poten-
tia, vt lib. 1. docuimus. Et hæc satis sint
ad commentarium S. Iustini.

8.
Explicatur
S. Iustin.

Genebr.
Virgil.

9.
Absque figura
locationis Fi-
lius dicitur vir-
tus, quia ipse
est sua essentia
vt lib. 1. c. 43.

CAPVT XXXIX.

*Natura diuina per se ipsam perfectis-
simè subsistit.*

POST tractatum indiuiduationis diui-
næ naturæ, & suppositi, de subsisten-
tia vnus, & alterius differamus. Hoc e-
nim ordine disputauimus de rebus crea-
tur. Deindè agendum erit de existentia
naturæ diuinæ, & suppositi. Caput hoc
de subsistentia diuinæ naturæ diuidimus
in partes tres, causa maioris claritatis.

Prima pars: *Refutatur opinio Caiet. de
subsistentia indiuidus communis.*

Secunda: *Ostenditur Deitatem per se
subsistere perfectissimè.*

Tertia: *Examinatur modus loquendi
ponens in Deitate subsistentiam ab-
solutam.*

PRIMA

PRIMA PARS.

Refutatur opinio Caietan. de subsistentia individui communis.

1.

Verbi subsistere diuisio.

Subsistere absolute, seu p se. Secundum quid, seu in alio.

2.

1. Significatio vto 21. p. 1. & 2.

Secunda, vt ibidem,

Tertia, vt ibid.

In 3. significatione etiam natura diuina per se subsistit

In 1. & 2. eam

IN hac quaestione de subsistentia diuinae naturae, quae est implicatissima, facit difficultatem omnibus disputantibus nominis aequiuocatio. Et primum quidem cum subsistere conueniat supposito, & naturae diuersimodè, sicut quandoque negamus accidens esse ens, quia non est simpliciter ens; & aliquando idè concedimus minùs restricto loquendi modo: ita cum dicimus naturam subsistere, vel intelligendū est absolute, quod est per se subsistere; vel secundum quid, quod est in alio subsistere. Quod autem duntaxat in alio subsistit, nō subsistit absolute & per se, sed in alio; sicut accidens non est per se ens, sed in alio; quo pacto natura etiā materialis in supposito subsistit. Et quidem quoad hoc certissimum est omnem naturam in supposito suo, vel etiam aliend, subsistere siue sua subsistentia siue aliena, vt 3. p. cap. tractabimus; neque vllus est qui dubitet naturam diuinam subsistere in tribus suppositis, vt definitum est.

Deinde subsistere conuenit maximè supposito, quacūque significatione vsurpetur, scilicet quia subsistit, hoc est, non vltra progreditur, sed incommunicabile est: & subsistit, hoc est, sub omnibus silit, & supponitur omnibus. Quae duo sūt propria suppositi, quia suppositū est vltimū essetia, & est id in quo omnia sūt, & quod in nullo est. Subsistit etiam suppositum, hoc est, consistit, & per se stat, & nullo nititur. Cum ergo queritur, an diuina natura per se subsistat? dubia significatio nominis facit vt quidam negent, alij affirmant: neque enim subsistit diuina natura quasi vltimum, cum adhuc sub natura sit suppositum, quod est vltimum naturae: neque subsistit diuina natura, vt quae in nullo sit, sed omnia sint in natura. Nam praedicatione formali suppositum non est in natura diuina, sed natura in supposito. At verò alia significatione natura diuina per se subsistit, hoc est, consistit & per se stat, vt capitis parte secūda disputabimus.

Explicata igitur nominis aequiuocatione, secundum fidem Catholicam di-

A cendum est quòd natura diuina nō subsistit, si primo & secundo modo verbum hoc interpretemur; scilicet vt subsistat, quasi non vltra progrediendum sit ad supposita; vel vt subsistat, quasi sub omnibus sit, & in nullo sit. Nam vltra naturam vnam certò credimus in Deitate supposita tria; & naturam esse in suppositis tribus fide tenemus, & confitemur.

B Hoc tamen loco refutanda est opinio Thomae Caiet. de subsistentia naturae, quae meritò improbatur, si perspicacius inquirenda sit. Docet enim 1. p. q. 3. art. 3. quòd hoc nomē, Deus, tribus modis accipitur, scilicet, pro natura: pro individuo naturae: pro supposito naturae. Pro natura accipitur, quatenus est nomē commune quasi nomē speciei, vt homo. Pro supposito accipitur, vt homo pro Petro. Pro individuo naturae (inquit) accipitur singularitè; ita vt huius acceptionis non sit aliud exemplum: singulare enim esse in natura Deitatis vt ipsius naturae sit individuum, quod adhuc non sit suppositū; & hoc individuum appellat hunc Deum. Cuius duae conditiones sint in re ipsa; altera, vt non sit suppositum, quod

C Catholica fide confitendum est: altera, vt nihil illi desit ad suppositum, nisi incommunicabilitas, quae est propria suppositi; hic autem Deus, est quid commune; quia est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. At verò in intellectu nostro duas alias conditiones tribuit Caietanus isti individuo; alteram, quòd seclusa fide ab omnibus intelligentibus consideratur vt suppositum: alteram, quòd etiam apud nos, qui credimus supposita esse tria non vnum, in cōsideratione tamen absoluta nomen, hic Deus, significat suppositum; non tamen simpliciter significat suppositum, quia in relatiua cōsideratione, hic Deus, non est suppositum. Et hinc oritur communis querela contra Caietanum, quòd istud individuum fecerit semipersonam, hoc est, personam non simpliciter, sed in cōsideratione absoluta. Itaque secundum Caietanum, hic Deus, in cōsideratione absoluta omnibus modis subsistit, quibus subsistit suppositum, siue persona.

D In hac opinione illud primum displicet, quòd ait hunc Deum esse individuum naturae, & non suppositum: Nam Thom. Caiet. meditatatur quòd hoc individuum

non subsistere de fide est.

4. Caietani opinio. Apud eum nominis, De, 1. acceptio.

Secunda.

Tertia, pro individuo naturae singularitè, quod vocat hunc Deū, Huius duae cōditiones in re ipsa.

Prima. Secunda.

Quae alie in intellectu nostro. Prima.

Secunda.

Individuum istud semipersona, hoc est, persona nō simpliciter seu relatiua, sed absoluta.

5. Prior cōditio in re ipsa quae hic Deus sit in diuiduū naturae, & non sit suppositum.

Impugnatur 1

Hic Deus nihil addit ad Deitatem etiā nostro modo intelligēdi, nisi extrinsecē notā singulārē ostendentē diuersum modum significādi.

6.

Impugn. 2. Individuum naturæ nō est ipsa una seu in diuidua natura, sed res naturæ seu suppositum.

Cōfirmatur impugnatio.

S. Thom.

7. Impugn. 3. Suppositum dicitur res naturæ, quia ad eā addit distinctā rationem formālē obiectā.

addat ad naturam principia indiuidua: quod quidem est falsum, etiam nostro modo intelligendi: Cum enim Deitas non sit multiplicabilis, ut natura corporea; dum in intellectu accipimus naturam diuinam, nihil illi addimus per hæccitatem, quod sit hæc natura, siue hic Deus: ergo natura diuina, & hæc natura diuina, etiam nostro modo intelligendi, non differunt rationibus formalibus, ut humanitas & hæc humanitas; sed differunt aliquo extrinsecō, scilicet nota singulari, quæ ostendit hanc naturam dum dicimus, hic Deus. Itaque dū dico, hæc humanitas, illa nota singularis ostendit mihi naturā singularem, quæ est extra conceptum naturæ communis, & addit differentiam indiuiduam in consideratione logica qua natura communis contrahitur ad indiuiduam, ut principio huius libri disputabamus. Cum verò dico, hæc Deitas, nota illa singularis nullam indiuiduam differentiam mihi indicat; imò neque in Angelis, quia illorum natura specifica non est multiplicabilis: ergo hic Deus, non magis est indiuiduum naturæ, quàm Deus; sed solum differunt modo significandi, quia hic Deus significat explicitè singulare, & Deus nō significat id explicitè, ut lib. 5. tractādū est.

Deinde indiuiduum naturæ videtur aliquid amplius significare, ut non sit ipsa indiuidua natura, sed res naturæ, hoc est, res habens naturam; dicitur autem res naturæ ipsum suppositum: quapropter hic Deus non potest dici indiuiduum naturæ, siue res naturæ, cum non sit suppositum. Et confirmatur, quia conueniret naturæ definitio tota personæ, scilicet quod sit rationalis naturæ indiuidua substantia: ergo natura diuina non est indiuiduum naturæ, sed est ipsa indiuidua natura. Et idem est hic Deus & natura diuina siue Deitas, solo modo significandi distinguente nomina, quia alterum est concretum, alterum abstractum, ut S. Thom. sæpius docet.

Aduertendum est autem quod suppositum dicitur res naturæ, quia est res distincta à natura, quæ habet naturam: quapropter suppositum & natura differunt ratione formali obiecta, & non solo modo significandi. Quare in rebus creatis necessaria est aliqualis distinctio realis inter suppositum & naturam, ut diximus. In Deo verò propter simplicita-

tem, suppositum & natura differunt suis rationibus formalibus, ut attributa inter se; quæ est concors Theologorum sententia. Cum igitur Thom. Caiet. ponit hunc Deum indiuiduum naturæ, querendum est, sitne istud indiuiduum à natura distinctū ratione formali, necne? Nam si dicatur nulla ratione esse distinctum, sed solo modo significandi; in re ista consentimus, & solo modo loquendi dissidemus; quia neque moris est, neque consentaneum, vocare indiuiduum naturæ, nisi ipsum suppositum. Si verò respondeatur illud indiuiduum naturæ distingui ratione formali ab ipsa natura; hoc perfectò non solum incredibile est, sed minus quoque tutum in rebus fidei. Quid enim fingi potest quod addatur naturæ indiuiduæ, nisi proprietates personalis? & ita hic Deus erit persona, quod est contra fidem. Præterea subsistere est modus rei, nihil enim additur supposito dū subsistere dicitur; sed est modus proprius suppositi: ergo subsistere nihil addit diuinæ naturæ, ut scilicet sint res distinctæ suis rationibus formalibus naturæ & subsistēs; sed sanè est modus intrinsecus ipsius naturæ quod sit subsistens ut dicemus p. 2. cap. Et idem probatur ratione apertissima, nam si subsistere est quid essenziale, necesse est contineatur in cōceptu formali essentiæ; ergo id quod subsistit nullo modo distinguitur ab ipsa essentia subsistente: non ergo aliud est essentia, & aliud subsistere; aut aliud natura, & aliud indiuiduum naturæ. Explicatur hoc magis ex illis quæ docuimus lib. 1. impossibile est enim quod Deus Deitate sit perfectior, aut Deitas Deo perfectior, ut ibidem monstratum est: Quod si hic Deus esset indiuiduum naturæ ab ipsa natura distinctū suis rationibus formalibus; illud essenziale, quod est esse indiuiduum naturæ, nō cōtineretur in conceptu formali naturæ; ergo hic Deus esset quid perfectius quàm Deitas, quod est impossibile. Dicendum ergo est quod subsistere est dūtaxat modus entis nihil addens enti; & quod indiuiduum naturæ, quod Caiet. vocat, nullo modo distinguitur à natura, sicut suppositum à natura distinguitur, sed solo grāmaticæ significationis modo, concretè, aut abstractè. Quare hic Deus non rectè dicitur indiuiduum naturæ, aut res naturæ. At verò dum ponitur

Nihil in Deo rectè dicitur naturæ indiuiduum aut res, nisi suppositū.

Si per hæc intelligatur distincta ratio formalis absoluta, cōtrarium minus tutum in fide.

Impugn. 4. Subsistere est naturæ non multiplicabilis siue suppositi modus indistinctus.

Impugn. 5. In Deo si subsistēs seu indiuiduum naturæ est quid essentialeneccesse est cōtineatur in conceptu formali Deitatis. Ostenditur ex lib. 1. c. 33. p. 1. n. 3. & cap. 24. p. 3.

Solum est discrimen in modo significandi concretè aut abstractè.

ent hic Deus individuum nature, periculum obijcitur minus sapientibus, ut existiment esse suppositum absolutum; & cauenda est hæc loquutio.

8.

Posterior cōditio in re ipsa, explicatur.

Deitati deest ad suppositū incōmunicabilitas pro relatione, non pro sola negatione.

9.

Prior cōditio in intellectu nostro, explicatur.

Modus intelligendi in dicitur falsitatem.

Quod ratio naturalis demōstrat esse vnum suppositum, est alienum a fide. Ratio notanda.

10.

Posterior cōditio in intellectu nostro;

Nisi explicetur, est error in fide; scilicet, quod Deitas sit suppositum absolutum.

S. Augustin. Eā non asserit

Explicatur.

Post hæc, quæ docet Caietanus ita notanda sunt, ut dum ait illi individuo nihil deesse ad suppositum nisi incommunicabilitatem, intelligendum sit quod deest illi forma incommunicabilis, quæ est relatio; neque enim deest sola negatio ad suppositum, sed proprietates relatiua. Loquitur quippe Caietan. non de nostro modo intelligendi, sed de re ipsa. Quod si loquendum sit de re ipsa, indiuidua nature diuine addenda est relatio ut sit suppositum.

Deinde quod ait Deitatem intelligi ratione naturali ut suppositum, false indiget & interpretatione: Nam si duntaxat affirmet Deitatem naturali intelligendi modo percipi à nobis per modum suppositi, quia vsi ratione naturali per philosophiā nihil supponimus Deitati, sed illam contemplamur ut vltimū suppositum: hoc quidem verum est; neque ea philosophica notio falsa est; quia modus intelligendi non inducit falsitatem, sicut etiā apprehendēdi separatim quod separatim non est: Et ita philosophi meditantur Deum per modum suppositi vnius: etsi Deus ut Deus, non sit suppositum, sed suppositorum trium natura vna. Si verò quis sentiat Deum ratione naturali cognitum esse suppositum, & hoc iudicium de Deo fuisse philosophis naturale: falsissima est sententia, & à fide Catholica aliena; quia ratio nūquam deflectitur à veritate fidei, etsi non attingat illam nisi à Deo edocta, ut lib. 5. commōstrabimus.

Præter hoc verò illud potissimum in Caietano displicet quod ait nomen, hic Deus, in consideratione absoluta significare suppositum. Quæ quidem verba, nisi mitius explicentur, errorem continent contra fidem, scilicet quod Deitas sit suppositum absolutum: quem tamen errorem Caiet. ibidem improbat. Quidam ut defendant Caiet. afferunt ex S. August. lib. 7. de Trinit. quod putauerit essentiam diuinam dici posse personam. Sed tamen S. August. id non asserit. Et præter hoc, videbatur illi nomen personæ equiuocum; quod etiam essentia posset quadrare, ut nomen substantia, vel hypostasis: sed apud Theologū

A & Philosophum, qui tradit distinctas definitiones suppositi & nature, contra fidem est, quod ponatur in Deo suppositum absolutum, aut persona absoluta. Ea enim est perpetua fides Ecclesie, conciliorumque, & Patrum vna sententia, quod sint supposita tria siue personæ tres, & natura vna. Et inauditum est nomen personæ vnius essentialis, aut suppositi vnius essentialis. Quod si natura diuina non est persona, aut suppositum essentialis; neque in consideratione absoluta, per nomen, hic Deus, significatur persona aut suppositum; nomen enim & conceptus sunt synonyma: sed in consideratione absoluta conceptus nature non est conceptus suppositi: ergo neque nomen significat suppositum. Quod verò non liceat dicere aut credere diuinam naturam esse suppositum, definitum est in sexta synodo, act. 11. vbi dicitur Sabelliana hæresis, si quis velit tres personas in vnam confundere siue colligere substantiam, hoc est, in personam vnam. Qui enim ponit vnā personam, ternarium personarum euertit cum Sabellio.

C Aduertendum ergo est quod à diuina natura possumus separare personas per actum intellectus duobus modis. Primo diuisione; enunciando quod natura non est in personis, quod est hæreticum. Alio modo sola præcisione intellectus, dum cogitamus naturam non cogitando personas. Primo quidem modo, verum est quod si natura non esset in suppositis, ipsa esset suppositum. Quod si intelligamus posteriori modo naturam sine personis in cōsideratione absoluta, scilicet consideratis solis absolutis, natura non est suppositum: aliàs cum abstrahentiū non sit mendacium, quia non est falsitas in abstractione intellectus; si natura in illa abstractione esset suppositum, verè & re ipsa esset suppositū, quod est cōtra fidem. Est ergo in illa cōsideratione natura vnum, & in illa non est plura, quia adhuc non consideratur suppositum: sed ex hoc quod in illa consideratione natura est omninò vna & indiuidua, non sequitur quod sit suppositum, quia consideratur cum ea vnitare, cui potest aduenire multitudo suppositorū. Exemplum est in humanitate Christi antequam assumeretur; considerata enim in illa antecedentia erat omninò vna, sed simul erat cō-

Probatur esse errorem in fide.

In auditū est nomen (seu cōceptus) vnius essentialis personæ, aut suppositi in Deo.

Est contra Synod. 6.

11. Aduert. Duplex cōsideratio nature sine personis. Prima est hereticorum. Secunda.

In posteriori, natura nō est suppositum.

Probatur!

Nature ut sic potest aduenire multitudo suppositorū.

Sic humanitas Christi antequam assumeretur erat vna & cōmunis re ipsa.

munis

munis re ipsa, cum posset esse in supposito proprio & alieno; quia scilicet antecederat in tali unitate, cui unum & alterum suppositum poterat supponi.

12.
Cassian.
explicatur.
Hic Deus verè
intelligitur p
modum sup-
positi.
Non verò es-
se suppositum

Mod^o intelli-
gendi nō res-
pondet modo
existendi.
Ostenditur.

Similiter in-
telligitur na-
tura angelica.

13.
Periculosū est
in fide, si hic
Deus dicatur
persona, aut se-
mipersona, si-
ue incompleta
persona.

Quævis na-
tura est dimi-
diū, imò plus-
quā dimidium
personæ.

Nō dimittit
rationem per-
sonæ quòd sit
absoluta.

Quare explicandus est Thom. Caiet. quòd sicut ante fidem Trinitatis homines intelligentes hunc Deum, intelligebant individuum per modum suppositi, & verè quidè quia intelligebant consideratione absoluta; si tamen intelligerent in illa consideratione absoluta hūc Deum esse suppositum, falsò intelligerent: ita & post fidem Trinitatis receptam, dum intelligimus hunc Deum consideratione absoluta, intelligimus per modum suppositi: modus enim intelligendi non respondet modo existendi, sicut intelligimus concretè quod est abstractū, & abstractè quod est cōcretū. Et ita hūc Deū, qui neque in consideratione absoluta est suppositum, intelligimus per modum suppositi; suppositum enim est cui omnia cōveniunt, de quo formalitè prædicatur, quod subsistit. Et quoad hæc omnia intelligimus naturam divinam ut suppositum solo modo intelligendi, qui idem est Philosophis & nobis. Sed & natura Angelica intelligitur aliquo modo ut subsistens, & quoad hoc ut suppositum solo intelligendi modo, non cōsiderata adhuc hypostatica proprietate, qua constituitur suppositum: sed non verè intelligimus esse suppositum etiam in consideratione absoluta.

Quòd verò hic Deus dicatur semipersona, omninò cauendum est: Nam id quod habet personæ ut dicatur semipersona, vel est ita proprium personæ, ut nō possit alteri cōpetere; vel est tale quid quod possit naturæ convenire. Si hoc secundum datur, nō meritò dicitur semipersona: nam quævis natura dicenda erit semipersona, quia est pars personæ, siue dimidium personæ, imò plusquam dimidium. Si verò creditur hic Deus semipersona, quia habet id quod omninò est proprium personæ, incompletum tamen, & quasi medium: duo errata sunt, & quod constituent hunc Deum personam; & quod constituent personam incompletā: omnes enim res divinæ perfectissimæ sunt, & maximè completæ. Præterea non semipersona dicenda erit, sed perfectissima persona; nam quòd sit persona in consideratione absoluta, non diminuit rationem personæ; absoluta

A enim sunt potiora relativis: quare fingendum esset suppositum absolutum in suppositis relativis. Quamobrem hæc sententia ut periculosa in fide iure optimo exploditur, si divina natura dicatur aut absoluta persona, aut semipersona, siue incompleta persona.

PARS SECVNDA.

Ostenditur Deitatem per se perfectissimè subsistere.

B H Is ergo refutatis superest explicandum, quo pacto Deitas per se ipsa perfectissimè subsistat? nihil enim refert ad quæstionem, siue dicas Deitatem, siue Deum, siue hunc Deum, quia quæstio est de re ipsa, an Deitas subsistat? Verum est enim quòd nomine concreto, Deus, significatur ut subsistens, & nomine abstracto ut forma subsistens. Sed quia de re ipsa disputamus, in qua nulla est distinctio Deitatis & Dei; vel etiam secundum rationes formales, ut probatū est; nihil refert siue Deum, siue Deitatem dicamus subsistentem.

C Ut autem res studiosius & dilucidius agatur, separanda est cogitatione natura à supposito: hæc enim sunt res distinctæ suis rationibus formalibus; & ordine ipso rationis natura divina cum omnibus attributis antecedit supposita; Nam essentialia, & absoluta, & communia, sunt priora personalibus, & relativis, & propriis, ut in Theologia docemur. Inuestigandum igitur est, an natura divina in illa prioritate rationis antequam intelligatur in suppositis, sit per se ipsam perfectè subsistens? Et quia subsistere duobus modis convenit soli supposito, ut dictum est, scilicet ut ultra nō progrediatur, & ut omnibus supponatur; quia probatum est naturam nullo modo esse suppositum absolutum, aut semipersonam, colligitur ut divina natura nō subsistat illis duobus modis, qui sunt proprii supposito. Et hoc est quod asseruit S. Athanasius in Dialogo de Trinitate contra Anomæos, quòd divina essentia non nisi ut in individuis spectatur, hoc est, in hypostasibus, subsistit. Et in eadem significatione dixit S. Thom. 3. p. quòd si natura divina nō haberet personas, posset fieri homo, quia subsisteret, scilicet ut persona: utrobique enim signifi-

Deitas à Deo
siue ab hoc Deo
nō distinguitur
etiā secundum
rationes formales.

2.
Deitas & sup-
positū maxi-
mè.

Quæstio.

1. Conclusio.
Deitas non
subsistit in 1.
& 2. significa-
tione supra p.
1. Probatur.

S. Athan.

S. Thom.

significa-

significatur naturam diuinam non subsistere nisi in supposito, hoc est, non esse vltimū, quod vltra nō progreditur, quod omnibus supponitur, quod est suppositum. Aliās si Deitas subsisteret vt persona, posset fieri homo, quod est propriū personæ.

Alia est nominis interpretatio, qua illud dicitur subsistere, quod per se stat & cohæret, quod nullo nititur. Et obseruandum est quod id quod hoc modo subsistit, est id quod est, & quod operatur: natura enim humana sicut non stat per se, sed in supposito, ita nō operatur neque est id quod est: suppositum autē humanum est id quod est, & quod operatur. Dicendum ergo est quod hic modus subsistendi, non est proprius suppositi, nisi duraxat in natura corporea: illa etenim natura non stat per se, sed in supposito, quasi nixa supposito. Et hoc ostenditur, quia non est id quod est, & quod operatur; sed suppositum est id quod est, & quod operatur. At verò in natura spiritali, qualis est Angelica, forma ipsa subsistit, & est id quod est, & quod operatur, vt sepius docet S. Th. Et anima separata à corpore subsistit per se, & est id quod est, intelligit enim & operatur; imperfectè tamen subsistit, quia est pars totius, quamuis actu sit extra totum. Quare mirum est quod vllus Theologorum neget Deitatem per se subsistere, cum formæ separatæ subsistant.

Imò colligendum est ex ijs quæ docuimus de subsistentia formarum separatarum, diuinam essentiā maximè ac præcipuè subsistere per se ipsā, vel ex eò quod est omninò separata à materia; Cum enim non solū sit separata à materia corporea, sed etiā ab omni potentia passiuā, ipsa est quæ maximè subsistit, quia est ipsum esse subsistens: natura verò angelica non ita perfectè subsistit, quia nō est suum esse. Sit ergo primum argumentū ad probandum quod Deitas per ipsam subsistat: Quoniam forma separata à materia subsistit per se; ergo Deitas quæ est actus purus nō solū à materia, sed ab omni potentia passiuā seiuncta, maximè & perfectissimè per se subsistit. Sed quoniam antecedens assumptum quod formæ separatæ subsistat se ipsis, in opinione versatur, probatur manifestius quod diuina natura per se subsistat: Na-

A tura enim diuina nō pēdet à supposito, aliās haberet causā; sed subsistere, quod est per se stare, est à nullo prorsus pendere: ergo natura diuina per se ipsam subsistit; quæ est euidens demonstratio. Deinde id quod non subsistit per se, sed solū in supposito subsistit, non est per se ens; quia nō est id quod est, sed duraxat est forma entis qua suppositum est ens: sed natura diuina nō solū est per se ens, sed est ipsum esse; ergo nō est solū forma suppositi qua illud subsistat, sed ipsa natura maximè subsistit. Idcirco enim natura creata non existit antequam subsistat in supposito, quia nisi subsistat non existit, vt docuimus; sed natura diuina per se ipsam essentialiter existit; ergo per se subsistit. Explicatur argumentum; existere enim cōuenit subsistenti absolutè; id enim quod non subsistit non est id quod est: quare non absolutè existit, sed secundum quid, scilicet existit in alio. Id autem quod essentialiter existit, simpliciter & absolutè, imò & maximè existit: ergo diuina essentia per se existit absolutè, ac simpliciter; ergo per se subsistit; aliās non simpliciter existeret. Adhuc probatur idē, quoniam id quod est infinitū, est omnibus modis tale; verbi gratia, infinita sapientia est ipse actus sapientiæ, & ipsa facultas, & ipsum obiectum; & sic se habet cætera attributa, quia infinita sunt: sed diuina essentia est ipsum esse; ergo est esse omnibus modis; ergo non solū est forma qua suppositum existit, sed ipsa est id quod existit, & actus existendi. Adhuc probatur idem, quia quod non subsistit non operatur; humanitas enim non legit, aut scribit: Deitas autem per se ipsam operatur, & creat, & gubernat; ergo per se ipsam subsistit. Denique imperfectio quædam est propria entis finiti, quod sit duraxat forma, qua aliud est tale; v. gratia, quod albedo sit forma, qua corpus album est, ipsa verò alba non sit, imperfectio quædam est albedinis; hæc enim quæ sic se habent, definita sunt, & imperfecta: Deus autem ita est sapiens, quod est sapiētia, & ita est sapientia, quod est sapiens; aliās vel Deitas, vel Deus esset quid imperfectum: ergo remotis relationibus personalibus per intellectum, cum adhuc Deus intelligatur ita perfectus vt Deus sit Deitas, & Deitas sit Deus, absque vllō dubio Deus siue Deitas per ipsam

C niā id quod est infinitū, est omnibus modis tale; verbi gratia, infinita sapientia est ipse actus sapientiæ, & ipsa facultas, & ipsum obiectum; & sic se habet cætera attributa, quia infinita sunt: sed diuina essentia est ipsum esse; ergo est esse omnibus modis; ergo non solū est forma qua suppositum existit, sed ipsa est id quod existit, & actus existendi. Adhuc probatur idem, quia quod non subsistit non operatur; humanitas enim non legit, aut scribit: Deitas autem per se ipsam operatur, & creat, & gubernat; ergo per se ipsam subsistit. Denique imperfectio quædam est propria entis finiti, quod sit duraxat forma, qua aliud est tale; v. gratia, quod albedo sit forma, qua corpus album est, ipsa verò alba non sit, imperfectio quædam est albedinis; hæc enim quæ sic se habent, definita sunt, & imperfecta: Deus autem ita est sapiens, quod est sapiētia, & ita est sapientia, quod est sapiens; aliās vel Deitas, vel Deus esset quid imperfectum: ergo remotis relationibus personalibus per intellectum, cum adhuc Deus intelligatur ita perfectus vt Deus sit Deitas, & Deitas sit Deus, absque vllō dubio Deus siue Deitas per ipsam

D

Probatur 3:
Id quod nō subsistit per se, non est per se ens, seu existē- sed secundum quid, scil. in alio.

Probatur 4:
Id quod est infinitum est omnibus modis tale, vt sapientia in Deo.

Probatur 5:
Deitas per se ipsā operatur.

Probatur 6:
Imperfectio est propria entis finiti, v. c. albedinis, quæ sit duraxat forma subiecti albi, ipsa verò alba non sit.

3.
De subsistente in 3. significatiōe.
Hoc subsistēs est id quod est & quod operatur.

Non est propriū suppositi, nisi duraxat in natura corporea.

Natura Angelica sic subsistit.

S. Thom.
Etiam anima separata, licet imperfecte, vt pars.

4.
2. Conclusio.
Sic Deitas per se ipsam maximè subsistit Declaratur.

Probatur 1.
medio maximè probabili.

Probatur 2:
euidēte demonstratiōe.

Confirm.

ipsam essentiā subsistit: subsistere enim dicitur id quod habet essentiā, & per se existit, & operatur. Et confirmatur, quoniam subsistere significat perfectissimum modū entis; sed id quod est perfectissimum continetur ipso conceptu divinæ essentiæ; ergo divina essentiā per se ipsam subsistit.

Hæ rationes ita sunt perspicuæ ut ipsa res non possit versari in dubio.

Quia tamen nonnulli Theologi negaverūt Deitatem per se subsistere, in sensu aliquatenus diverso loquuti sunt. Et quidam negant subsistere Deitatem ut ultimum naturæ; quod quidem verissimum est, quia hoc subsistere est suppositum.

Alij verò aiunt Deitatem quidē subsistere, sed habere subsistentiam à personis; neque enim esse vllam subsistentiā absolutam. Arbitratur autem illud subsistere, quod in nullo est: cum ergo natura divina sit in suppositis, ante supposita non subsistit: fatentur autem ipsum subsistere perfectionem quandam esse; sed eam convenire naturæ divinæ per suppositum.

Primum autem, quod aiunt illud solum subsistere quod in nullo est, falsum esse monstravimus disputando de creata subsistentia: hoc enim subsistendi genus proprium est suppositi; sed quod per se existit & operatur subsistens est, etiam si nō sit suppositum, sed natura.

Quod verò divina essentiā subsistat per subsistentiam personarum, facile refellitur ex iam dictis: tum quia subsistentia nō est aliqua res addita, sed est modus ipse rei; quare si natura subsistit, in eodem sensu est subsistentia absoluta, scilicet modus realis ipsius naturæ; nisi æquivocè accipiamus subsistentiā pro aliqua proprietate addita: tum etiā quia cum probatum sit, hoc pertinere ad perfectionem, & ad existentiam infinitam Deitatis ut subsistat, nullo modo potest hoc habere à personis; alias Deitas considerata absque personis esset quid imperfectum. Deinde cum persona solum addat relationem, etiam addita relatione Deitas esset imperfecta.

Nam relatio non perficit essentiā secundum absoluta & essentialia, quæ sunt communia: ergo natura divina communis tribus personis, esset quid imperfectum. Præterea si natura divina se ipsa non esset infinite perfecta, melior esset persona quàm natura; ergo persona non

esset Deus propter naturā divinā: Deus enim est quid infinite perfectum; sed natura per se non esset infinite perfecta; ergo persona nō esset Deus per naturam, sed per personam: quapropter personæ tres, essēt tres Dij: & aliæ similes demonstrationes in re evidenti possunt facile occurrere.

Alij respondent hanc perfectionem simpliciter deesse divinæ naturæ, ut alteram habeat excellentiorem, quæ est communicabilitas essentiæ. Sed ista responsio peccat in multis; tum quoniam nulla perfectio simpliciter impedit aliā, quia nō esset simpliciter perfectio, ut diximus lib. 1. & 3. Tum quia falsum est repugnare subsistentiam naturæ cum multitudine suppositorum: quod potest exemplo ostendi; nam in homine est suppositū vñ, & natura nō subsistit per se; in Angelo est suppositū vñ, & natura subsistit per se: sicut ergo unitas suppositi per accidēs est ad hoc ut natura subsistat vel nō subsistat; ita & numerus suppositorū per accidēs est ad rei subsistentiā: Tū deniq; si semel concedant in natura divina deesse hanc perfectionē, ut habeat aliā maiore; cōfiteū est necesse fuisse, ut natura divina non sit omnibus modis perfecta, quod impiū est, & absurdissimum.

Alij sunt qui respondeant naturam habere hanc perfectionem subsistendi à personæ; non tamen habere illam extra se, cum natura sit ipsa persona: & addunt, perfectionem hanc esse essentialē, quia nomen, perfectio, essentialē est. Sed inutilis est utraque responsio. Prima, quia natura prioritate rationis antecedit personas; quare necesse est ut præintelligatur imperfecta & cū maximo defectu, si illa non est id quod est, & quod operatur, sed solum suppositum est & operatur. Quod si Deitas per se operatur & existit, ipsum est subsistere. Deinde quavis natura divina & suppositum sit idem, tamen suppositum habet omnia à natura; quia omne bonum divinum commune est tribus personis: ergo impossibile est quod natura habeat aliquā perfectionem à supposito, sine qua imperfecta sit; erit enim id quod commune est, imperfectum: quare non erit communicabile infinitum, sed essentiā imperfecta & finita; infinitum autem erit suppositum (quod est incommunicabile) si illud solum subsistit. Quod verò

aiunt

Persona esse Deus per solā personam.

6. Quorundam responsio.

Refellitur 1. Nulla perfectio simpliciter impedit aliā, lib. 1. c. 29. p. 1. n. 13. li. 3. c. 32. p. n. 5. & 27.

Refellitur 2. Suppositum vñ nature subsistentiam nec exigit, nec rejicit. Sic supposita plura.

Refellitur 3.

7. Aliorū respō. duo cōtinēs.

Quoad primū Refellitur 1.

Refellitur 2. In Deo suppositū habet omne bonū à natura

Aliqui Theologi intelligēdi iuxta primā conclusionē.

Sententia Vasq. ad 1. p. d. 125. cap. 3

Contra illam 1. dictum. Patet ex c. 21. p. 1. & 2.

2. Dictum. Deitas non subsistit p subsistentiam personarum. Probatur 1.

Probatur 2.

Alias Deitas existeret imperfecte, ante, imò & post additam relationem.

Probatur 3.

Quoad secundū
Refellitur, ex
lib. 3. c. 31. p. 3.
à num. 10.
Naturæ nihil
additur à per-
sona nisi rela-
tio, quæ nõ est
perfectio saltò
absoluta.

Sententiã ne-
gans Deitatem
per se subsiste-
re in 3. signifi-
catione supra,
à fide abhor-
ret.

8.

Vltima proba-
tio efficacissi-
ma.
S. Thom.

Relationes di-
uinæ sunt ipsa
relata, & subsi-
stunt propter
infinatē en-
tis relatiui.

Hæc infinitas
est ab essentia.

9.

S. Dionys.

S. Greg. Ny.

ajunt eam perfectionem quam à suppo-
sito habet natura, esse absolutam, quo-
niam perfectio nomen est absolutum,
non est intelligibile, vt docuimus lib. 3.
Cum enim persona nihil addat naturæ
nisi relationem, nihil potest natura ha-
bere à supposito quod non sit relatiuū.
Nomen autem perfectio in Deo est ab-
solutum ideo, quia ratio perfectionis
est existentia absoluta vt ibidem decla-
rauimus: quòd si relatio adderet perfe-
ctionem, illa perfectio addita esset rela-
tiua. Igitur absque vlla repugnantia di-
cendum est, quòd Deitas per se opere-
tur, per se existat, per se subsistat. Et cõ-
traria opinio non solùm probabilis non
est, sed omninò à Catholica veritate ab-
horret; nisi in æquiuoco versemur, vt
subsistere significet vltimò sistere, & in-
cõmunicabiliter supponi, quæ sunt pro-
pria suppositi.

Vltimum argumentum, quod maxi-
mè aduersarios conuincit, accipimus à
S. Thom. de potent. q. 2. art. 1. vbi do-
cet, essentiã diuinam ex se ipsa subsiste-
re, relationes verò diuinæ hoc habere
ab essentia vt etiã subsistant. Cõficio sic
argumentum: Relationes diuinæ subsi-
stunt, quia essentia subsistit; ergo essen-
tia maximè subsistit. Consequentia est
euidens: antecedens probatur: Relatio-
nes diuinæ sunt ipsa relata; nam in re-
bus creatis omne subiectum relationis
est absoluta substãtia; at in Deo id quod
refertur non est substantia aut hyposta-
sis absoluta, sed est ipsa relatio. Quòd
autem ipsa relatio referatur, prouenit
ex infinitate entis, sicut quòd sapientia
sit sapiens, & quòd esse diuinum subsi-
stat; sed infinitas relationis diuinæ est ab
essentia: ergo quòd relatio diuina subsi-
stat ab essentia est; quod S. Thom. ar-
gutè ac sapientissimè dixit; ergo cum
relatio subsistat propter essentiam, ipsa
essentia maximè subsistit.

Confirmatio.

Hæc eadem est sententia Patrum. S.
Dionysius de diuinis nominibus
cap. 1. ait bonitatis subsistentiam ipso
esse suo, esse omnium subsistentium cau-
sam: & paulò post indicat diuinam bo-
nitatem ipso suo esse subsistere. Et S.
Gregor. Nyssen. in enarratione vitæ
Moyssis affirmat præter diuinam essen-

A tiam nihil verè subsistere, quia per se &
per naturam suam nihil aliud subsistit.
At verò Sanctus Hilar. 7. de Trinitat.
hæc & clariùs & doctiùs edocet: dum
enim disputat de ea vnitatem naturæ qua
Pater est in Filio, & in Patre est Filius,
ait hoc esse singulare quòd subsistentiæ
naturæ habeant perfectam vnitatem, &
quòd natura in vtroque ita insit vt &
ipsa subsistat. Quibus verbis significat
& quòd personæ à natura habeant sub-
sistentiam, dum ait eas habere perfectã
vntatē subsistentiæ naturæ, & quòd na-
tura ita subsistat vt sit etiam in subsistē-
tibus. Et aliàs sæpius docet in Deo om-
nia subsistere. Natiuitatem ipsam vo-
cat subsistentem, propterea quòd est
subsistentis naturæ. Sanctus etiam Hie-
ronimus Epistol. 52. ad Damasum. Vna
est (inquit) Dei & sola natura, quæ
verè est: id enim quod subsistit, non ha-
bet aliunde, sed suum est. Et infra. In
tribus personis Deitas vna subsistit.

B At verò Sanctus Augustin. non solùm
ait Deitatem subsistere, sed ferè signifi-
cat hoc esse Deitatis propriū, non per-
sonarum; quia subsistere est ad esse, non
ad aliud. Lege illum 7. de Trinit. cap.
4. & 5. vbi etiam ait quòd substantia
dicitur à subsistendo. Quæ sententia li-
cèt explicanda sit vt & personæ dican-
tur subsistere; nihilominus dubium non
est, quin S. August. existimauerit essen-
tiam maximè subsistere. Et probatur
eius argumento, quia aliàs non ad se ef-
fet, nisi ad se subsisteret. Et quamuis di-
cantur Patres vsurpasse verbum subsi-
stere pro existere per se; idem argumen-
tum constat: existere enim per se, actus
est subsistentis; ergo cum natura diuina
per se existat, per se quoque subsistit.

C Verum est Sanctum Ioannem Damas-
cenum lib. 3. fidei Orthod. cap. 6. opi-
nari naturam diuinam nõ subsistere per
se sed in personis, & personas quæ ha-
bent naturam communem & proprie-
tatem in se ipsis subsistere: fortè acci-
pit verbum subsistendi vt est id vltimū
quod per se coheret, quod est propriū
hypostasis, vt diximus.

D Item attestatur S. Thom. frequentèr
& præcipuè de potentia quæst. 2. artic. 1.
iam commemorato, & quæst. 9. art. 5. ad
13. & ad 15. vbi docet diuinam essen-
tiam esse secundum se subsistentem. Et
in 1. d. 26. quæst. 2. art. 1. & aliàs sæpius.

C c

Et

S. Hilar.
doctissimè.

S. Hieron.

S. August.

Responsio.

Replica.
Existere per
se, actus est sub-
sistentis per se

S. Damasc.

Explicatur.

10.
S. Thom.

Et 1. p. q. 3. docet divinum esse subsistere, & idcirco esse infinitum: quare & sapiētia, quia infinita est, subsistit. Quod expressis verbis docet eadem 1. p. quæst. 30. art. 1. ad 2. dicens attributa subsistere, non tamen esse personas, quia non sunt res distinctæ. Imò naturam Angelicam affirmat per se subsistere, quia est sine materia. Lege Ioannem Capreolum 1. sententiarum d. 16. quæst. 2. ubi satis ostendit hanc fuisse S. Doctoris sententiam, eaque est communis omnium ferè Scholasticorum. Quidam enim arbitrati sunt solam essentiam divinam subsistere, quod tenuit Durand. in 1. d. 26. quæst. 1. & in 3. dist. 1. quæst. 2. Et Héricus Gandavens. quodlib. 3. Ægid. dist. 23. quæst. 2. art. 3. Argent. dist. 26. quæst. 1. Albert. prima. part. summæ tract. 10. quæst. 43. & Paludan. 3. sentent. distinct. 1. quæst. 2. Alij communius, id quod verum est, consentiunt, scilicet & personas subsistere, & naturam etiam subsistere. Quod etiam tenet Ioannes Scotus in 1. dist. 3. q. 2. & d. 26. quæst. unica; & in 3. d. 2. q. 7. & quodlib. 4. art. 2. Pauci verò sunt qui negent divinam essentiam subsistere. Nam & qui negant subsistentiam absolutam, non tamen omnes iidem negant essentiam subsistere: sed nomen subsistentiæ cauent, quia significat hypostasim.

PARS TERTIA.

Examinatur modus loquendi ponens in Deitate subsistentiam absolutam.

1. Negant eam
Alb. Magn.
Alens.
Scot.
Idem alibi aliter.

1. Conclusio.
De re ipsa iudicandum, vt supra.
De subsistentiam primis pro indiuiduo improbat in *Caietano.*

VIdedum iam est, vtrum sit in Deitate absoluta subsistentia? Negant *Albert. Magn.* in 1. dist. 23. art. 1. ad 2. *Alexand. Alens.* 1. p. quæst. 49. memb. 2. *Ioan. Scot.* in 3. dist. 1. q. 5. & quodlibet. 4. artic. 2. licet ipse *Scotus* in d. 1. q. 2. art. 2. & dist. 5. quæst. 2. art. 3. & d. 3. quæst. 2. & d. 26. q. unica, aliter videatur sentire. Et quidem de re ipsa ex ijs quæ probata iam sunt, liquet quid dicendum sit. Nam si subsistentia significet aliquam proprietatem naturæ additam (quod videtur finxisse *Thomas Caiet.* nisi aliter explicetur) hoc iam est improbatum, neque est opinabile, & periculosum est: quid enim prohibet naturam cum proprietate dicere suppositum?

A Quod si subsistentia significet modum ipsum subsistendi, cum is modus non distinguatur à re nisi solo conceptu, non est dubium esse in Deitate subsistentiam suam absolutam non relativam, hoc est, ipsam essentiam absolutam modo suo, sibi que intimo subsistere. Quod si nomen hoc abstractum pro concreto accipiat, vt saepe accipitur, certissimum quoque est esse in Deo absolutam & essentialem subsistentiam, hoc est, absolutum & essentialē subsistens, quod est ipsa Deitas siue Deus. Si denique subsistentia pro hypostasi vsurpetur, quæ significatio communis est in Concilijs, essentia non potest vilo modo dici subsistentia, sicut neque hypostasis, siue suppositum, vt docuimus.

Vt igitur quætionem absoluamus non de re ipsa, sed de vsu nominis differētes, arbitramur licere cuique Theologorum ponere subsistentiam essentialē, sicut ponimus essentiam subsistere; dummodò tamen subsistentiæ nomen idem significet quod subsistere, scilicet perfectum illum modum entis iam explicatum. Hoc probatur auctoritate nonnulla Patrum locis recitatis, qui videntur meminisse huius nominis subsistentiæ in divina natura. Confirmatur, quoniam subsistentia accipitur quoque pro existentia, quæ haud dubie est essentialis in Deo. Denique probatur potissimum verbis, quæ leguntur in Epistola Agathonis Pape, quæ habetur in sexta Synodo actione 4. ubi vocatur trium subsistentiarum siue personarum vnam subsistentiam. Ita enim legit *Carranza* in summa conciliorum Synod. 6. sessione 4. ad finem, & est communis lectio in codicibus antiquis: licet in novis editionibus, quæ est *Surij* altera, & altera ad *Sixtū* 5. non vnā subsistentiā, sed vnam substantiam legamus. Et quidem trium subsistentiarum vnam subsistentiam dicere, non aptum esse videtur; neque enim Deus est trium subsistentium vnum subsistens essentialē: quare videtur non sine causa emendata versio apud Recentiores. Quidam verò durè commentantur, quod sit trium subsistentiarum, hoc est, subsistentium, vna subsistentia, hoc est, vna ratio subsistendi absoluta. Ad libitum enim est & non secundum rationem, in eodē enunciato nomen idē vsurpare in

2. pro modo subsistendi.
3. pro absoluto subsistente.
4. pro hypostasi.
2. Conclusio. Vsurpatio subsistentiæ essentialis, p. modo subsistendi licita est.
Probatur 1. Confirmatur.
Probatur 2. potissimum.
Epist. Agathonis, in Synod. 6. 1. lectio. Carranza. Co. licesanti qui. 2. melior Sur. versio ad Sixt. V.
Aliqui explicant subsistentiarum, id est, subsistentium.
Reselluntur.

in abstracto; & in concreto; & vnam
 substantiam interpretari vnam ratio-
 nem subsistendi absolutam. Verum est;
 quod in nonnullis codicibus legitur tri-
 um personarum vna substantia; quæ
 lectio nihil habet absurdi. Sed quid-
 quid sit de versionibus; sanè ij, qui sub-
 stantiam essentialem ponunt, non nihil
 ex hoc loco habent sibi patrocinij, iux-
 ta antiquam versionem. Sed & in Con-
 cilio Constantin. 6. actione 11. dicitur
 substantiam enunciari essentialiter, &
 personaliter: si essentialiter accipiatur, es-
 se vnam substantiam; si personaliter, es-
 se tres substantias. Et ita videtur diri-
 mi omnis quæstio.

Rusticus etiam diaconus libr. contra
 Acephal. ait substantiam non esse no-
 men vnum, hoc est, vniuocum; sed ali-
 quando significare Patrem, aliquando
 essentiam; & ibidem commemorat, in
 epistola S. Cyrilli 3. ad Nestorium, & in
 Synod. Chalcedonensi substantiam dici,
 & pro natura, & pro persona. Et id
 colligitur ex Mario Victor. lib. 2. con-
 tra Arium. Et videtur idem sentire S.
 Ioan. Damasc. lib. 1. de Triade, *Dicimus*
(inquit) unumquemque trium absolutam
habere substantiam. Cum ergo substi-
 tantiarum personarum propriæ, non sint
 absolutæ, sed relativæ, consequens est,
 vt vnam substantiam absolutam natu-
 ræ diuinæ intellexerit in personis tri-
 bus. At verò S. Thom. in 1. d. 26. q. 1. ar.
 1. ad 4. non solum substantiam abso-
 lutam diuinæ naturæ agnoscit, sed ait
 substantiam magis propriè accommo-
 dari essentiæ, quam personæ: quod ta-
 men 1. p. retractauit planissimè substi-
 tantiam personis attribuens. Eandem
 substantiam absolutam diuinæ naturæ
 commemorat Doctor Sanctus d. 21. q. 2. ar.
 2. art. 1. Eandem ponunt Durand. in 1.
 d. 13. q. 2. & in 3. d. 1. q. 2. & d. 26. q. 1.
 & Richard. dist. eadem, q. 2. art. 1. & dist.
 23. art. 2. q. 2. Egidius eadem dist. 23.
 q. 2. & 4. Heruzus quodlib. 10. q. 4. ar. 3.
 Ioan. Capreol. d. 23. q. unica ad primū
 contra secundam conclusionem, & dist.
 26. q. 1. ar. 3. Thom. Caiet. 3. p. q. 2. ar. 2.
 & q. 3. artic. 3. & q. 39. ar. 4. & Francisc.
 Ferrar. contra gent. cap. 26. & Vigue-
 rius de Catholicis institutionibus, cap.
 20. Nihil ergo formidanda est tot Do-
 ctoribus stipata sententia, vt dicamus
 absolutam substantiam diuinæ naturæ

A Nihilominus dicendū est, melius esse
 consultum, vt non dicamus essentialem,
 & absolutam substantiam; ne videamur
 hypostasim dicere. Hunc autē mo-
 dum loquendi idē approbamus, quia
 Concilia sæpius definiunt esse tres sub-
 stantias; igitur vt caveatur apud nos
 æquiuocum in rebus fidei, separandum
 est hoc nomen ab alijs significationibus
 vt sit nomen personale, siue significet
 proprietatem suppositi, siue ipsam sup-
 positum. Et confirmamus hoc auctori-
 tate Concilij ipsius, dum ait, Sabellianū
 errorem esse confundere tres personas
 in vnam substantiam. Quamuis igitur
 liceat vsurpare substantiam, non pro
 hypostasi, sed pro aliquo modo entis,
 vel existentia, de quo Concil. nihil defi-
 nit: satius tamen erit absolutè negare
 substantiam vnam, & confiteri substi-
 tias tres. At verò S. Thom. et si in 1.
 sententiæ multas significationes tra-
 diderit huius nominis, tamē in sua sum-
 ma semper vocat substantiam hypo-
 stasim, & nullam huic nomini significa-
 tionem aliam tribuit, vt consonaret sci-
 licet cum verbis Conciliorum. Præ-
 terea Surius in noua versione Conciliorū
 in epistola Agathonis recitata, non le-
 git vnam substantiam, sed vnam sub-
 stantiam: qui videtur rectè correxisse
 litteram; & ita vertit Iouerius, quem Su-
 rius sequitur. Ex Latinis verò S. Hiero-
 nymus epist. 17. de explanatione Sym-
 boli ad Damascum, hypostasim pro sub-
 stantia declarat. Et S. Gregorius, vt
 refertur lib. 1. Registri, epistol. 41. substi-
 tias pro personis vsurpat. Et Ri-
 chard. de S. Viatore lib. 2. de Trinit. cap.
 14. & lib. 4. cap. 16. 17. & sequentibus.
C Boetius verò cum Græcis substantiam
 non vsiam, hoc est, naturam; sed vsio-
 sim, hoc est, suppositum; interpreta-
 tur.

D Hoc verò vel idē maximè vtile erit,
 vt auferatur locus minus sapientibus
 dubitandi, & multa inquirendi circa ab-
 solutam substantiam; cum ea nihil sit
 nisi modus ipse perfectus entis. Quam-
 obrem neque appellandum est vnum
 subsistens essentialē, sed vna essentia
 subsistens: nam nomen subsistens abso-
 lutè significat suppositum, sicut & sub-
 stantia. Adiectiuum verò est partici-
 pium, & significat rem subsistere. Si no-
 men nouandum esset, diceremus rectè

on 24. nov
 23. concl. ou
 Satius est ab-
 stinere à no-
 mine absolute
 substantia.
 1. ratio, prop-
 ter concilia.

Confirmatur
 Synod. 6.

S. Thom.

Surius in
 noua versione.

Iouerius.
 Ex Latinis
 S. Hieron.

S. Gregor.

Richard.

Cum Græcis
 Boetius.

5.
 2. ratio ab vti-
 litate.

Non est dicen-
 dum vnum sub-
 sistens essentialē
 le, sed vna esse
 tia subsistens.

3. lectio non
 absurda.

Probatur 3.
 Conc. Const.

Rusticus.

Aoud eum
 S. Cyrill.
 Synod. Chal-
 ced.

Pro hac parte
 Mar. V. d.
 S. Damasc.

S. Tho. in 1.
 almiū fauens.

Eiusdem retra-
 ctatio.

Idem.
 Durand.

Richard.
 Egid.
 Heru.
 Capreol.

Caiet.
 Ferrar.
 Vigue.

Nomine no-
uo dici posset
absoluta con-
sistentia.

absolutam consistentiam; quia natura
diuina in eo sensu subsistit, quia consi-
stet; & ita cautum esset a nomine equi-
uoco. Et ita usurpauit Sanctus Cyril-
lus consistere pro subsistere libr. 1. The-
sauri cap. 9. Sed hec satis sint de nomi-
nis significatione.

CAPVT XL.

Argumenta refelluntur.

1.
1. Argum.

In oppositum occurrunt hęc argumē-
ta. Persona diuina est id quod est, &
id quod operatur; & Deitas est illi ratio
existendi, & operandi: ergo non Deitas
sed persona subsistit; & hoc est quod as-
serimus ex doctrina Arist. actiones esse
suppositorum. Et confirmatur, quoniam
esse id quod est, & esse in aliquo, sūt mo-
di oppositi entis; sed natura diuina
est in supposito: ergo ipsa nō est id quod
est.

Aristot.
Confirm.

2.
2. Argum.

Secūdo: Si natura diuina esset in vno
solo supposito, distinguenda hęc essent
vt suppositum esset id quod operatur, &
subsisteret; natura verò solū esset ratio
operandi sed eodem modo cōparatur
natura diuina cum singulis suppositis, ac
si esset in vno solo; ergo non natura, sed
suppositum subsistit.

3. Argum.

Tertiò: Id quod est, & quod subsistit
non potest communicari, sed Deitas est
communicabilis secundū fidem Catho-
licam; ergo non est id quod est, & quod
subsistit. Probatum maior propositio,
nam hęc est falsa, Pater communicat
Filio Deum; & hęc est vera, communi-
cat Deitatem; quod ideo accidit, quia
Deus significat naturam per modū sub-
sistētis, & Deitas significat naturam per
modum formę; ergo Deitas vt subsistēs
non est communicabilis; ergo Deitas vt
Deitas est, non subsistit; aliās non com-
municaretur. Explicatur hoc, nam Pater
non communicat Filio id quod est, sci-
licet subsistens, siue suppositum; sed cō-
municat id quo est, scilicet naturam;
ergo natura per se non subsistit. Et con-
firmatur sententiā Sancti Thomę de
Potentia quęst. 9. artic. 3. ad 5. vbi ait:
quod ex hoc, quod aliquid est subsistēs,
de pluribus predicari non potest.

Confirm.
S. Thom.

Ad 4. arg.

Quartò: Hoc discrimen ponūt Theo-
logi inter subsistentiam & existentiam,
quod existētia est actus essentia, & sub-

A sistētia est actus suppositi: sed subsiste-
re est actus subsistentia; vt S. Thom. do-
cet in 1. dist. 23. quęst. 1. art. 1. ergo tam
subsistentia, quam subsistere in solo sup-
posito inuenitur.

Idem.

non ostendit
5.
Vltimum.

Vltimò probatur quod hic Deus sit
individuū nature, & suppositū in cōsi-
deratione absoluta: Nam in illa cōsi-
deratione est subsistens, & est incom-
municabile; quia remotis relatiuis non
est communicatio in Deo: ergo est sup-
positum.

Aduertenda.

Pro refutandis argumētis operapre-
tium erit expendere, quomodo na-
tura subsistens se habeat ad suppositum
ita vt sit in subsistente, & ipsa subsistat?
Et quidē in natura corporea, quę non
subsistit per se, sed in supposito, ipsa pro-
prietas addita supposito non solū fa-
cit incommunicabile, sed facit subsistēs:
ita tamen vt sola proprietate faciat in-
communicabile; subsistens verò faciat
proprietate & natura simul, quatenus cō-
iunctum ex vtraque est simpliciter ens.

6.
1. Difficultas

Responso.
In nobis sola
pprietas facit
incommunica-
bile.

Subsistēs per se
leu. suppositū
natura & prop-
rietate simul.

Itaque suppositum ex vtraque cōposi-
tum, scilicet ex natura & proprietate,
subsistit per se; neutra tamen per se sub-
sistit, neque natura, neque proprietate.

Neutra per se
subsistit.

In Angelis verò, quia ipsa natura per se
subsistit, ipsa est suppositum, & ipsa ope-
ratur. Itaque humanitas non est suppo-
situm, sed est natura dumtaxat supposi-
ti. Forma verò subsistens ipsa est suppo-
situm, & ipsa natura subsistens est sup-
positum, vt Sanctus Thomas sapiens do-
cet; & vtrumque subsistit, & vtrumque
operatur. Quid enim prohibet quod
vtrūque operetur, cum vtrūque sit idē,
scilicet natura & suppositum?

In angelis na-
tura subsistit,
& est ipsū sup-
positum.

S. Thom.

Igitur si
naturam subsistentem per se cōsideres,
id quod est, & id quo est, solo modo sig-
nificandi distinguuntur, non verò ratio-
ne formali obiecta; quod antea obser-
uauimus Deitatem esse in Deo, & Deum
habere Deitatem solo modo intelligendi,
cum in re intellecta nulla sit distinctio.

In Angelis verò non habemus nomina
concreta & abstracta, quibus hoc ex-
plicemus. At verò si eandem naturam
subsistentē cōsideres in supposito, isto
modo natura non subsistit per se, sed est
forma suppositi; & isto modo natura est
in supposito, vt in aliquo distincto; quę
distinctio etiam in Angelis est aliqua-
tenus.

Natura subsis-
tēs cōsideratā
in supposito est
forma suppositi
vt distincta
in re saltē intel-
lecta, ideoq; vt
sic nō subsistit
ipse, sed in alio.

tenus realis, vt docuimus: & in Deo est distinctio in re ipsa intellecta; cū suppositum & natura distinguatur suis definitionibus siue rationibus formalibus. Igitur mirum non est, quod in ijs quorum natura subsistit, vtrumque operetur, scilicet natura & suppositum, cum suppositum sit ipsa natura, quamuis eadem natura in supposito sit forma operandi.

7. Natura angelica vt nō nisi personalitate completa existit; ita nec perfecte subsistit, nec operatur se, id est, prius natura quam persona.

Sec^o Deitas, Probatur in operationibus internis.

Obiectio.

Occurritur. Deitas non perficitur per personas vt possit operari ad extra.

8. 2. Difficultas

Responsio.

Si Deus esset vnicū suppositū, hoc esset absurdum & distinctū nostro modo intelligendi à Deitate.

Exemplum in Angelis.

Aduertendum tamen est quod sicut natura Angelica non perfecte subsistit per se, quia non est per se completa; eod quod non existit nisi personalitate completa; ita neque per se operatur, quasi prius operetur quam persona: quoniam quod adhuc non existit, non operatur, neque est perfectum operationis principium. Natura verò diuina quia per se existit, per se primò operatur vt perfectissimū operationis principium. Nam & ante personas intelligitur Deitas operari operationes internas, scilicet intelligere & velle. Verum est quod prius natura est persona, quam operetur extra se; quia emanatio personalis intra diuinam substantiam, antecedit emanationem ad exterius creaturas, vt diximus lib. 2. Sed hoc non prouenit ex defectu naturæ, quasi perficiatur per personas, vt possit operari; sed quia operatio interna & naturalis necessario antecedit operationes liberas extra Deum.

Aliud dubium expendendum hinc est circa hanc thesim conditionalem, si Deus esset vnicū suppositum, quo pacto illud distinguemus à natura subsistente? Respondendum breuiter, quod ratio formalis suppositi nō est subsistere, sed quædam proprietates positivæ (vt docuimus) vltimò incommunicabilis. Quapropter si cogitando fingamus essentiam diuinam in vno solo supposito, adhuc distinguemus illam à supposito, nostro modo intelligendi: ita vt ipsi naturæ nostro modo intelligendi adderemus proprietatem absolutam, qua esset vltimò incommunicabilis. Et ita eodem modo natura esset in supposito quasi in aliquo distincto; alias nō esset eadem ratio communis suppositi creati & increati. Et similiter dicendum est de Angelis, quod cuique speciei productæ & subsistenti additur sua proprietates naturalis positivæ, qua sit suppositum, & hanc proprietatem significamus nomine Gabrielis; & vtrumque sub-

Asistit tam naturæ speciei in Angelis, quā suppositum. Quare & in Deo vtrumque subsistit & natura & suppositum.

Responsio.

Ad argumentum primum respondetur; quod in formis separatis vtrūque subsistit & operatur tam natura, quā suppositum, maxime verò diuina natura. Cum verò Arist. negat naturam operari, ponit exemplum in natura corporea, vt humanitas quæ non scribit, aut legit. Ad confirmationem respondetur distinguendo, nam si modi illi sint reales, repugnant eadem, scilicet vt res aliqua sit id quod est, & sit in alio. Id enim quod est, est habens; & id quod est in alio, est res habita, inter quas res est distinctio. Sed si hi modi sint in solo intelligente, negamus quod esse id quod est, & esse in aliquo, sint modi repugnantes: nam Deitas est in Deo, & est Deus; & ita Deitas est in subsistente, & est subsistens. Duplicitèr tamen alias repugnant isti modi. Primū quia id quod est in alio pendens & nixum illi, non est id quod est, sed forma entis: quo pacto natura corporea, quia pendet à subsistente supposito, ipsa nō subsistit per se. Alio modo id quod est vltimum, in nullo est, qua ratione suppositum, quia est vltimū quod est, in nullo est. At verò Deitas, quia non est in supposito pendens ab illo, potest ipsa subsistere; & quia non est vltimum subsistens, potest esse in vltimo subsistente, scilicet in supposito, quāuis & ipsa subsistat. Nam considerata vt forma suppositi, est in supposito; & etiam considerata secundum se ipsam, subsistit & operatur. Quare hi modi cognoscendi Deitatem vt subsistentem & vt formam subsistentis, non pugnant inter se.

Ad secundū respondetur negando assumptum, quod scilicet si natura esset in vno solo supposito, ipsa non subsisteret, sed suppositum. Id enim argumentum vrget Thom. Caiet. qui ex eo quod plura supposita sunt vnus Deus, probat quod vnus Deus sit subsistens. Quam rationem Caietani nos improbabimus lib. 5. Dicendum igitur est, quod etsi vna esset persona diuinæ naturæ, adhuc subsisteret natura ipsa & persona, vt in Angelis accidit; quia vna est natura & vnum suppositum, & vtrumque subsistit, vt diximus.

Ad 1. argum.

Aristot. explicatur.

Ad Confirm.

Hi modi, scilicet esse id quod est & esse in alio, si sint in solo intelligente, nō sunt repugnantes.

Alias dupliciter pugnant. Primò. Secundò.

Deitas nō est in supposito pēdēs ab illo. Nec est vltimū subsistēs.

Ad 2. argum.

Vrget Caietanum, vt lib. 5.

Soluitur ex aduert. n. 6.

11.
Ad 3. arg.
Formaliter loquendo, Pater communicat Deitatem, non Deum.

Deitas comunicatur & subsistit.
Sed cū significatur ut forma, & consequenter ut comunicata, nō significatur ut subsistens.

Simile in relatione consistit tuere personā & subsistente.

Ad Confirm. Respond. 1.
Subsistēs nō predicatur de pluribus prädicatione vniuersalis.

Respond. 2.

12.
Ad 4. arg.
Subsistentia pro perfecta existentia, est actus suppositi creati.

13.
Ad vltimum patet ex c. 39. p. 1. num. 2.

Ad tertium respondetur, quod id comunicatur quod est formale principium operationis, scilicet natura quatenus est forma operationis: quamobrem si formaliter loquendum sit, Pater communicat Deitatem, non Deum: Deitas enim est forma generantis, non verò Deus. Cum verò infertur; ergo id quod subsistit non est communicabile: negatur consequentia, neque enim solus Deus subsistit; sed Deitas quoque subsistit, quæ comunicatur. Deitas tamen significatur ut res comunicata, quia significatur ut forma; & Deus non significatur ut forma; & ideo nō comunicatur Deus, sed Deitas. Sed tamen comunicatur natura subsistens, scilicet natura quæ per se subsistit: Nihilominus dum significatur ut comunicata, non significatur ut subsistens: sicut etiam ratio constituit personam, & subsistit; sed quatenus constituit, non intelligitur ut subsistens, sed ut proprietas subsistentis: hæc enim omnia significant diuersos intelligendi modos. Ad confirmationem respondetur, quod subsistens non predicatur de pluribus prädicatione vniuersalis; ut forma Angelica specifica, eò quod subsistit, non predicatur de pluribus indiuiduis; quia forma subsistens non potest multiplicari: & ita non predicatur Deus de pluribus, quia non sunt plures Dij. Respondetur etiam quod si subsistere accipitur ut est quid vltimum, est etiam incommunicabile, & nullo modo dicitur de pluribus: neque verò hoc modo natura diuina subsistit, ut iam declarauimus. Sed prior commentarius est magis congruus doctrinæ Sancti Thomæ.

Ad quartum respondetur quod subsistentia, aliquando significat existentiam per se, quæ in rebus creatis est actus suppositi. Et ita possumus explicare illud proloquium, quod in rebus creatis existentia quæcunque est actus cuiusvis essentis; subsistentia verò, quæ est perfecta existentia, est actus suppositi creati: diuina verò natura hoc habet singulare, quod ante hypostasem considerata iam intelligatur existens per se.

Ad vltimum iam diximus quod natura diuina in consideratione absoluta, in ea significatione subsistit, & est incommunicabilis, qua significatione hæc non sunt propria suppositi, scilicet ut subsi-

stat per se stando à nullo pendens, & ut sit incommunicabilis pluribus indiuiduis, quod est esse singularem & indiuiduam. Sed non est incommunicabilis ut non sit alicuius, quæ est propria ratio suppositi. Imò pertinet ad considerationem absolutam diuinæ naturæ ut intelligatur comunicabilis pluribus suppositis secundum originem internam, ut lib. 2. docuimus: etsi simul intelligatur incommunicabilis, hoc est, singularis non multiplicabilis, quia non sunt Dij multi.

CAPVT XLI.

Tres sunt in Deitate relatiua subsistentia.

Postquam declarauimus quopacto Deitas subsistat, & de modo loquendi differuimus sitne dicenda absoluta subsistentia. Hoc cap. agendum est de relatiuis subsistentijs, de quarum intelligentia disceptatio est apud Doctores: nam quod personæ subsistant, nulli est dubium, cum maxime suppositi sit subsistere, ut supra explanatum est. Sed sunt, qui existimant personas diuinas subsistere non subsistentijs relatiuis & distinctis, sed vna subsistentia absoluta quæ sit propria naturæ diuinæ. Ita sentiunt Durand. in 1. d. 26. q. 1. & in 3. d. 1. q. 2. Henr. Gandau. quodlib. 3. q. 2. Palud. in 3. d. 1. q. 2. & Francisc. Ferrar. lib. 4. contra gent. cap. 26. Omnes ij negant plures subsistentias relatiuas, & vnam subsistentiam absolutam constituunt.

At verò cū nomen subsistentiæ æquiuocum sit, ut videre licet apud S. Thom. in 1. d. 21. q. 2. art. 1. quæstio ipsa tractata absque nominis interpretatione viros etiam doctos impedit atque implicat, & in partes contrarias trahit. Illa autem prima tollatur nominis ambiguitas ne subsistentiam pro existentia vsurpemus: alium enim locum ea quæstio postulat, sitne in Deo relatiuæ existentia.

Alia est nominis æquiuocatio ut subsistentia accipitur pro hypostasi, quæ est nominis huius vsitata significatio, maxime quia apud Grecos hypostasim Latini dicimus subsistentiam. Et quidem hac nominis interpretatione secundum fidem Catholicam affirmandum est tres esse in Deo relatiuas subsistentias siue hypostasies.

Deitas subsistit p se, à nullo pendens: & est incommunicabilis pluribus indiuiduis, nō pluribus suppositis.

1. Sent. ponēs in personis diuinis subsistentiam tantū absolutā Deitatis.
Durand.
Gandau.
Palud.
Ferrar.

2. Nomen subsistentiæ æquiuocum.
S. Thom.
1. Acceptio pro existentia, omittitur.

3. 2. acceptio pro hypostasi.
In hac, de fi. de est tres esse in Deo relatiuas subsistentias siue hypostasies.

postas: Ita definitum est in pluribus Concilijs. Et quamvis nomen istud sit abstractum, accipitur tamen pro concreto, scilicet pro hypostasi subsistente. At verò in hypostasi diuina subsistente, siue in supposito diuino est proprietas hypostatica iuxta Orthodoxam doctrinam ponenda, vt in Patre paternitas, in Filio filiatio. Et hæc proprietas in persona dicitur personalitas, in hypostasi forma hypostatica, in subsistente supposito dicitur subsistentia, quæ est tertia nominis significatio à Theologis usurpata. Qua significatione non minus certum est, esse in Deo tres subsistentias relatiuas, hoc est, tres proprietates suppositorum, quoniam constat ex Concilijs supposita distingui proprietatibus relatiuis. Ergo si nomine subsistentiarum significemus proprietates personarum, confitendum est secundum fidem Catholicam esse in personis tribus tres subsistentias relatiuas, hoc est, tres proprietates hypostaticas: quem modum loquendi postea auctoritate confirmabimus.

Accipitur ergo subsistentia pro existentia; pro hypostasi, siue supposito; & pro hypostatica proprietate. Et adhuc usurpatur vt synonymum substantiæ siue sit prima, siue secunda substantia, vt colligitur ex Boetio lib. 2. de duabus naturis, & Alex. Alens. 1. p. q. 53. membr. 3. Quæ significatione essentia diuina est subsistentia, hoc est, substantia. Hoc enim nomen est æquiuocatione plenissimum.

In tam ancipiti, atque incerto nominis usu, accidit noua vacillatio, si substantiam pro modo, & ratione subsistenti accipiamus. Nam subsistere quoque æquiuocum est: quod si indicet id quod vltimò sistit siue sub omnibus sistit; proprium est suppositi subsistere, & ratio subsistenti est hypostatica proprietas. Et ita sunt in tribus suppositis tres subsistentiæ, vt iam diximus, hoc est, tres proprietates hypostaticæ, quæ sunt tres rationes subsistenti. Natura autem diuina hac significatione non est subsistentia, quia non est ratio subsistenti vltimò, & sub omnibus, quod est proprium suppositi.

Si verò subsistere significet modum entis perfectum, quod per se constat, & coheret, tum diuina natura est sibi ipsi ratio subsistenti, & in eo sensu est sua-

A met subsistentia, quia cuiuscunque perfectionis, siue modi perfecti entis, natura diuina sibi ipsi est ratio. Imò diuina natura hac significatione est subsistentia personarum, & relationum diuinarum; quia huius perfecti modi entis, quod diuinæ personæ, & relationes subsistant, diuina natura est prima ratio, vt antea docuimus. Et ad hoc fortè respexerunt ij Doctores, qui diuinas personas aiunt subsistere per subsistentiam naturæ; quia natura diuina est prima ratio subsistenti ipsis personis. Non tamen debuissent negare subsistentias suas relatiuas ipsis personis. Quia quæque persona ex proprio modo entis perfecti subsistit; & ita in ipsis subsistentibus relatiuis meditatur relatiuas subsistentias, hoc est, modos, siue rationes subsistenti. Et hæc fuit causa dissidij inter Doctores, qua exposita possunt facile in consensum reuocari controuersia dirimptâ; quia tam natura, quam proprietas est causa subsistenti, eò quod variatur significatio verbi istius. Et quoniam subsistere essentialiter per se stando præcipuum est, absolute dicendum est, quod Deitas est ratio subsistenti ipsis personis; proprietas verò est ratio subsistenti incommunicabiliter, & relatiue. Et hoc confirmatur auctoritate S. Augustini, quoniam subsistere ad se est; nisi ergo addatur quod relatiue subsistit, subsistere simpliciter dicitur quod absolute subsistit. Nam & ipsæ personæ diuinæ, quæ maximè subsistunt, absolute subsistunt secundum naturam; relatiue verò subsistunt secundum quid, scilicet ad aliud secundum relationes. Itaque in hoc sensu, etiam tres sunt relatiuæ subsistentiæ, scilicet tres causæ subsistenti relatiue ad aliud, & incommunicabiliter; & vna est subsistentia absoluta, si ita loquendum sit, scilicet vna causa subsistenti absolute.

B Postremum est, vt differamus de ipsa subsistentia formaliter non de causa subsistenti, sed de eo ipso quod est formaliter subsistere. At verò cum iam antea docuerimus constanter subsistentiam nihil addere rebus, sed duntaxat esse modum entis intrinsecum; nihil magis perpicuum est, quam vt natura diuina subsistat modo sibi intrinseco absolute, & ad se; persona verò subsistat modo ipso naturæ absolute ad se, & modo sibi proprio relatiue ad aliud: modi enim intrin-

C **D** **E** **F** **G** **H** **I** **K** **L** **M** **N** **O** **P** **Q** **R** **S** **T** **V** **X** **Z**

quod per se constat, diuina natura est sibi ipsi ratio sic subsistenti, & suamet subsistentia, imò & personarum, & relationum diuinarum. Hinc i. sent. explicatio.

Eiusdem vitiū Controuersia inter Doctores dirimitur.

Absolute dicendum quod Deitas est ratio subsistenti personis: proprietas est ratio subsistenti incommunicabiliter & relatiue.

Confirm. ex S. Augustin. Subsistere simpliciter ad se est Diuinæ personæ relatiue subsistunt secundum quid, sc. ad aliud.

Coroll. In hac significatione tres sunt relatiuæ subsistentiæ, & vna absoluta.

7. 2. Dub. De ipsa subsistentia formaliter, seu p modo subsistenti.

Prænotatio ex c. 21 p. 2. n. 4 Subsistentia nihil addit rei

1. Concl. In diuinis natura subsistit modo absolute, & ad se, per-

3. acceptio pro proprietate hypost.

In hac no minus certum est esse in Deo tres subsistentias relatiuas, seu proprietates hypost.

4. acceptio pro substantia, siue i. siue 2.

Boetius. Alens.

1. Dub. De subsistentia pro ratione subsistenti.

concl. Si subsistere in dicit id quod sub omnibus sistit, ratio sic subsistenti, siue eiusmodi subsistentia est propria hypost. & sunt tres, vt n. 3.

Natura diuina no est sic subsistentia, seu ratio subsistenti.

2. concl. Si subsistere in dicit modum entis perfectum

sona modo natura absoluto, & relatio sibi proprio. De relativo, 1. probatio. Modus subsistendi, ut potest intrinsecus, continetur in conceptu diuinae relationis, ut sic.

S. Thom.

8. Prenotationis explicatio pro 2. prob. Modus intrinsecus nihil addit rei, cuius est modus intrinsecus, aliter rei maxime.

2. probatio.

Suppositum addit naturam subsistere ut ultimum. Quare hoc subsistere relatiuum est.

Confirm.

Relatio diuina cum affert suppositum, affert subsistens, atque adeo relatiuum, nam absolutum an recedit.

Confirm. 2.

Pater ut sic, est id quod generat, & quod refertur ad Filium, quare ut sic subsistit, atque adeo relatiuum, nam si absolute, bis includeretur

seel non sunt rationes formales adiecte, sed intime continentur in conceptu cuiusque rei. Cum ergo relatio sit res distincta a natura, distincta, inquam, non re, sed definitione; & relatio ipsa subsistat, quia relatio diuina est id quod est, & quod operatur; in ipso conceptu, & definitione relationis diuinae continetur hic modus entis, scilicet quod subsistat. Et ita persona diuina secundum naturam subsistit ad se, secundum relationem subsistit ad aliud. Vel etiam, ut utar verbis S. Thom. persona diuina, ut est essentia, subsistit ad se; ut est relatio, subsistit ad aliud.

Aduertendum est autem id quod diximus, scilicet subsistere, vel subsistentiam nihil addere rebus; quod est intelligendum eo pacto quo modus intrinsecus nihil addit rei, cuius est modus intrinsecus: verbi gratia, supposito subsistere ut ultimum quod in nullo alio est, nihil addit, sed est modus intrinsecus suppositi: at verò naturam diuinam subsistere ut ultimum, aliquid addit; addit quippe esse suppositum, quia hic modus est intrinsecus huic supposito, sed non est intrinsecus naturam. His autem explicatis euentius constat, quod in supposito sit relatiuum subsistere formaliter: nam suppositum addit naturam hunc modum subsistendi, scilicet ultimum incommunicabiliter subsistere; sed quidquid additur naturam diuinam est relatiuum; ergo hoc subsistere, & hic modus entis relatiuus est, non absolutus. Et confirmatur, quoniam id quod relatio secum affert, multiplicatur multiplicata relatione (quae regula certissima est, ut postea docebimus) sed relatio diuina affert secum subsistens, affert enim suppositum, quod maxime subsistit; ergo multiplicatur relatiue subsistens. Probatur consequentia, quoniam non affert relatio subsistens absolute, hoc enim antecedit; ergo affert subsistens relatiue quod multiplicari oportet. Et idem confirmatur, quia Pater quatenus distinguitur a Filio, subsistit; est enim id quod generat, & quod ad Filium refertur: sed non distinguitur a Filio quatenus Deus est; ergo quatenus relatum est, subsistit. Non potest autem intelligi quod relatio quatenus distinguitur a natura, subsistat subsistentiam absolute; aut quod subsistat quatenus relatum est, subsistentiam

absolute, alias iterum includis in conceptu relati aliquid absolutum: ergo omnino concedendum est quod relationes diuinae subsistant modo sibi proprio relatiuo. Et idcirco recte ait S. Ioannes Damasc. lib. 3. fidei Orthodox. cap. 21. nam quamque personam per se ipsam subsistere; & id confirmat S. Cyrill. lib. 1. Dialog. de Trinitate. Quod si obijcias relationem diuinam quatenus distinguitur a natura, existere; & tamen existere existentia essentiali. Respondendum est, quod relatio distincta suo conceptu praeciso a natura, est id quod formaliter existit, ut lib. 3. docuimus. Sed non existit per aliquid sibi intrinsecum in suo conceptu quo distinguitur a relatione opposita; sed existit per existentiam essentialem communem; quae existentia est extra conceptum relationis; quae quidem existentiam relationes sunt idem. Quamobrem haec quoque propositio falsa est, quod Pater quatenus existit distinguitur a Filio; imò quatenus existit est idem quod Filius, quia est suum esse. Sed tamen quatenus distinguitur, subsistit, & subsistit per modum intrinsecum; ergo necesse est quod relatiue subsistat.

A absolutam, alias iterum includis in conceptu relati aliquid absolutum: ergo omnino concedendum est quod relationes diuinae subsistant modo sibi proprio relatiuo. Et idcirco recte ait S. Ioannes Damasc. lib. 3. fidei Orthodox. cap. 21. nam quamque personam per se ipsam subsistere; & id confirmat S. Cyrill. lib. 1. Dialog. de Trinitate. Quod si obijcias relationem diuinam quatenus distinguitur a natura, existere; & tamen existere existentia essentiali. Respondendum est, quod relatio distincta suo conceptu praeciso a natura, est id quod formaliter existit, ut lib. 3. docuimus. Sed non existit per aliquid sibi intrinsecum in suo conceptu quo distinguitur a relatione opposita; sed existit per existentiam essentialem communem; quae existentia est extra conceptum relationis; quae quidem existentiam relationes sunt idem. Quamobrem haec quoque propositio falsa est, quod Pater quatenus existit distinguitur a Filio; imò quatenus existit est idem quod Filius, quia est suum esse. Sed tamen quatenus distinguitur, subsistit, & subsistit per modum intrinsecum; ergo necesse est quod relatiue subsistat.

Illud ultimum agendum esset, an relatio constituat personam quatenus subsistit relatiue, an absolute? Quod facile ex dictis posset explicari. Sed quia multis argumentis hoc implexum est, quae sunt alio loco tractanda, illuc est mittenda quaestio.

Confirmatio.

Disputationem istam de tribus subsistentiis excitauit Hosius Cordub. in Concilio Niceno, ut memorat Socrates 3. lib. Histor. Tripar. cap. 5. & Sozomen. lib. 5. cap. 11. & Nicephor. lib. 11. cap. 15. sicut in Concilio Calcedonensi, aetione 26. trium substantiarum quaestionem intulerunt. De qua etiam re S. Gregor. Epist. 41. ad Leonem, lib. 1. & legitur cap. de Trina mensione Baptis. de consecratione. Igitur quod in Deitate adoranda sint tres relatiue subsistentiae pluribus in concilijs definitum est. olim praecipue apud Graecos. Nam in 5. Synodo anathematism. 1. sic legitur, & quis non confitetur unam Deitatem in tribus subsistentiis, siue personis adorandam,

in conceptu relati aliquid absolutum.

S. Damasc. S. Cyrill.

9. Obiect.

Respon. Diuina relatio ut sic, existit, sed non per aliquid sibi intrinsecum in suo conceptu.

Illatum.

At ut sic, subsistit, idque per modum intrinsecum.

10. Quaestio quaedam.

Alibi tractabitur.

11. Quaestionem hac excitauit Hos. Cordub. in Conc. Nic. Socrat.

Sozomen. Nicephor. Alia quaestio in Conc. Calced. De hac etiam S. Gregor. C. de Trina. Resolutio ut in tit. definita.

5. Synod.